

Prakse 15 opština u raspodeli kapitalnih investicija po lokalitetima 2018–2023

Februar 2025

Co-funded by
the European Union

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sweden
Sverige

Prakse opština u raspodeli
kapitalnih investicija po
lokalitetima 2018–2023
(Analiza 15 kosovskih opština)

Februar 2025

— Sadržaj

Pregled izveštaja	3
Uvod	4
Metodologija	5
1. Budžet za kapitalne investicije u periodu 2018–2023. godine	5
2. Raspodela budžeta za kapitalne investicije u periodu 2018 – 2023. godine po lokalitetima i oblastima	7
2.1 Opština Dragaš	8
2.2 Opština Glogovac	10
2.3 Opština Kačanik	13
2.4 Opština Podujevo	16
2.5 Opština Prizren	19
2.6 Opština Orahovac	22
2.7 Opština Uroševac	25
2.8 Opština Klina	28
2.9 Opština Kamenica	31
2.10 Opština Obilić	33
2.11 Opština Peć	35
2.12 Opština Suva Reka	38
2.13 Opština Vitina	41
2.14 Opština Junik	44
2.15 Opština Gračanica	45
3. Koliko se u budžet kapitalnih investicija uključuju lokaliteti na kojima žive nevećinske zajednice	47
4. Povezanost kapitalnih investicija i izbornih obećanja	48
5. Rodno odgovorno budžetiranje u 15 opština	50
6. Proces konsultacija sa građanima u fazi izrade budžeta (2018 – 2023)	51
Zaključci i preporuke	53

Odricanje od odgovornosti:

Izradu ove publikacije sufinansirale su Evropska unija, Švajcarska i Švedska kroz projekat DEMOS, koji realizuje Helvetas Swiss Intercooperation. Sadržaj iste predstavlja isključivu odgovornost Instituta GAP i ne odražava nužno gledišta Helvetas Swiss Intercooperation, Evropske unije, Švajcarske i Švedske.

©DEMOS Objavljeno: Februar 2025, Priština, Kosovo

Pregled izveštaja

Kapitalne investicije u 15 opština na Kosovu su u periodu od 2018–2023. zabeležile opšte povećanje budžeta, sa prosekom od 40% od 2018. do 2023. godine. Međutim, 2020. i 2021. godina beleže pad budžeta u većini opština, oko 15%, uglavnom usled uticaja pandemije KOVIDA-19. Nakon toga, period od 2022–2023. karakteriše osetan oporavak, sa nekoliko opština koje su premašile nivoe rasta od pre pandemije.

Raspodela kapitalnih investicija po oblastima oslikava veliki fokus ulaganja u infrastrukturu, koja u proseku obuhvata 65% kapitalnog budžeta u svim 15 opštinama. Prosveta, koja je obično druga oblast po redu kada je reč o investicijama je zauzela 10–15% kapitalnog budžeta, ali sa velikim oscilacijama duž godina. Zdravstvo je u 2020. godini zabeležilo osetan rast, gde su neke opštine udvostručile ulaganja u ovaj sektor, za kojim je usledilo postepeno smanjenje budžeta za ovaj sektor u narednim godinama. Kultura i poljoprivreda su dobile manje budžeta kao sektori, često manje od 5% ukupnog kapitalnog budžeta.

Od 15 opština analiziranih u ovom izveštaju, Kamenica je zabeležila najveći rast kapitalnog budžeta u periodu od 2018–2023, koji je sa 124 hiljade evra u 2018. godini dostigao 2.2 miliona evra u 2023. godini. S druge strane, Gračanica i Junik su jedine opštine koje su zabeležile pad budžeta u tom periodu. Prizren prednjači, kao opština sa najvećim kapitalnim budžetom, sa oko 185 miliona evra za šest godina, za kojim sledi Uroševac sa oko 70 miliona evra.

U periodu 2018–2023, kapitalne investicije u 13 opština Kosova, ne računajući Junik i Gračanicu, jer ove dve opštine nisu dostavile detaljne podatke. budžetske potrošnje po lokalitetima, dostigla je ukupnu vrednost od 540 miliona evra, od čega od čega je 98 miliona evra ili 18% uloženo u ruralna područja i 442 miliona ili 82% u oblasti/kvartovima grada"

Raspodela finansijskih sredstava po ruralnim lokalitetima pokazuje očigledne disparitete. U nekim opštinama, određeni lokaliteti su ostvarili velike svote, dok su drugi ostvarili malo ili nimalo investicija. Izuzimajući Junik i Gračanicu, koji u svojim budžetima ne navode koji lokaliteti ostvaruju koristi, ostalih 13 opština navodi ukupno 595 lokaliteta. Od toga, 166 lokaliteta (28%) nisu ostvarili nikakve koristi od kapitalnih investicija, 193 lokaliteta (32%) su ostvarila samo delimičnu korist (u najmanje tri od šest godina), dok je 236 lokaliteta (39.5%) ostvarilo korist svake godine ili najmanje pet u šest godina od 2018–2023.

Opština sa najvećim brojem lokaliteta je Prizren sa 83, dok Obilić ima najmanji broj sa samo 19. Neke opštine kao što su Kamenica, Obilić, Peć i Vitina nemaju nijedan lokalitet koji je svake godine ostvario koristi od kapitalnih investicija. Prizren, sa ukupno 83 lokaliteta, ima najveći broj lokaliteta koji su ostvarili delimičnu korist (41) i značajan broj onih koji su ostvarili koristi svake godine (34). Peć ima jednaku podelu između lokaliteta koji nisu ostvarili koristi i onih koji su delimično ostvarili koristi (po 34). Sa druge strane, Suva Reka beleži izražen kontrast, gde nijedan lokalitet nije ostao a da nije ostvario koristi, dok je većina lokaliteta (87.2%) ostvarila koristi svake godine duž perioda 2018–2023.

Iz sprovedenog istraživanja proizilazi da većina lokaliteta u kojima žive nevećinske zajednice, sa izuzetkom Dragaša i Prizrena, dobija malo ili nimalo sredstava iz budžetske kategorije koja pripada kapitalnim investicijama.

Uprkos činjenici da se najveći deo budžeta za kapitalne investicije troši na infrastrukturu, brojne opštine nailaze na poteškoće da ispune izborna obećanja data u ovoj oblasti. Ovo ukazuje na nesklad između planiranja (obećanja) i realizacije projekata. Takođe, izveštaj nalazi da izbor novih predsednika opština u nekim opštinama ne donosi bilo kakve suštinske razlike u raspodeli budžeta po lokalitetima.

Takođe, proces javnih konsultacija sa građanima od strane opština nastavlja da biva praćen malom zastupljenošću građana. Tokom 2023. godine organizovano je 97 budžetskih sastanaka i konsultacija u 11 opština na kojima je učestvovalo oko 2,200 građana. Posledično, od 1,385 zahteva građana, 756 (55%) je uzeto u obzir od strane opština tokom procesa izrade budžeta za narednu godinu.

Uvod

Opštinski budžet je osnovni dokument kojim opština predviđa realizaciju svojih planova. Posredstvom budžeta, opština pokazuje podršku ključnim sektorima i svoju usmerenost u smislu podrške koju će dati pitanjima iz različitih oblasti, kao što su: infrastruktura, zdravstvo, prosveta, mladi, poljoprivreda, životna sredina, socijalna pitanja ili unapređenje ljudskih resursa.

Polazeći od ovoga, rukovodstvo opštine mora osigurati da se budžet sastavlja na temelju nekolicine osnovnih načela. Prvo budžet mora oslikavati planove opštine, koji uključuju regulatorne planove, zonske karte, nacionalne ili sektorske strategije itd. Takođe, budžet mora biti inkluzivan tokom faze izrade, što garantuje konsultacije sa građanima, privrednim i drugim subjektima unutar i van opštine. Budžet mora istovremeno garantovati da ne sadrži elemente rodne, etničke, političke diskriminacije ili bilo koje druge vrste diskriminacije ili isključenosti. Izrada budžeta mora biti usmerena ka razvoju opštine i, ne manje važno, sadržaj budžeta mora biti detaljan, jasan i potpun, kako bi se izbegle nejasnoće i dvoznačnost.

Ovaj izveštaj koji je pripremio Institut GAP uz podršku projekta DEMOS ima za cilj da analizira:

1. Potencijal i trendove opština u korišćenju budžeta za kapitalne investicije.
2. Isti oslikava način raspodele ovog opštinskog budžeta prema lokalitetima, identifikujući koji od njih ostvaruju više i češće pogodnosti javnih sredstava, a koji zaostaju sa manjom podrškom ili uopšte ne ostvaruju nikakve koristi od kapitalnih investicija.
3. Takođe, izveštaj preispituje da li postoji povezanost između kapitalnih investicija i izbornih obećanja.
4. Izveštaj prikazuje iznose finansijskih sredstava koja je 15 opština dodelilo lokalitetima naseljenim nevećinskim zajednicama.
5. Izveštaj pruža podatke koji se odnose na rodno odgovorno budžetiranje u 15 ciljanih opština.
6. Izveštaj se osvrće na napredovanje budžetskih konsultacija ovih opština, sa posebnim naglaskom na 2023. godinu, i navodi broj učesnika, podnete zahteve i koliko zahteva je uvaženo prilikom izrade (usvajanja) budžeta.

Metodologija

U središtu ovog izveštaja nalazi se 15 kosovskih opština: Glogovac, Kačanik, Peć, Kamenica, Obilić, Gračanica, Suva Reka, Orahovac, Klina, Vitina, Dragaš, Junik, Uroševac, Podujevo i Prizren. Na osnovu podataka iz popisa stanovništva iz 2011. godine, u ovim opštinama živi 867,417 stanovnika ili 50% ukupnog stanovništva Kosova. Da bismo odgovorili na gorenavedena pitanja, izveštaj se zasniva na različitim podacima. Isti obuhvataju i budžetska izdvajanja kosovskih opština za kapitalne investicije za 2018, 2019, 2020, 2021, 2022. i 2023. godinu, koje su analizirane i podeljene po projektima, lokalitetima i iznosima izdvojenim u tu svrhu. Zatim su dobijeni podaci razvrstani prema oblastima za koje je izdvojen kapitalni budžet, kao što su infrastruktura, prosveta, kultura, poljoprivreda ili zdravstvo. Pored toga, analizirana su budžetska izdvajanja prema kategoriji kapitala i njihov trend od 2018–2023. godine prema opštinama i između opština. Takođe, izveštaj se zasniva i na drugim podacima kao što je broj izbornih obećanja datim na lokalnim izborima, za mandate 2013–2017, 2017–2021. i 2021–2025. godine. Istovremeno, ovaj izveštaj koristi i podatke Agencije za statistiku Kosova, kao što je broj stanovništva za 2011. godinu, kao i podatke u vezi sa rodno odgovornim budžetiranjem, koji se potencijalno objavljuju po odnosnim opštinama. Izveštaj je sastavljen i na osnovu podataka iz javnih konsultacija koje su ove opštine održale tokom 2023. godine. Pored zapisnika, analizirani su i kumulativni izveštaji javnih konsultacija, posebni izveštaji sa terena, a na kraju su upoređeni podaci iz opštinskog budžeta sa zahtevima koje su podneli građani.

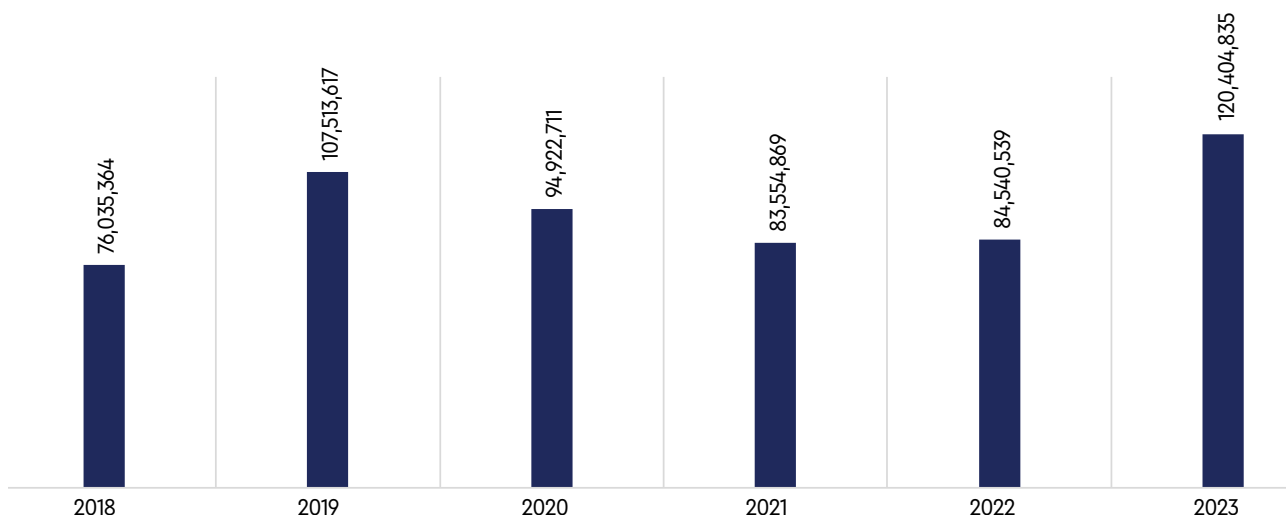
1. Budžet za kapitalne investicije u periodu 2018 -2023. godine

Na osnovu budžetskih podataka za period 2018–2023, 15 opština uključenih u ovaj izveštaj (Glogovac, Kačanik, Peć, Kamenica, Obilić, Gračanica, Suva Reka, Orahovac, Klina, Vitina, Dragaš, Junik, Uroševac, Podujevo i Prizren) imalo je na raspolaganju 566 miliona evra na ime kapitalnih investicija. U 2019. godini je budžet za kapitalne investicije ovih opština dostigao 107 94 miliona evra, da bi potom usledio konstantan pad od 2020. do 2022. godine, na koji je uticala pandemija KOVIDA-19 i promena namene sredstava iz kategorije kapitalnih investicija u druge, kako bi se pokrili troškovi nastali primenom mera koje su preduzete u sklopu zaustavljanja i upravljanja pandemijom. Pandemija je ostvarila svoj uticaj u dve ravni, javnoj i privatnoj. U javnom sektoru, uticaj se osetio u ograničavanju mogućnosti za javne investicije, ograničenom pružanju javnih i administrativnih usluga, nemogućnosti opština da preduzmu postupke javnih nabavki, otkazivanju sastanaka kolektivnih opštinskih organa kao što su sastanci Skupštine i odbora, kao i u otkazivanju javnih konsultacija. Dok su u privatnom sektoru najviše pogođeni sektor građevinarstva, hotelijerstva i gastronomije.¹ Usled ovakve situacije, opštine su preispitale svoje prioritete, ograničavajući potrošnju u nekapitalnim oblastima kako bi podržale najteže pogođene sektore, kao što su zdravstvo i pružanje ekonomske pomoći privrednim subjektima i pojedincima. Međutim, u periodu nakon pandemije, tačnije 2023. godine, budžet za kapitalne investicije je zabeležio rast sa ukupno 120 miliona evra, koji je prevashodno nastupio iz vladinih grantova, međutim rast su zabeležili i sopstveni prihodi.

Konkretno, opšti grant je povećan sa 179 miliona u 2018. na 255 miliona u 2023. godini, što predstavlja rast od približno 42%. Takođe, grant za obrazovanje beleži značajan rast u 2021. godini na 206 miliona, nakon čega je usledio manji pad na 201 miliona u 2023. godini. Međutim, u odnosu na 2018. godinu, predstavlja rast od oko 19%. Sa druge strane, grant za zdravstvo beleži najdosledniji trend rasta, povećanjem sa 48 miliona u 2018. na 70 miliona u 2023. godini, što je porast od 46%. Sopstveni prihodi su zabeležili oscilacije, sa 81 miliona u 2018. godini dostigli su 98 miliona u 2023. godini, što predstavlja porast od 21%. Međutim, uprkos ovom porastu, odnos opštinskih prihoda ostaje sa 84% prihoda iz vladinih grantova i 16% iz sopstvenih izvora.

¹ Institut GAP. Izveštaj Uticaj pandemije KOVIDA-19 na lokalnu upravu. Str. 4 i 5. Maj 2020.

Grafikon 1. Ukupan iznos budžeta za kapitalne investicije u 15 opština u periodu od 2018–2023.

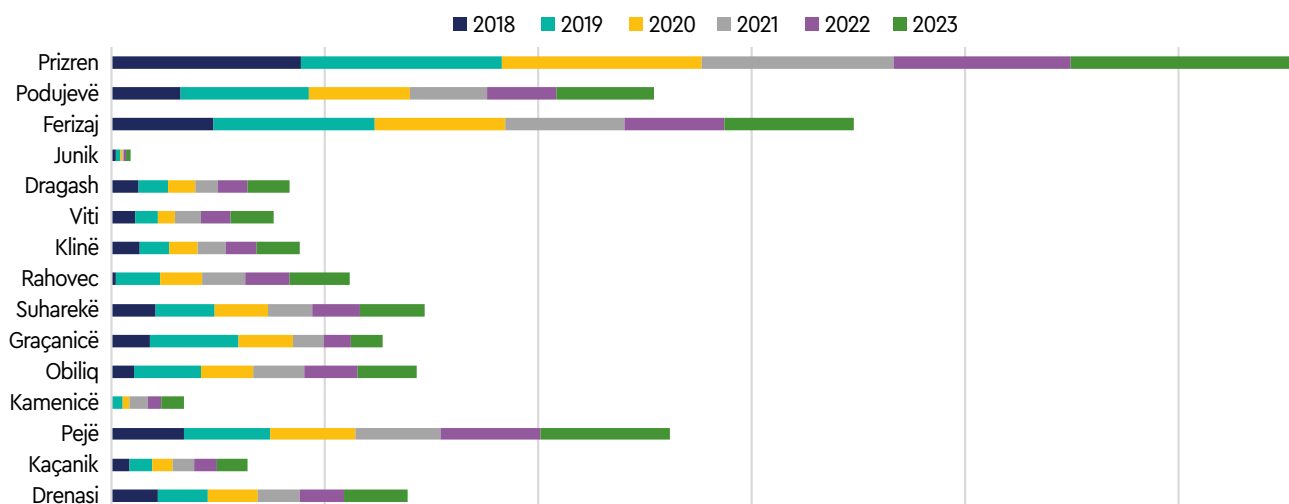

Izvor: Zakoni o budžetskim izdvajanjima za odnosne godine predstavljeni u tabeli objavljenoj u Službenom listu.

Opština koja je u ovom periodu zabeležila najveći rast kapitalnog budžeta je Kamenica, koja je imala budžet od oko 125 hiljada evra 2018. godine i oko 2.2 miliona evra 2023. godine. Rast budžeta Kamenice nastupio je kao posledica povećanja budžeta u grantu za zdravstvo. Ovaj grant za ovu opštinu je u 2019. godini iznosio skoro 1.1 milion evra, dok je u 2023. procenjen na 2.6 miliona evra. S druge strane, Gračanica i Junik su jedine dve opštine među 15 analiziranih opština koje su zabeležile pad budžeta duž ovog perioda. Gračanica je od 2018. do 2023. godine zabeležila pad od 16.8% a Junik 11%. Do pada kod Gračanice je nastupilo pošto je opština odlučila da poveća budžet za robu i usluge i smanji kapitalni, naime u ovoj opštini je 2018. godine iznos sredstava za robu i usluge iznosio 720 hiljada evra, dok je u 2023. godini ovaj iznos dostigao skoro 1.8 miliona evra. Dok je kod Junika razlog za pad budžeta smanjenje opšteg granta. Shodno tome, dok je 2019. godine ova opština dobila blizu 1.1 milion evra od ovog granta, u 2023. ovaj iznos je iznosio 783 hiljade evra. Opštine sa najmanjim iznosom kapitalnog budžeta u ovih šest godina su Junik sa 1.7 miliona, Kamenica sa 6.8 miliona i Kačanik sa 13 miliona evra.

Među ovih 15 opština, Prizren je imao najveći budžet za kapitalne investicije tokom ovih šest godina, sa ukupno oko 185 miliona evra. Posle njega sledi Uroševac, sa skoro 70 miliona evra, koji je iza sebe ostavio Peć, sa 18 miliona evra manje. Opštine sa najmanjim iznosom budžeta za kapitalne investicije u ovih šest godina su Junik sa 1.7 miliona evra, Kamenica sa 6.8 miliona i Kačanik sa 13 miliona evra.

Grafikon 2. Ukupan iznos budžeta za kapitalne investicije u 15 opština, po opštinama i godinama.

Izvor: Zakoni o budžetskim izdvajanjima za odnosne godine predstavljeni u tabeli objavljenoj u Službenom listu.

2. Raspodela budžeta za kapitalne investicije u periodu 2018 – 2023. godine po lokalitetima i oblastima

Od 15 opština obuhvaćenih ovim izveštajem, njih 13 je u svojim budžetima predstavilo podatke o tome kako su raspodelili kapitalne investicije po lokalitetima. Postoje slučajevi, poput Kamenice i Vitine, koji su ove podatke predstavili samo u poslednjoj 2023. godini, ali ne i za prethodne godine, dok Gračanica i Junik nastavljaju da predstavljaju kapitalne investicije bez naznake lokaliteta kome će ova sredstva biti dodeljena. Ove dve opštine predstavljaju sredstva samo po projektima, a ne po lokalitetima. Do ovoga dolazi uprkos činjenici da se u prvom budžetskom cirkularu koji ove opštine dobijaju od Ministarstva finansija, od njih traži da predstave detaljan budžet, uključujući i njegovu podelu po lokalitetima. Uključeno je 595 lokaliteta u 13 opština. Tokom 2018 – 2023. godine je konstatovano da 154 lokaliteta (26%) nije bilo uključeno ni u jednoj godini tokom ovih šest godina u budžetska izdvajanja, 203 lokaliteta (34%) su delimično bila uključena, što znači da su ostvarili koristi od ovih sredstava u najmanje tri godine od šest, a 237 lokaliteta (40%) je dobijalo sredstva svake godine ili u najmanje pet od šest godina u fokusu ovog izveštaja.

Tabela 1. Iznos sredstava za kapitalne investicije u periodu od šest godina po opštinama i iznos i procenat dodeljen seoskim i gradskim područjima

Opštine	Ukupan iznos za kapitalne investicije 2018-2023.	Investicije u seoskim područjima	Investicije u gradskim područjima	% seoskih	% gradskih
Uroševac	69,597,402	14,962,904	54,634,498	22%	78%
Peć	52,332,311	11,500,000	40,832,311	22%	78%
Obilić	28,618,902	2,110,242	26,508,660	8%	92%
Suva Reka	29,351,789	10,705,324	18,646,465	37%	63%
Kamenica	6,812,857	1,595,400	5,217,457	24%	76%
Orahovac	26,304,682	4,305,457	21,999,225	17%	83%
Klina	17,656,919	5,547,000	12,109,919	31%	69%
Vitina	15,168,458	3,916,979	11,251,479	26%	74%
Podujevo	50,874,242	11,657,603	39,216,639	23%	77%
Prizren	185,958,888	11,657,603	174,301,285	6%	94%
Kačanik	12,781,484	2,565,000	10,216,484	20%	80%
Glogovac	27,723,653	9,784,763	17,938,890	35%	65%
Dragaš	16,670,193	8,284,659	8,385,534	50%	50%
Ukupno	540,631,778	98,277,534	442,354,244	18.2%	81.8%

U periodu od 2018–2023, kapitalne investicije u 13 opština na Kosovu su dostigle ukupnu vrednost od 540 miliona evra, od čega je 98 miliona evra ili 18% uloženo u seoskim područjima, a 442 miliona ili 82% u gradskim zonama/naseljima.

Na listi prednjači Prizren sa kapitalnim investicijama u vrednosti od 185 miliona evra, što predstavlja 34% ukupnih investicija svih analiziranih opština. Međutim, samo 6.3% ovih investicija u Prizrenu je bilo posvećeno seoskim područjima. Uroševac je druga opština po obimu investicija sa skoro 70 miliona evra, od čega je 21% realizovano u seoskim područjima. Peć je na trećem mestu sa 52 miliona evra ukupnih investicija, od kojih je 22% bilo posvećeno seoskim područjima.

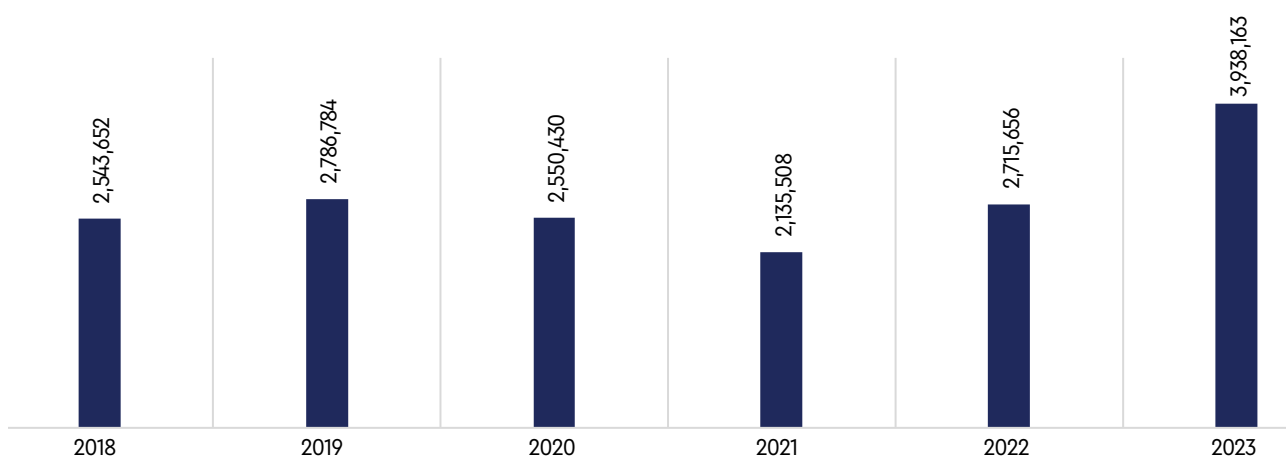
Što se tiče procenta investicija u seoskim područjima, Dragaš prednjači sa 49.7% investicija namenjenih seoskim područjima, za kojim sledi Suva Reka sa 36.5% i Glogovac sa 35.3%. Obilić ima najmanji procenat investicija u seoskim područjima sa samo 7.4% ukupnog budžeta. Ova opština

(Obilić) je tek poslednjih godina ove procene počela da vrši raspodelu budžeta po lokalitetima.

2.1 Opština Dragaš

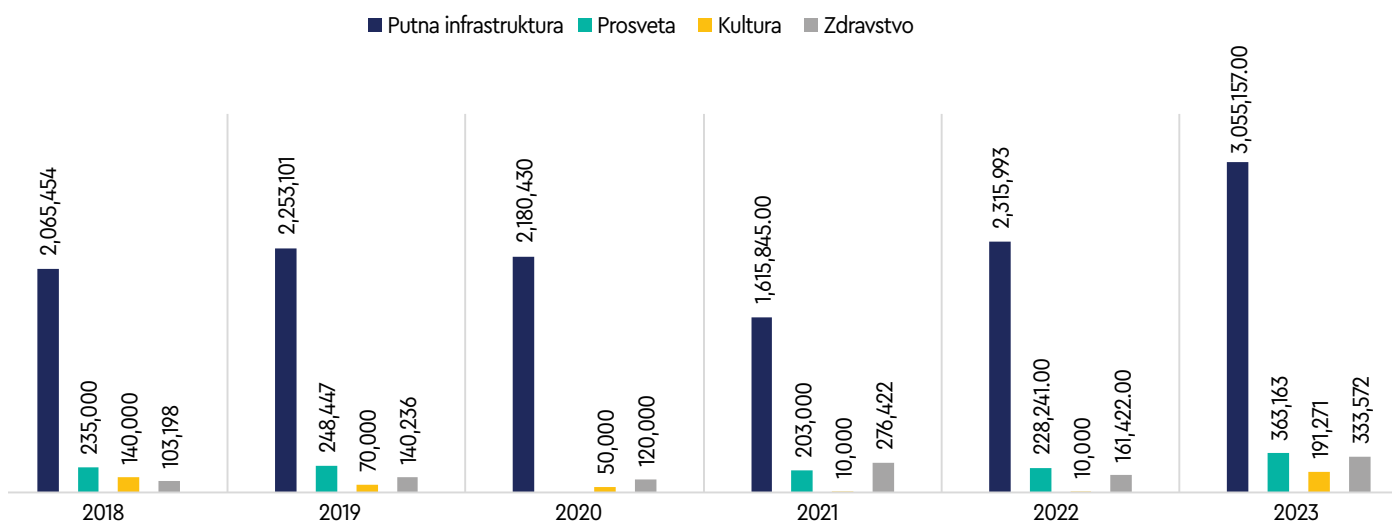
Opština Dragaš je u periodu od 2018 – 2023. godine zabeležila prosek od 2.7 miliona evra za kapitalne investicije godišnje, sa ukupno 16 miliona evra. Nakon perioda u kojima su zabeležene promene, nakon pada od 2019. do 2021. godine, budžet za ovu kategoriju zabeležio je rast od 2022. godine, dostigavši najviši nivo od 3.9 miliona evra u 2023. godini.

Grafikon 3. Budžet za kapitalne investicije u Dragašu 2018 – 2023. godine

Izvor: Budžet Opštine Dragaš po godinama prikazan u tabeli

Grafikon 4. Raspodela budžeta po glavnim oblastima u Opštini Dragaš duž 2018–2023.

Izvor: Budžet Opštine Dragaš po godinama prikazan u tabeli. Prikazane su samo glavne oblasti i iznosi koje je ova opština finansirala.

Infrastruktura je predstavljala glavni prioritet u ovom periodu, sa rastom investicija od 48%, sa 2 miliona evra u 2018. na 3 miliona evra u 2023. godini. Prosveta beleži relativno održiv trend, sa blagim rastom od 25%, sa 235 hiljada evra u 2018. na 293 hiljade evra u 2023. godini. Međutim, 2021. je označila privremeni pad finansiranja obrazovanja.

Zdravstvo je doživelo najveći srazmeran rast, sa 103 hiljade evra u 2018. na 333 hiljade evra u 2023. godini, što je rast od 223%. Ovo ukazuje na značajnu promenu u prioritetima, posebno nakon 2020. godine, kao odgovor na zdravstvene izazove u vezi sa širenjem pandemije KOVIDA-19.

Kultura je zabeležila najveće fluktuacije. Sa 140 hiljada evra u 2018. godini, budžet je osetno pao na 10 hiljada evra u 2021. i 2022. godini, ali se 2023. vratio sa 191 hiljadu evra, beležeći ukupan

rast od 37% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 2. Raspodela kapitalnih investicija u Dragašu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023, u evrima

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Restelica	205,000	216,486	269,500	236,000	246,000	60,000	1,232,986
Leštane	40,000	15,000	9,000	25,000	25,000	543,000	657,000
Kruševo	115,000	55,430	130,000	70,000	90,000	152,000	612,430
Brezna				195,000	55,000	260,078	510,078
Brod	90,000	70,427	63,000	85,000	85,000	105,000	498,427
Zlipotok	45,000	70,000	103,500	51,300	131,000	67,000	467,800
Radeša	60,000	30,000	40,500	50,000	50,000	230,000	460,500
Belobrad	35,000	50,000	50,000	90,000	90,000	78,572	393,572
Globočica	30,000	40,000	18,000	40,000	40,000	203,044	371,044
Zgatare	20,000		95,000	49,661	49,661	95,000	309,322
Šajnovce	40,000	50,000	67,000	15,000	70,000	60,000	302,000
Kukuljane	85,000	55,000		90,000	69,000		299,000
Kuklibeg	20,000	30,000	30,000	60,000	60,000	50,000	250,000
Kapra	15,000	45,000	15,000	50,000	50,000	65,000	240,000
Rence	30,000		30,000	60,000	60,000	60,000	240,000
Buče	20,000	30,000	35,000	20,000	60,000	50,000	215,000
Plajnik	15,000	25,000	30,000	20,000	20,000	95,000	205,000
Bačka		15,000	13,500	15,000	95,000	20,000	158,500
Zrza	15,000	15,000	20,000	20,000	20,000	60,000	150,000
Ljubovište	15,000	20,000	18,000	35,000	20,000	30,000	138,000
Mlike	20,000	20,000	18,000	20,000	20,000	30,000	128,000
Buzec	10,000	10,000	15,000	30,000	30,000	30,000	125,000
Plava	35,000		8,000	20,000	20,000	40,000	123,000
Dikance	10,000	15,000	9,000	15,000	15,000	25,000	89,000
Orčuša	10,000		9,000	10,000	10,000	20,000	59,000
Krstac				25,000	25,000		50,000
Ukupno							8,284,659

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Dragaš je u periodu od 2018. do kraja 2023. godine imala na raspolaganju za kapitalne investicije iznos od preko 16 miliona evra, od čega je 8.2 miliona evra ili 49.7% uloženo u seoskim područjima a 8.3 miliona evra ili 50.3% u gradskim naseljima. Ovakva podela zapravo ukazuje na skoro podjednaku raspodelu investicija između seoskih i gradskih područja, sa malom razlikom od svega 0.6 procentnih poena u korist gradskih područja.

Od ukupno 30 seoskih lokaliteta u Dragašu, njih četiri ili 13% nisu ostvarili nikakve koristi od kapitalnih investicija, tri lokaliteta ili 10% su ostvarila samo delimične koristi, a većina, 23 lokaliteta ili 77% je u kontinuitetu ostvarivalo koristi od ovih investicija.

Restelica se ističe kao najveći korisnik sa ukupno 1.2 miliona evra, što pokazuje značajno ulaganje u ovaj lokalitet. Za njom sledi Leštane sa 657 hiljada evra i Kruševo sa 612 hiljada evra. Čini se da su ova tri lokaliteta bila u fokusu opštinskog razvoja, imajući u vidu da je na njih potrošen najveći deo budžeta.

S druge strane, lokaliteti kao što su Vranište, Bljač, Brodosavce i Brut nisu dobili nikakva sredstva u ovom periodu.

Neki lokaliteti kao što su Krstac i Orčuša su dobili relativno mala sredstva, 50 hiljada evra, odnosno 59 hiljada evra. Takođe se primećuje da su neki lokaliteti poput Brezne tek poslednjih godina počeli da dobijaju sredstva, od ukupno pola miliona evra, što može ukazivati na promenu prioriteta opštine ili pokretanje novih projekata u ovim područjima koja su prethodno bila manje uključena u prethodnim periodima.

Proces javnih konsultacija sa građanima u Dragašu u vezi sa budžetom opštine, pozivajući se na 2023. godinu, ukazuje na to da je organizovano 8 rasprava na kojima je registrovano 201 učesnika. Opština je uvrstila u budžet oko 78% predloga građana, čime je ova opština druga posle Glogovca po stepenu uključivanja zahteva građana u budžet.

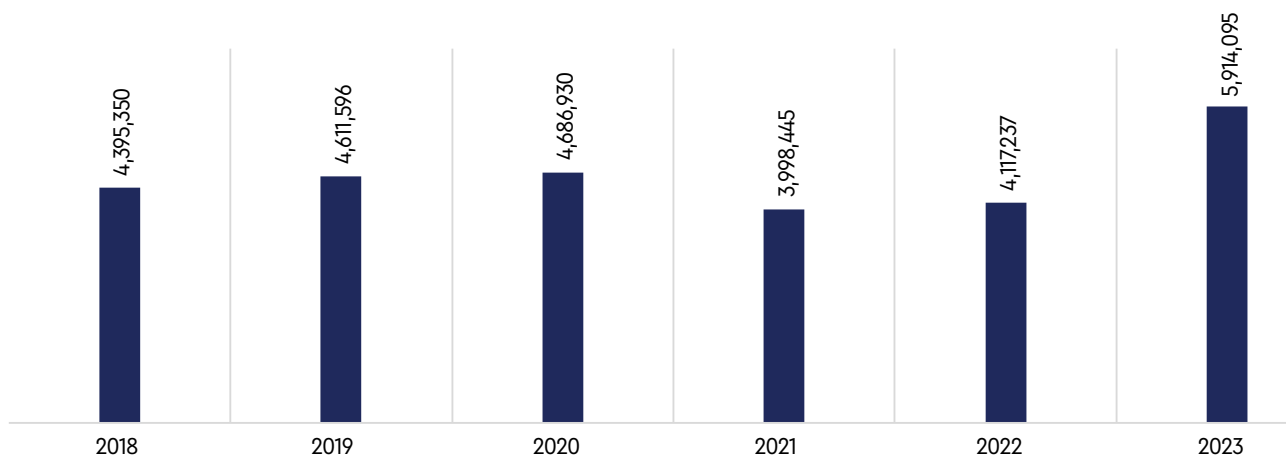
Zahtevi koji su prevashodno uzeti u obzir odnosili su se na uređenje puteva, trotoara, popravku javnih objekata, izgradnju sportskih terena i postavljanje javne rasvete. Neki od pristiglih zahteva su: izgradnja sporednog puta u selu Brod, uređenje kanalizacije u selu Belograd, zahtev za proširenje javne rasvete u Restelici, zahtev za uređenje vodovoda u selu Kruševo, uvođenje održavanje puteva u Rapču, renoviranje škole u Zlipotoku i uređenje zelenih površina u Ljubovištu.

Dok su među odbijenim zahtevima: asfaltiranje jednog privatnog puta, zahtev za izgradnju bespravnog objekta, zahtev za izgradnju objekta u zaštićenoj zoni u Belogradu, zahtev za promenu namene poljoprivrednog zemljišta u Rapču, zahtev za postavljanje antene mobilne telefonije u Brodosavcu i zahtev za izgradnju objekta u javnoj svojini – u Globočici. Razlog odbijanja ovih zahteva proizašao je iz činjenice da bi njihovo odobravanje dovelo do kršenja zakona od strane opštine. Priroda podnetih zahteva odnosila se na odluke kojima bi opština prekršila zakon, s obzirom na to da je njena obaveza da štiti zaštićene zone, ne dozvoli nelegalnu gradnju, kao i da nema zakonsku obavezu da asfaltira ili investira u privatne puteve.

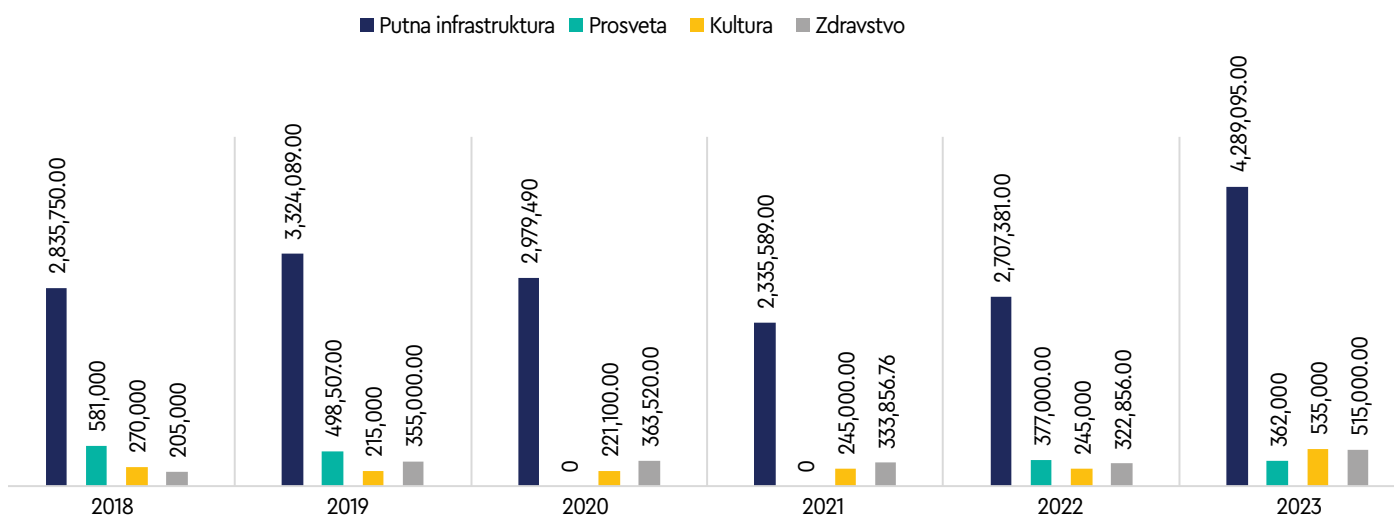
Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Dragaš u periodu 2018–2023. su: izgradnja puta Dragaš-Brod, izgradnja sistema kanalizacije za 15 sela (projekat još uvek nije u potpunosti priveden kraju) kao i renoviranje centra grada, uključujući uređenje glavnog trga, javne rasvete i prateće infrastrukture.

2.2 Opština Glogovac

U periodu od 2018–2023, ukupan budžet za kapitalne investicije u Glogovcu dostigao je iznos od 27.7 miliona evra. Ova kategorija je zabeležila značajne oscilacije, posebno tokom 2020. i 2022. godine, na šta su potencijalno uticali faktori poput pandemije i negativni efekti koje je opština pretrpela kada je reč o sakupljanju budžetskih sredstava, posebno njenih sopstvenih prihoda. Međutim, u 2023. godini ova kategorija je zabeležila značajan rast, povećavši se za 34% u odnosu na 2018.

Grafikon 5. Budžet za kapitalne investicije u Glogovcu 2018 – 2023. godine

Tokom perioda 2018–2023, kapitalne investicije su uglavnom bile usmerene na putnu infrastrukturu, koja je dobila najveći deo sredstava sa ukupno više od 18 miliona evra, što predstavlja oko 80% ukupnog kapitalnog budžeta. Ovakva podela, ukazuje na rast od 51% od 2018. do 2023. godine, dostigavši vrhunac iznosom od skoro 4.3 miliona evra u 2023. godini.

Grafikon 6. Raspodela budžeta po glavnim oblastima u Opštini Glogovac duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne oblasti i iznosi koje je ova opština finansirala.

Prosveta je ostvarila ukupno 2 miliona evra tokom ovog perioda, sa najvećom investicijom od 498 hiljada evra u 2019. godini, dok su u 2023. godini investicije opale na 362 hiljade evra, što je pad od 27% sa mnogo većeg nivoa. Ovo ukazuje na mnogo ograničeniji fokus na obrazovanju, u odnosu na drumsku infrastrukturu, uz varijaciju investicija duž godina ili čak i zamenu prioriteta.

Kultura, sa ukupnom investicijom od 1.8 miliona evra je duž godina zabeležila mnogo niže iznose i oscilacije. Najveća investicija načinjena je 2022. godine u iznosu od 377 hiljada evra, a najniža 2020. sa 215 hiljada evra. Ovo je učinilo da ova oblast ima nešto manji prioritet u odnosu na druge sektore.

Za zdravstvo je izdvojeno ukupno 2.1 miliona evra, uz osetan rast od 151% sa 205 hiljada evra u 2018. godini na 515 hiljada evra 2023. Ovaj sektor pokazuje tendenciju rasta investicija, prihoda koji proizilaze i iz zdravstvenih specifičnosti sa kojima se zemlja susrela u periodu od 2020. i 2021. godine.

Tabela 3. Distribucija kapitalnih investicija u Glogovcu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Komorane	205,000	290,000	90,000	110,000	110,000	778,000	1,583,000
Banjica	137,000	160,000	260,000	60,000	60,000	30,000	707,000
Dobroševac	41,716	91,515		60,000		515,000	708,231
Trstenik	82,000	190,683	155,000	70,000		125,000	622,683
Gornje Obrinje		170,000	180,000	60,000	60,000	80,000	550,000
Lapušnik	140,000	121,596	55,000	60,000		150,000	526,596
Vasiljevo				50,000		455,000	505,000
Kišna Reka	60,000	120,000	90,000	60,000	60,000	80,000	470,000
Gladno Selo	45,000	80,000	68,520	60,000	60,000	110,000	423,520
Gradica	20,000	117,000	70,000	60,000	60,000	80,000	407,000
Donja Fuštica	45,000	70,000	65,000	40,000	40,000	80,000	340,000
Negrovce	70,000	60,000	90,000			80,000	300,000
Štutica	89,000	100,000	75,000			10,000	274,000
Stari Poklek	30,000	100,000	60,000			70,000	260,000
Poluža	25,000			58,881	56,881	80,000	220,762
Globare	36,732	1,516	9,000	5,000	75,000	80,000	207,248
Donja Fuštica				60,000	60,000	80,000	200,000
Orlate	125,000	20,000					145,000
Novi Poklek	57,000				60,000		117,000
Domanek	20,000					80,000	100,000
Nekovce	70,000	27,674					97,674
Krajkovo	87,000						87,500
Trdevac		40,000	45,000				85,000
Vrbovac	85,000						85,000
Likošane	82,549						82,549
Gornji Zabelj	20,000	60,000					80,000
Bitić	70,000						70,000
Donji Zabelj	70,000						70,000
Donji Zabelj		60,000					60,000
Vučak					60,000		60,000
Đurđić				60,000			60,000
Čikatovo					60,000		60,000
Godance	50,000						50,000
Gornji Zabelj			50,000				50,000
Štrbulovo	50,000						50,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Staro Čikatovo	45,000						45,000
Novo Čikatovo	20,000						20,000
Vučak					5,000		5,000
Ukupno							9,784,763

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Tokom perioda 2018–2023, Glogovac je imao na raspolaganju više od 27 miliona evra za kapitalne investicije, 9.7 miliona evra (35%) je uloženo u seoska područja i skoro 18 miliona evra (65%) u gradska .

Ako se osvrnemo na raspodelu budžeta Opštine Glogovac po seoskim lokalitetima tokom perioda 2018–2023. godine, nailazimo na nekolicinu lokaliteta koji su vidljivo ostvarili veća sredstva u odnosu na ostale, dok nekolicina drugih nije dobila nikakva finansijska sredstva tokom ovog perioda. Glogovac ima 41 seoski lokalitet, 7% (3) nije ostvarilo koristi, 15% (6) je ostvarilo delimičnu korist, 78% (32) je ostvarivalo koristi u kontinuitetu ili najmanje u pet od šest godina.

Komorane se pojavljuje kao lokalitet koji je ostvario najveću korist, u ukupnom iznosu od skoro 1.6 miliona evra. Nakon Komorana, Banjica i Dobroševac su dobili veće svote, 747 hiljada evra odnosno 708 hiljada evra.

S druge strane, neki lokaliteti su dobili minimalna ili nisu ostvarili nikakva finansijska sredstva. Na primer, Vučak je dobio samo 5.000 evra, dok za Stankovce i Gornju Koreticu nisu izdvojena nikakva sredstva u budžetu. Ovako velika razlika u raspodeli kapitalnog budžeta dovodi do pitanja da li su uzete u obzir posebne potrebe svakog lokaliteta.

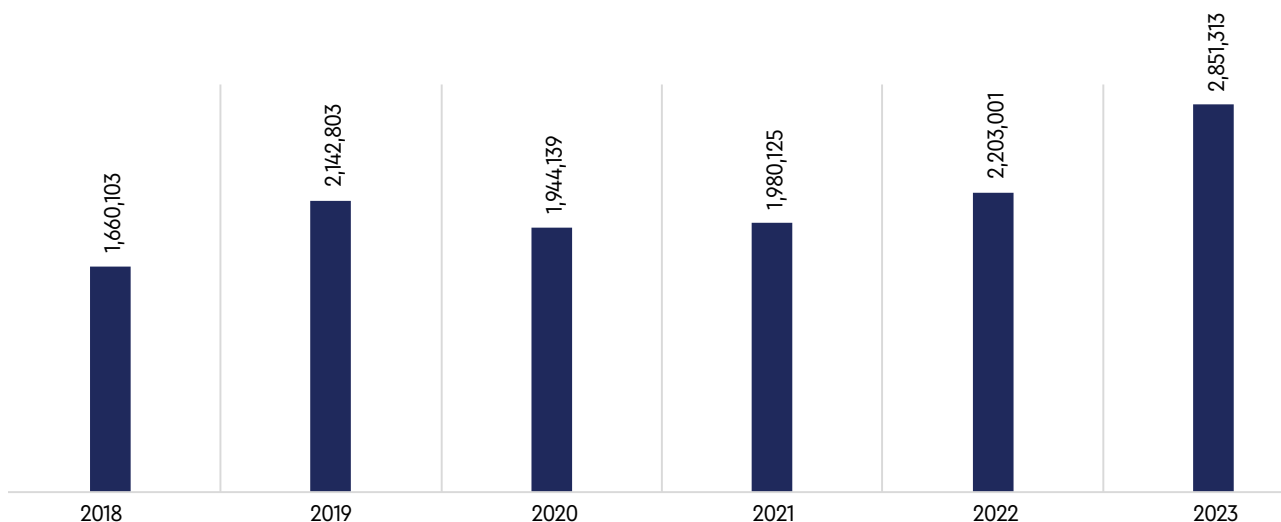
Važno je napomenuti da su neki lokaliteti poslednjih godina dobili značajna sredstva, kao što je slučaj Vasiljeva koje je samo u 2023. godini ostvarilo 455 hiljada evra, što ukazuje na moguću promenu prioriteta opštine ili na nove projekte koji su pokrenuti u ovim područjima koja su bila u manjoj meri podržana u prvom delu 2018. godine.

Opština Glogovac, zajedno sa opštinama Prizren i Lipljan, su opštine koje u celosti objavljuju zapisnike sa sastanaka koje je opština održala sa građanima radi konsultacije o budžetskim pitanjima. Tokom 2023. godine održano je osam budžetskih konsultacija sa građanima na kojima je prisustvovalo 281 učesnika. Iz procena proizilazi da je od 92 zahteva građana, njih 64 uvršteno u konačnu verziju budžeta. Prihvaćeni zahtevi su uglavnom bili infrastrukturne prirode (putevi, trotoari), a odbijeni zahtevi se odnose na zahteve za restauraciju kulturnih objekata i ulaganja u ograđivanje grobalja. Opština nije saopštila razloge za odbijanje zahteva ove prirode.

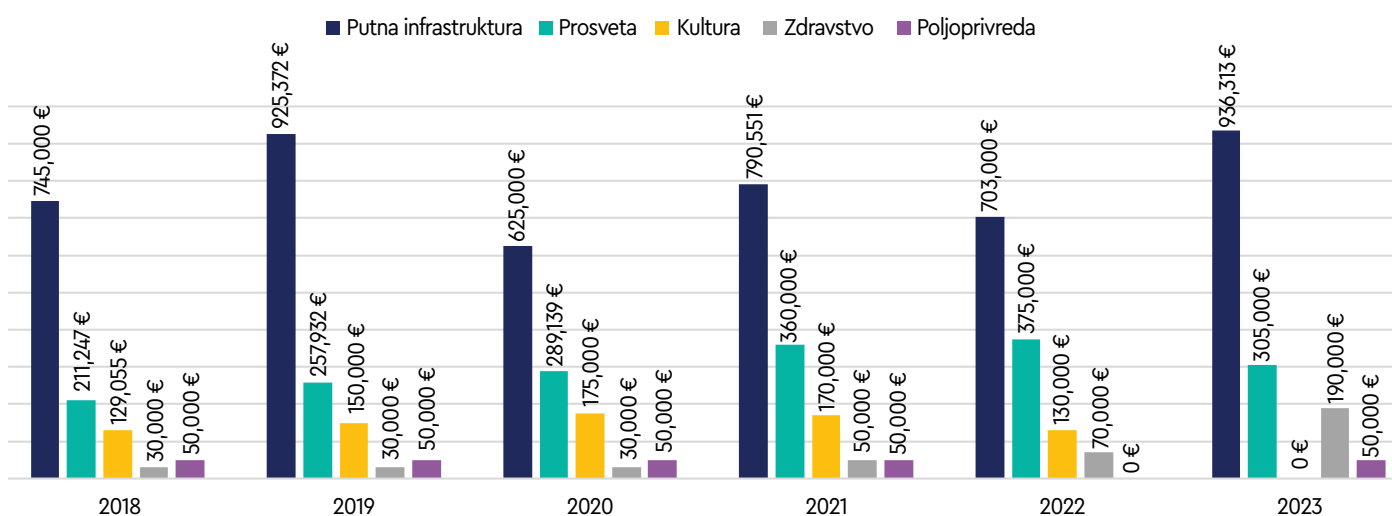
Inače, tri kapitalna projekta sa najvećim ulaganjem realizovanim u Glogovcu u periodu od 2018–2023 su: izgradnja puta Glogovac-Komorane, sufinansiranje između opštine i Ministarstva infrastrukture. Izgradnja vodovoda u severnoj zoni koji obuhvata 11 sela, kao i izgradnja srednje strukovne škole, sufinansiranje između opštine i Ministarstva obrazovanja.

2.3 Opština Kačanik

Budžet opštine Kačanik za kapitalne investicije u proseku duž godina iznosi oko 2.3 miliona evra. U poređenju sa periodom između 2018. i 2023. godine, nastupio je rast od 29% (sa 1.6 miliona evra na 2.1 milion evra). Međutim, u 2020. godini je zabeležen pad od 9.3% (na 1.9 miliona evra), usled pandemije KOVIDA-19. 2021. godina je zabeležila blagi rast od 1.9%, praćen većim povećanjem od 11% u 2022. (na 2.2 miliona evra), dok je 2023. zabeležila najveći rast, od 29% (na 2.8 miliona evra), time oslikavajući osetan porast budžetskih kapaciteta opštine na polju investicija.

Grafikon 7. Budžet za kapitalne investicije u Kačaniku 2018 – 2023. godine

Infrastruktura je predstavljala glavni prioritet opštine, sa najvećim iznosima izdvojenim svake godine, koji su dostigli vrhunac 2023. sa skoro milion evra, što je porast od skoro 26% u odnosu na 2018. Najniža vrednost zabeležena je 2020. godine sa 625 hiljada evra, što je pad od 16 % u odnosu na 2018. godinu.

Grafikon 8. Raspodela budžeta po glavnim oblastima u Opštini Kačanik duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi koje je ova opština finansirala.

Prosveta je pokazala stabilan uzlazni trend od 2018. do 2022. godine, povećavajući se sa 211 hiljada evra na 375 hiljada evra, što predstavlja rast od 77%. Međutim, 2023. godine došlo je do blagog pada na 305 hiljada evra, što je i dalje 44 % više nego 2018. godine.

Zdravstvo je zabeležilo postepeni rast od 2018. do 2020. godine, dostigavši 175 hiljada evra, što je rast od skoro 36%. Međutim, od tada beleži pad, dostigavši nulu 2023. godine, što je pad od 100% u odnosu na 2018. Godinu.

Kultura je doživela značajan rast, posebno poslednjih godina. Sa održivog budžeta u iznosu od 30 hiljada evra od 2018–2020, isti doživljava znatan rast, dostigavši 190 hiljada evra 2023. godine, što je porast od 533% u odnosu na 2018. Godinu.

Poljoprivreda je većinu godina imala stabilan budžet od 50 hiljada evra, sa izuzetkom 2022. godine kada nisu izdvojena finansijska sredstva (pad od 100%). Budžet je vraćen na iznos od 50 hiljada evra u 2023. godini, što obeležava povratak na vrednosti iz 2018. godine.

Tabela 4. Distribucija kapitalnih investicija u Kačaniku po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Doganović	5,000	80,000	175,000	80,000	30,000	80,000	450,000
Belograce		25,000	45,000	150,000		210,000	430,000
Bićevac	30,000	30,000	40,000	5,000	150,000	100,000	355,000
Bob	5,000	20,000		105,000	5,000	200,000	335,000
Ivaja	35,000	150,000	5,000	5,000	5,000	5,000	205,000
Gajre	50,000	100,000	50,000				200,000
Banjica	30,000					150,000	180,000
Globočica	40,000	60,000					100,000
Stagovo		20,000			50,000		70,000
Kovačevac	30,000	20,000					50,000
Kotlina	40,000	5,000					45,000
Runjevo	30,000			5,000	5,000	5,000	45,000
Slatina	25,000	20,000					45,000
Semanje		20,000	5,000				25,000
Stari Kačanik			5,000			5,000	10,000
Dubrava			5,000	5,000			10,000
Nikovce						5,000	5,000
Rakaj		5,000					5,000
Ukupno							2,565,000

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Tokom perioda 2018–2023, Kačanik je imao na raspolaganju više od 12.7 miliona evra za kapitalne investicije, od čega je 2.5 miliona evra (20%) uloženo u seoska područja a skoro 10 miliona evra (80%) u gradska .

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli za Opštinu Kačanik, ruralni lokaliteti koji su ostvarili najveću korist od budžeta su Doganović sa 450 hiljada evra, Belograce sa 430 hiljada evra i Bićevac sa 355 hiljada evra. Ovi lokaliteti su tokom analiziranih godina zabeležili najviša i kontinuirana ulaganja. Kačanik ima 29 seoskih lokaliteta, 31% (9) nije ostvarilo nikakvih koristi, 31% (9) je ostvarilo delimičnu korist ili najmanje u tri od šest godina, 37.9% (11) je ostvarivalo koristi u kontinuitetu ili najmanje u pet od šest godina.

Lokaliteti koji su ostvarili malu ili nikakvu korist od budžeta, na primer Nikovce je ostvarilo samo 5 hiljada evra, dok su Stari Kačanik i Dubrava ostvarili po 10 hiljada evra. Ove cifre ukazuju na neravnomernu raspodelu investicija. Lokaliteti koji tokom ovog perioda nisu ostvarili nikakav budžet su: Đurđev Dol, Drenoglava, Gabrica, Nikaj, Mahala hodža, Gornja Grlica, Korbulić, Reka, Vrtolnica i Straža.

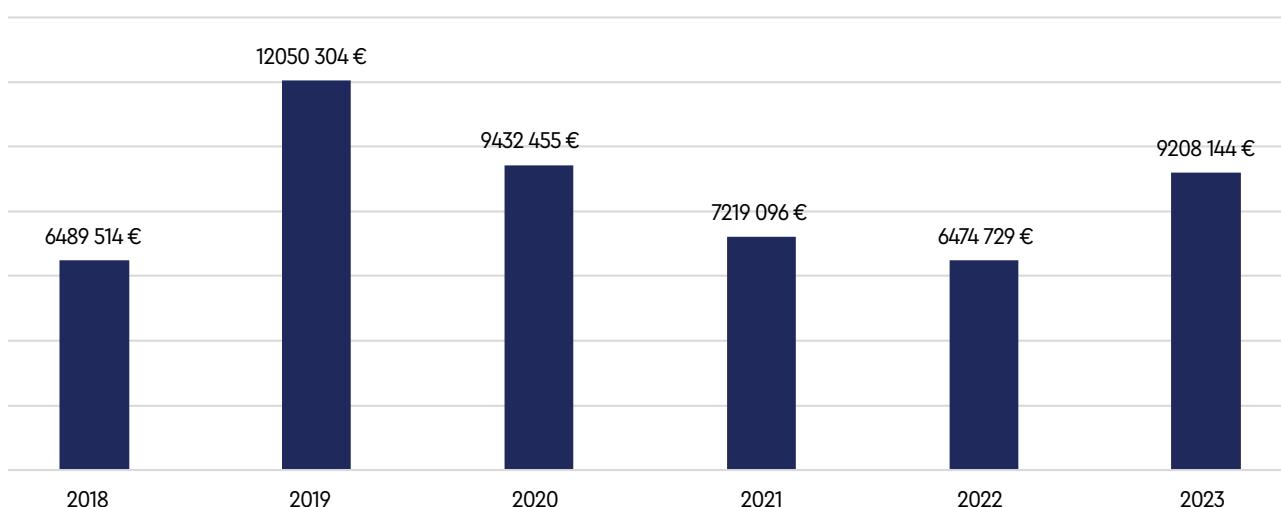
Vredi napomenuti da su pojedini lokaliteti u određenim godinama zabeležili ulaganja, kao što su Banjica sa 150 hiljada evra 2023. godine, Bob sa 200 hiljada evra u 2023. godini, i Ivaja sa 150 hiljada evra u 2019. godini. Opština Kačanik tokom 2023. godine nije objavila podatke ili informacije koji se odnose na javne konsultacije.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Kačanik u periodu 2018–2023 su: izgradnja puta Kačanik-Elez Han, izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i izgradnja sportske hale. Inače, Opština Kačanik nije objavila izveštaje o budžetskim konsultacijama sa građanima održanim duž 2022. i 2023. godine.

2.4 Opština Podujevo

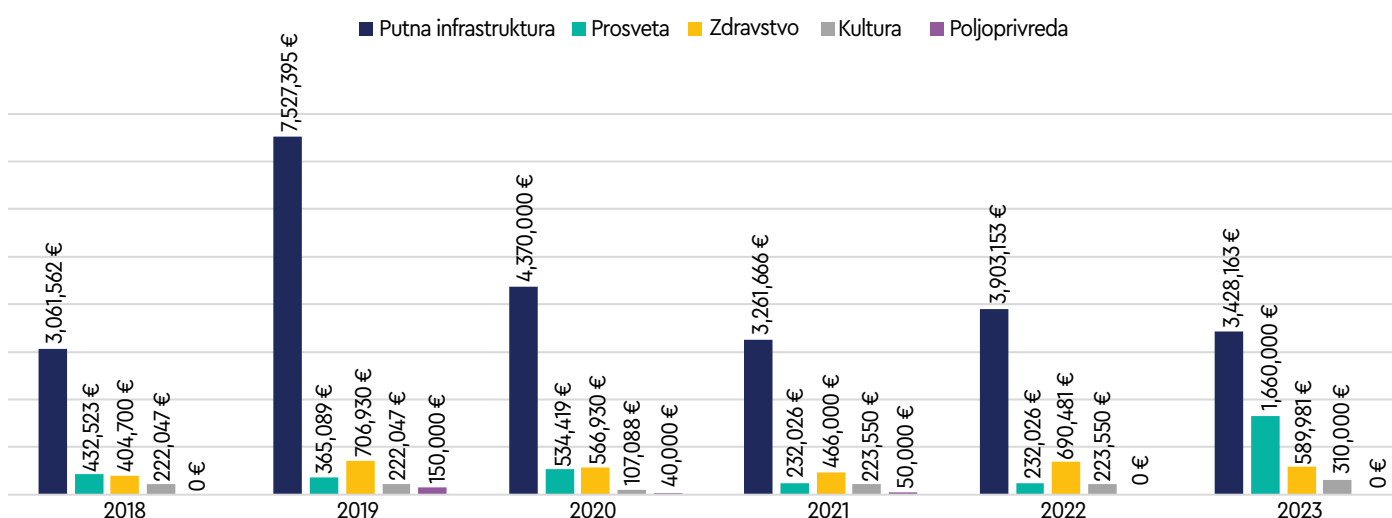
Budžet opštine Podujevo za kapitalne investicije premašio je cifru od 9 miliona evra godišnje. 2019. godina je zabeležila najveći rast od skoro 86% u odnosu na 2018. godinu, dostigavši 12 miliona evra. Međutim, 2020. godine došlo je do značajnog pada od skoro 22%. Opadajući trend je nastavljen u 2021. i 2022. godini, sa padom od 23.5% odnosno 10.3%. 2023. godina je zabeležila i povratak sa povećanjem od 42% u odnosu na 2022. godinu, dostigavši 9.2 miliona evra, iako je još uvek ispod vrhunca iz 2019.

Grafikon 9. Budžet za kapitalne investicije u Podujevu 2018 – 2023. godine

Poput drugih opština, infrastruktura prednjači, kako u procentualnom smislu tako i kao apsolutna vrednost kada je reč o dodeljivanju finansijskih sredstava iz kapitalnog budžeta.

Grafikon 10. Raspodela budžeta po glavnim oblastima u Opštini Podujevo duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Prosveta je u 2023. godini zabeležila veliki rast sa investicijom od 1.6 miliona evra, što je sedam puta više nego prethodnih godina. Zdravstvo je imalo relativno stabilne investicije, sa prosekom od oko 570 hiljada evra godišnje.

Investicije u kulturu su zabeležile blagi porast u 2023. godini na 310 hiljada evra. U međuvremenu, poljoprivreda je videla sporadične investicije, sa maksimalno 150 hiljada evra u 2019. godini, ali bez investicija u 2022. i 2023. godini.

Tabela 5. Distribucija kapitalnih investicija u Podujevu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Donji Sibovac	30,000	35,000	75,000	175,000	500,000	40,000	855,000
Bajčina	65,000	40,000	95,000	10,000	340,000	60,000	610,000
Grdovac		50,000		10,000	550,000		610,000
Donja Lapaštica	200,000	100,000	55,000	85,000	70,000		510,000
Revuće	55,000			30,000	340,000	60,000	485,000
Balovac	50,000	140,000	100,000	100,000		30,000	420,000
Dobritin	91,000	159,000	50,000	60,000			360,000
Donje Ljupče	140,000	74,000	55,000	60,000		30,000	359,000
Donja Dubnica	75,000		50,000	175,000		50,000	350,000
Batlava	15,000	175,000	100,000	10,000		40,000	340,000
Lug	60,000		40,000		217,000		317,000
Glavnik		75,000	70,000	35,000	30,000	90,000	300,000
Gornja Lapaštica	85,000	45,000	35,000	40,000		90,000	295,000
Perane	75,000			36,000	100,000	30,000	241,000
Dumoš	135,000			50,000		40,000	225,000
Bradaš	85,000		80,000	10,000		30,000	205,000
Letance		60,000	20,000	40,000	45,000	30,000	195,000
Gornja Dubnica	135,000		50,000	10,000			195,000
Svetlje					160,000	30,000	190,000
Surkiš	45,000	110,000		33,000			188,000
Donja Pakaštica		35,000	40,000	82,000		30,000	187,000
Pakaštica		45,000	40,000			90,000	175,000
Ladovac	50,000	50,000		55,000		20,000	175,000
Žitinje	130,000		45,000				175,000
Palatna	55,000	63,000	45,000				163,000
Lužane	45,000	60,000		10,000		40,000	155,000
Gornje Ljupče		110,000	40,000				150,000
Hrtica		50,000	45,000	55,000			150,000
Trnava		149,000					149,000
Murgula	85,000	55,000					140,000
Mirovac	85,000			50,000			135,000
Duz	80,000	50,000					130,000
Orlane			40,000	10,000		70,000	120,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Turučica	55,000			10,000		50,000	115,000
Alabak		33,000	50,000	10,000		20,000	113,000
Medregovac		55,000		57,000			112,000
Slatina		60,000				50,000	110,000
Krpimej		100,000					100,000
Burince			40,000	55,000			95,000
Majance	15,000		50,000	10,000		20,000	95,000
Belo Polje			50,000	10,000		30,000	90,000
Kisela Banja	50,000	30,000		10,000			90,000
Lauša				85,000			85,000
Šakovica	85,000						85,000
Kruševica	15,000			69,000			84,000
Gornji Sibovac	50,000					30,000	80,000
Rečica	45,000					35,000	80,000
Potok		75,000					75,000
Godišnjak			40,000	10,000		20,000	70,000
Konjuševac	70,000						70,000
Livadica			35,000	10,000		25,000	70,000
Metohija		45,000		20,000			65,000
Šajkovac			30,000	33,000			63,000
Repa			45,000	10,000			55,000
Surdula	45,000						45,000
Penduha			40,000				40,000
Popovëo				40,000			40,000
Obrandža						39,500	39,500
Zakut			30,000				30,000
Dobri Do	15,000			10,000			25,000
Siljevića				10,000			10,000
Ukupno							11,285,500

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli

Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Tokom perioda 2018–2023, Podujevo je imalo na raspolaganju više od 50 miliona evra za kapitalne investicije, od kojih je skoro 12 miliona evra (23%) utrošeno ili posvećeno seoskim područjima a 39 miliona evra (77%) gradskim.

Ukoliko izvršimo procenu na osnovu raspodele kapitalnog budžeta za lokalitete Opštine Podujevo tokom 2018–2023 godine, zaključujemo da je najveći iznos investicija dobio Donji Sibovac, a za njim Bajčina. Sela Balovac i Revuće su takođe ostvarila pogodnosti velikih investicija, u iznosu od približno 420 hiljada odnosno 485 hiljada evra. Ako pogledamo ukupne iznose, Podujevo ima 80 lokaliteta, 20% (16) nije ostvarilo nikakve koristi, 35% (28) je ostvarilo koristi samo delimično, 45% (36)

je ostvarivalo koristi u kontinuitetu. Značajna osobenost je osetna varijacija u finansiranju iz godine u godinu za brojne lokalitete.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Podujevo u periodu 2018–2023. su izgradnja nove škole „Naim Frasheri“, izgradnja trga u Podujevu i izgradnja Urgentnog centra. Dok tokom perioda 2018–2023. godine nisu zabeležene investicije u ovim lokalitetima: Baraine, Blate, Braine, Brece, Bervenik, Dvorište, Kacibeg, Kalatice, Muhazob, Merdar, Perpelac, Radujevo, Rakinice, Štedvice, Velikareka, Terrna.

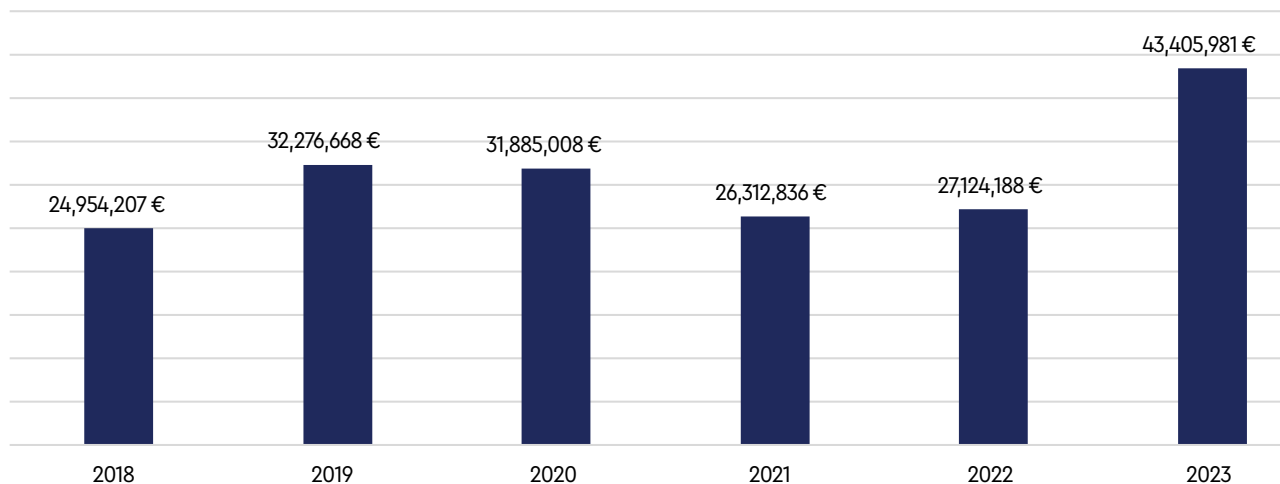
Opština Podujevo je tokom 2023. godine održala ukupno tri budžetske konsultacije sa građanima, na kojima je njihovo učešće bilo veoma malo, svega 37 građana, ali je rezultiralo podnošenjem velikog broja zahteva, ukupno je podnet 91 zahtev; od kojih su 53 uzeta u obzir. I u slučaju Podujeva najčešći zahtevi su se ticali popravke puteva, trotoara, postavljanja javne rasvete, dok se odbijeni zahtevi prevashodno odnose na proširenje vodovoda, kanalizacije i navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta.

Razlozi za odbijanje ovih zahteva proizišli su iz činjenice da je u slučaju vodovodnih cevi ovo prešlo u punu odgovornost KRU „Priština“, u slučaju zahteva za kanalizaciju, zahtevi su odbijeni na osnovu toga što je Predviđeno je ispuštanje fekalija u toku reke a ova opština to ne može da uradi i predloženo je da se uradi projekat kojim će se izbeći izlivanje u reku, dok za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta nije pronađeno opravdanje. dati za njihovo odbijanje.

2.5 Opština Prizren

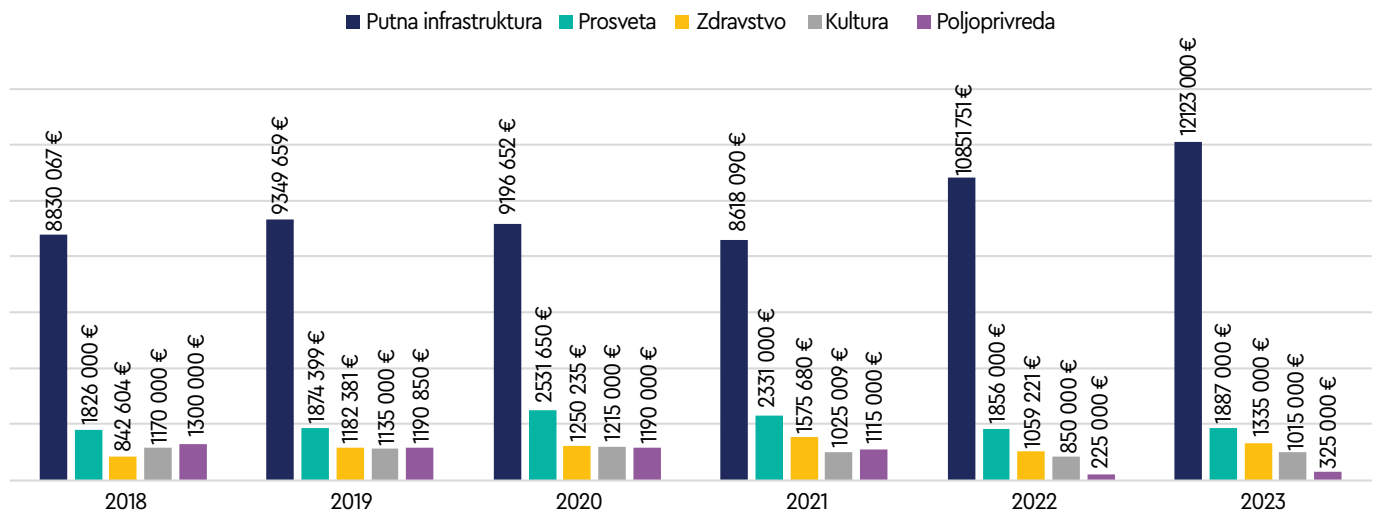
Budžet opštine Prizren za kapitalne investicije je pretrpeo značajne izmene od 2018. do 2023. godine. Od 2018. do 2019. godine došlo je do osetnog povećanja od 29%. Međutim, 2020. godine došlo je do blagog pada od 1.2%. U 2021. godini zabeležen je veći pad od 17% u odnosu na prethodnu godinu. U 2022. budžet raste neznatno za 3%. Najveća promena dogodila se 2023. godine, sa izvanrednim povećanjem od 60% u odnosu na 2022. godinu, dostigavši 43 miliona evra. Ovo poslednje povećanje pokazuje veliki potencijal ove opštine da uloži u kapitalne projekte.

Grafikon 11. Budžet za kapitalne investicije u Prizrenu 2018 – 2023. godine

Sudeći prema raspodeli kapitalnog budžeta po oblastima, primećuje se varijabilan trend u raspodeli budžeta. Infrastruktura je zabeležila najveći rast, sa 8.8 miliona u 2018. godini na 12.1 miliona u 2023, što predstavlja rast od oko 37%.

Grafikon 12. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Prizren duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Prosveta je zabeležila fluktuacije, sa značajnim povećanjem u 2020. (2.5 miliona), ali je potom pala na nivoe slične 2018. (1.8 miliona u 2023). Zdravstvo je zabeležilo opšti rast, sa 842 hiljade u 2018. na 1.3 miliona evra u 2023, što ukazuje na jače investicije u ovom sektoru.

Kultura je pretrpela blagi pad, opala je sa 1.1 miliona evra u 2018. na 1 milion evra u 2023. godini. Sa druge strane, poljoprivreda je pretrpela najveći pad, padom sa 1.3 miliona evra u 2018. na samo 325 hiljada evra u 2023. godini, što je pad od 75%. Ovo ukazuje na značajno pomeranje budžetskih prioriteta, u skladu sa kojima je poljoprivredni sektor stavljen na poslednje mesto.

Tabela 6. Distribucija kapitalnih investicija u Prizrenu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Žur	250,000	190,000	250,000	140,000	190,000	250,000	1,270,000
Hoča Zgradska	150,000	20,000	250,000	60,000	20,000	100,000	600,000
Koriša	250,000	50,000	110,000	45,200			455,200
Novake			250,000	70,000	70,000		390,000
Manastirica	80,000		150,000	80,000	65,000		375,000
Vlašnja		100,000	50,000	100,000	70,000	50,000	370,000
Kabaš	83,000	15,000	100,000	60,000	50,000	40,000	348,000
Biluša	80,000	70,000	50,000	50,000	20,000	75,000	345,000
Pirane	140,000	80,000	10,000	20,000	20,000	45,000	315,000
Đonaj	50,000	30,000	20,000	110,000		100,000	310,000
Breg-Drini	80,000	20,000	150,000	20,000	30,000		300,000
Atmađa	49,403	100,000	20,000	50,000	20,000	50,000	289,403
Mazrek	70,000	50,000		70,000	70,000	20,000	280,000
Ljubižda	119,000			100,000	60,000		279,000
Randubrava	174,000			80,000	15,000		269,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Ješkovo	30,000	20,000	50,000	110,000		50,000	260,000
Dedaj	27,000	130,000	20,000	25,000		50,000	252,000
Landovica		50,000		50,000	100,000	40,000	240,000
Živiniane			40,000	100,000	100,000		240,000
Zojić	40,000	70,000		70,000		50,000	230,000
Trepetnica		30,000	50,000	30,000	70,000	45,000	225,000
Veleža		70,000		70,000	30,000	50,000	220,000
Medvece	20,000	44,000	30,000	20,000	70,000	35,000	219,000
Graždanik	20,000	20,000	50,000		50,000	50,000	190,000
Nebregošće			20,000	80,000	90,000		190,000
Škoza		70,000		70,000	20,000	30,000	190,000
Ljutoglav		50,000	20,000	90,000	20,000		180,000
Miljaj			83,000		50,000	40,000	173,000
Mala Kruša	50,000	20,000		55,000		40,000	165,000
Nova Šumadija	80,000		50,000	20,000	15,000		165,000
Kobanja	50,000			90,000	20,000		160,000
Smać	100,000			30,000		30,000	160,000
Našec	30,000		50,000	30,000	50,000		160,000
Caparce	50,000			20,000	20,000	50,000	140,000
Novo Selo				20,000	110,000		130,000
Mušnikovo		73,000				50,000	123,000
Donja Srbica	80,000			20,000	20,000		120,000
Kuštendil	10,000				50,000	50,000	110,000
Petrovo Selo			50,000		20,000	40,000	110,000
Dobrušte		10,000	30,000			50,000	90,000
Gorožup		20,000	20,000			50,000	90,000
Rečane				70,000	20,000		90,000
Kojuš	20,000	50,000			15,000		85,000
Karašinderd						75,000	75,000
Krajk						70,000	70,000
Planeja					30,000	40,000	70,000
Sredska		20,000				45,000	65,000
Muradem	20,000	20,000		20,000			60,000
Kabaš Has						55,000	55,000
Jablanica						50,000	50,000
Planjane				30,000	20,000		50,000
Špinadija			50,000				50,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Vrbnica	50,000						50,000
Gornje Ljubinje						45,000	45,000
Leskovec						40,000	40,000
Romaja				20,000	20,000		40,000
Kušnin						35,000	35,000
Ukupno							11,657,603

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Prizren je opština sa najvećom stopom kapitalnih investicija među 15 opština na koje se osvrće ovaj izveštaj, sa ukupno 185 miliona evra tokom 2018–2023, od kojih je skoro 12 miliona evra (6.3%) uloženo u seoskim područjima, a 174 miliona evra (93.7%) u gradskim.

Prizren ima 83 seoska lokaliteta, 19% (16) nije ostvarilo nikakav vid podrške u periodu od šest godina, 41% (33) je ostvarilo delimičnu podršku (najmanje dva puta u šest godina), 40% (34) je ostvarivalo investicije u kontinuitetu. Procena budžetskih izdvajanja za kapitalne investicije za lokalitete Opštine Prizren tokom perioda 2018–2023. predstavlja neke važne trendove i informacije. Žur se izdvaja kao lokalitet sa najvećim izdvojenim iznosom, sa ukupno 1.2 miliona evra. Ovaj iznos je znatno veći nego na drugim lokalitetima, što pokazuje poseban fokus na razvoj ovog područja. Ovaj lokalitet svake godine dobija značajna finansijska sredstva, sa iznosima u rasponu od 140 hiljada evra do 250 hiljada evra godišnje.

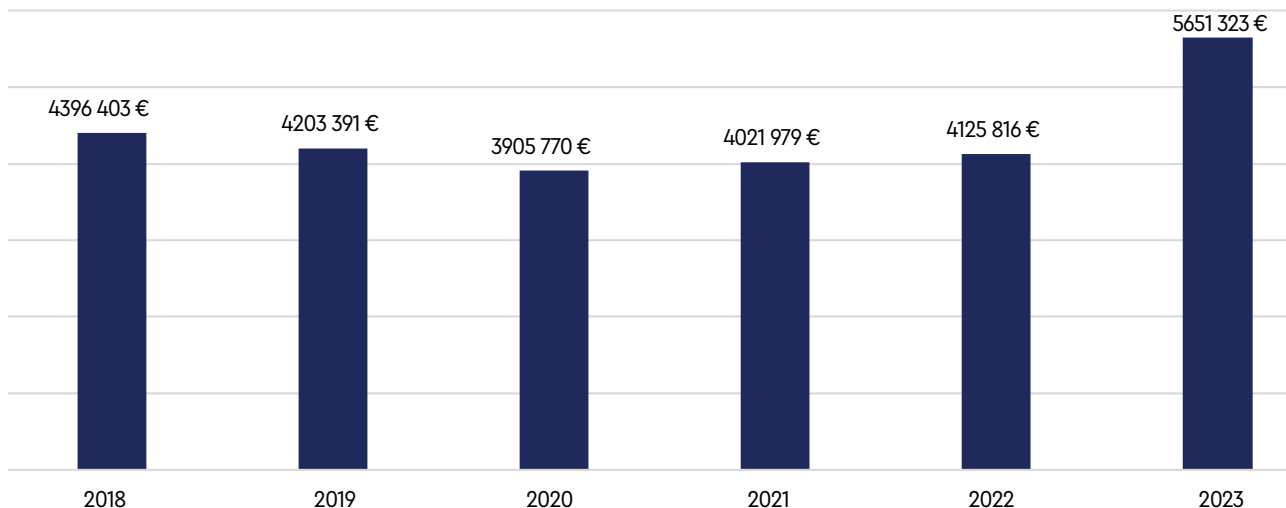
Nakon Žura, lokalitet sa najvećim iznosima je Novake sa 390 hiljada evra, Manastirica sa 375 hiljada evra i Vlašnja sa 370 hiljada evra. Ove brojeke ukazuju na neravnomernu raspodelu resursa, pri čemu neki lokaliteti dobijaju znatno više finansijskih sredstava od ostalih.

Trend koji se primećuje je da većina lokaliteta dobija nestabilno finansiranje duž godina, sa time da su neke godine podrazumevale izdvajanje značajnih svota, dok pak u drugima uopšte nisu izdvojena finansijska sredstva. Takođe se primećuje da neki lokaliteti kao što su Dojnica, Drajičić, Gernčari, Gornasela, Lezi, Lokvica, Donje Ljubinje, Ljubećevo, Ljubiže Has, Lukinaj, Poslišti, Pouska, Gornja Srbica, Skorobište, Struž i Tupec nisu dobili nikakva finansijska sredstva tokom ovog šestogodišnjeg perioda.

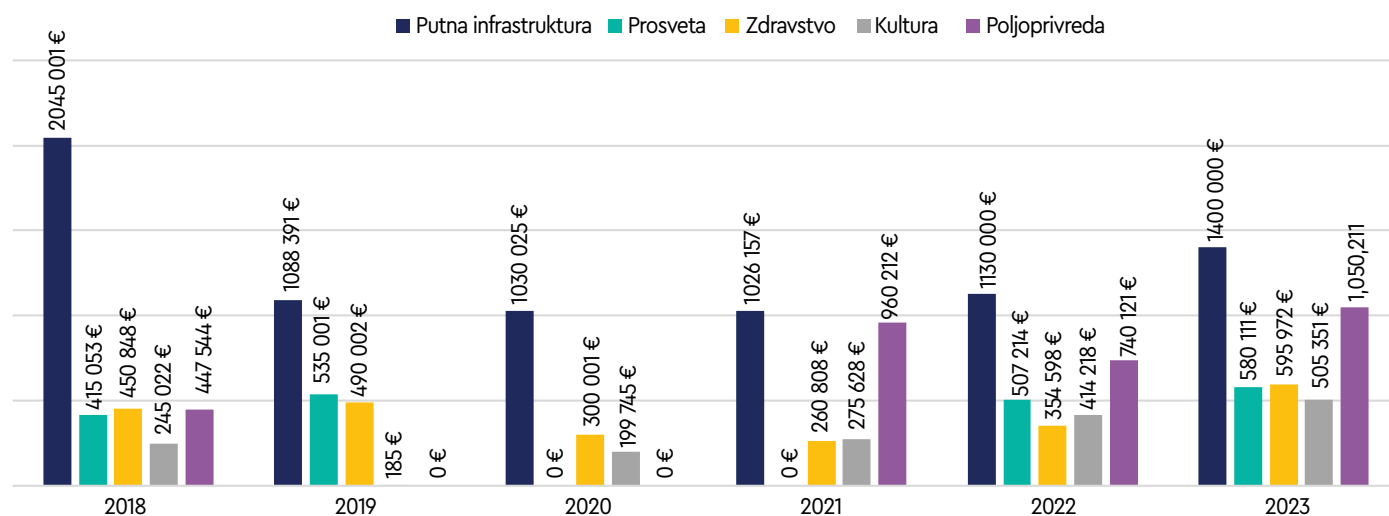
Opština Prizren objavljuje sve izveštaje u vezi sa konsultacijama sa građanima tokom izrade budžeta, ali je zbog neredovnog funkcionisanja zvanične internet stranice pristup ovim dokumentima bio nemoguć. Inače, najskuplji projekti u Prizrenu u periodu 2018 – 2023. godine su izgradnja sportskog kompleksa "Sezai Suroi", sanacija i proširenje puta na ulazu u Prizren, prema auto-putu, kao i proširenje puta Prizren – Đakovica, ulazni deo grada.

2.6 Opština Orahovac

Opština Orahovac beleži raznolik trend duž godina, kada je reč o kapitalnim investicijama od 2018. do 2023. godine. Od 2018. do 2020. godine je zabeležila postepeni pad, sa najvećim padom od 7% od 2019. do 2020. godine. Međutim, od 2021. kreće kontinuirani rast. Najveći rast se beleži 2023. godine, porastom od 37% u odnosu na prethodnu godinu, dostigavši 5.6 miliona evra.

Grafikon 13. Budžet za kapitalne investicije u Orahovcu 2018 – 2023. godine

Ako se osvrnemo na konkretne oblasti, Opština Orahovac je dala prioritet infrastrukturi i poljoprivredi. Kultura je zabeležila najdosledniji rast, dok su prosveta i zdravstvo zabeležili velike fluktuacije. Ove promene mogu odražavati različite prioritete opštine ili uticaj spoljnih faktora kao što je pandemija KOVIDA-19. Važno je napomenuti da su sve oblasti, osim infrastrukture, završile sa višim nivoima finansiranja u 2023. u odnosu na 2018. godinu, obezbeđujući generalno pozitivan trend opštinskih investicija.

Grafikon 14. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Orahovac duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Infrastruktura je sa visokih 2 miliona evra u 2018. zabeležila pad od 47% u 2019. Međutim, od 2020. godine pa nadalje, došlo je do postepenog povećanja, dostižući 1.4 miliona evra u 2023. godini, što je 36% više nego 2019. godine, ali i dalje 31% manje nego u 2018.

Oblast prosvete pretrpela je značajne promene. Nakon rasta od 29% od 2018. do 2019. godine, došlo je do potpunog prestanka finansiranja 2020. i 2021. godine. Finansiranje je vraćeno 2022. godine sa 507 hiljada evra i veće je za 14 % u 2023, dostigavši 580 hiljada evra, što je 40 odsto više nego 2018.

Zdravstvo je imalo nestabilnu putanju. Nakon blažeg rasta u 2019. godini, 2020. i 2021. godine je zabeležen pad. Međutim, finansiranje je značajno poraslo 2022. i 2023. godine, dostigavši 595 hiljada evra u 2023. godini, što je 32% više nego 2018. godine.

Kultura je zabeležila prevashodno pozitivan trend. Uprkos blagom padu u 2019, finansiranje se povećavalo iz godine u godinu nakon toga, dostigavši 505 hiljada evra 2023. godine, što je 106% više nego 2018.

Primećuje se da je poljoprivreda oblast kojoj opština poklanja pažnju u kontinuitetu. Od 2018. do 2019. godine zabeležen je neverovatan rast od 129%, koji je ostao relativno stabilan do 2021. Međutim, u 2022. godini dolazi do značajnog pada od 23%, pre nego što je ponovo nastupio rast 2023. godine, dostigavši preko 1 milion evra, što je 134% više nego u 2018.

Tabela 7. Distribucija kapitalnih investicija u Orahovcu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Kramovik	60,000	10,000	70,000	90,000		90,000	320,000
Opteruša		30,000	140,000	50,000	40,000	60,000	320,000
Velika Kruša	50,000	50,000	80,000	30,000	45,000	55,000	310,000
Ratkovac	37,000	20,000	30,000	80,000	30,000	50,000	247,000
Mala Hoča	33,000	70,000		43,000		90,000	236,000
Retimlje		80,000	50,000	43,000		60,000	233,000
Celina	25,000	10,000	20,000	50,000	90,000	60,000	225,000
Pusto Selo	25,000	45,000	45,000	50,000		50,000	215,000
Velika Hoča		50,000	50,000		50,000	60,000	210,000
Zatrić	100,000	50,000	20,000			40,000	210,000
Mrasor	25,000		100,000			60,000	185,000
Zrze	25,000	50,000	80,000			25,000	180,000
Drenovac	6,600	20,000	70,000		40,000	40,000	176,600
Ćiflak	8,000	40,000	70,000			50,000	168,000
Danjane	15,000	30,000	30,000	5,000	50,000	35,000	165,000
Brestovac	25,000	10,000	20,000	100,000			155,000
Bela Crkva	50,000		80,000				130,000
Nogavac		15,000	100,000				115,000
Koznik				59,857		55,000	114,857
Sanovac		20,000	30,000			55,000	105,000
Brnjača						95,000	95,000
Gornje Potočane		60,000	30,000				90,000
Geđe		20,000	50,000				70,000
Donje Potočane		30,000					30,000
Ukupno							4,305,457

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Tokom perioda 2018–2023, Opština Orahovac je imala na svom raspolaganju više od 26 miliona evra od čega je 4.3 miliona evra (16%) potrošeno u seoskim područjima a skoro 22 miliona evra (84%) u gradskim.

7 lokaliteta ili 21% ukupnog broja naselja, bili su korisnici investicija u trajanju od 4–6 godina, kao što su Velika Kruša, Ratkovac, Celina, Kramovik, Opteruša, Pusto Sel i Danjane.

17 lokaliteta ili 51.5% ukupnog broja ostvarilo je delimične investicije: Mala Hoča, Retimlje, Velika Hoča, Zatrić, Mrasor, Zrze, Drenovac, Čiflak, Brestovac, Bela Crkva, Nogavac, Koznik, Sanovac, Brnjača, Gornje Potočane, Geše i Donje Potočane.

8 lokalitete ili 27% ukupnog broja nije imalo nijednu investiciju u ovom periodu kao što su Bratotin, Dobri Dol, Našpale, Petković, Poluža, Radoste, Blato, Ždrelo. Zanimljiv trend je pojava kasnih investicija na pojedinim lokalitetima. Na primer Brnjača i Kaznik, koji su počeli da dobijaju značajna sredstva tek u poslednjim godinama perioda 2023. godine.

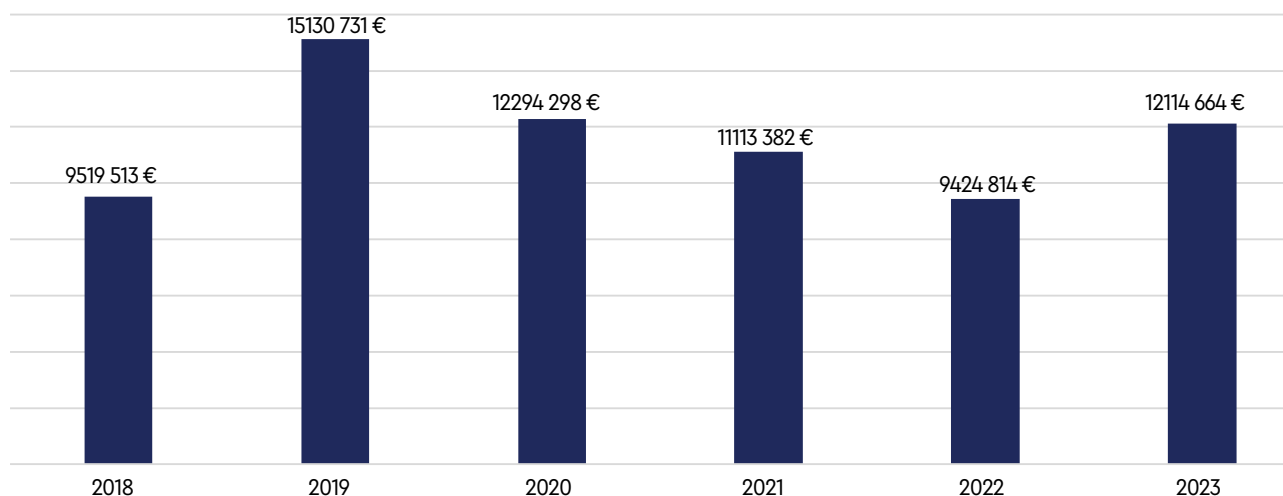
Orahovac je tokom 2023. godine organizovao četiri budžetske konsultacije sa građanima, na kojima je učestvovalo 153 lica, a podneta su 144 zahteva, od kojih je 48 uključeno u odnosni budžet ove opštine. Zahtevi koji su smatrani neprihvatljivim odnose se na povećanje iznosa finansijskih sredstava dodeljenih poljoprivrednicima i zemljoradnicima u ovoj opštini, ulaganja u navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta kao i uređenje privatnih puteva u naseljima, koji nemaju karakter javnih saobraćajnica. Razlog za odbijanje ovih zahteva uglavnom je bio povezan s tim što bi povećanje sredstava za subvencije bilo u suprotnosti sa budžetskim cirkularima Ministarstva finansija, dok je za deo privatnih puteva opština navela da nije nadležna za ulaganja u privatne puteve.

Najskuplji kapitalni projekti u Orahovcu u periodu od 2018–2023. su izgradnja puta Orahovac-Zrze, izgradnja postrojenja za preradu vode za piće za 12 sela, kao i izgradnja novog Doma kulture u centru grada.

2.7 Opština Uroševac

Budžet opštine Uroševac za kapitalne investicije pretrpeo je značajne promene od 2018. do 2023. godine. Sa 9.5 miliona evra u 2018. godini, došlo je do ogromnog povećanja od 59% u 2019. godini, dostigavši 15 miliona evra. Međutim, 2020. godine došlo je do pada od 19% na 12 miliona evra, nakon čega je usledio još jedan pad od 10% u 2021. Najveći pad od 15% zabeležen je 2022. godine, na 9.4 miliona evra. U 2023. godini došlo je do osetnog oporavka rastom od 29%, dostigavši 12 miliona evra. Uprkos fluktuacijama, budžet za 2023. je 27% veći od budžeta za 2018. godinu.

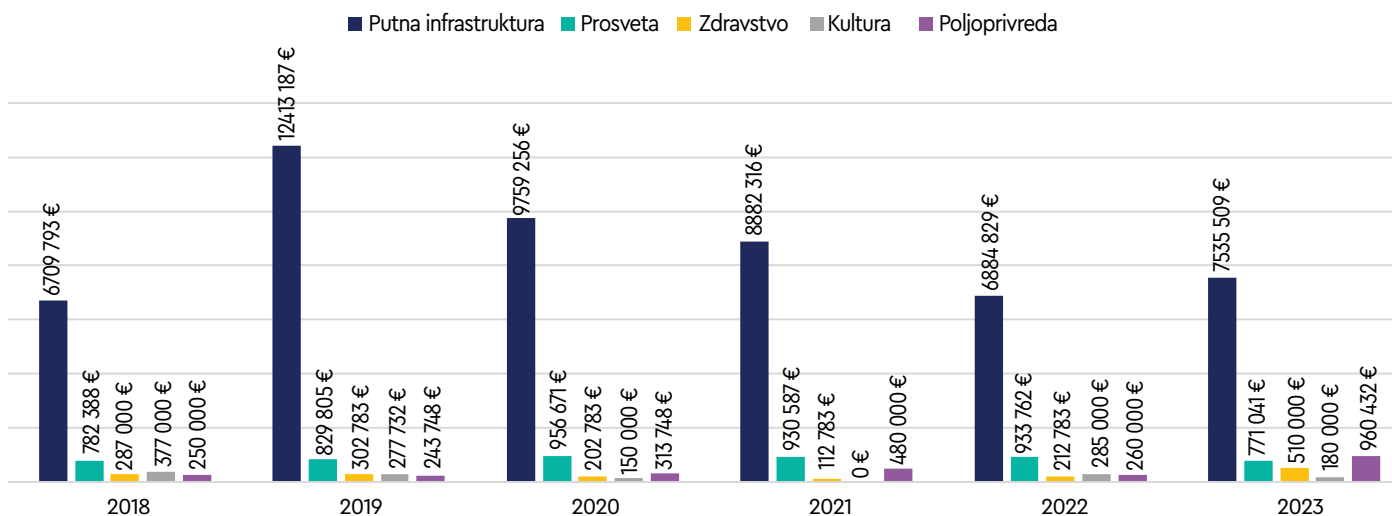
Grafikon 15. Budžet za kapitalne investicije u Uroševcu 2018 – 2023. godine

Usmeravanje kapitalnih sredstava u različitim oblastima karakteriše promena prioriteta opštinskih rashoda, sa vidljivim stavljanjem akcenta na poljoprivredu i obnavljanje fokusa na zdravstvo poslednjih godina. Sa druge strane, čini se da su sektori kao što su prosveta i kultura pretrpeli

pad u finansijama.

Grafikon 16. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Uroševac duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Infrastruktura je zabeležila značajne oscilacije, dostigavši vrhunac od 12 miliona evra u 2019. godini, uz značajan pad u narednim godinama, dostigavši 7 miliona evra 2023. godine. Prosveta je zabeležila postepeni rast do 2022. godine, ali je pretrpela značajan pad 2023. godine.

Zdravstvo karakteriše kontinuirani pad od 2018. do 2021. godine, nakon čega je usledio osetan porast u 2023. sa 510 hiljada evra. Kultura je pretrpela velike fluktuacije, dostigavši nulu 2021. godine, ali se delimično oporavila u narednim godinama. Poljoprivreda pokazuje pozitivan trend, sa osetnim rastom u 2023. godini, dostigavši 960 hiljada evra, što je skoro četiri puta više nego u 2018. godini.

Tabela 8. Distribucija kapitalnih investicija u Uroševcu po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Kamena Glava	345,800	120,000	413,000	90,000	450,000	1,100,509	2,519,309
Košare		110,000	230,000	150,000	235,000	400,432	1,125,432
Grebno		25,000	280,000	280,000	430,000	50,000	1,065,000
Sojevo	50,000	20,000	100,000	50,000	285,000	315,000	820,000
Biba	158,457		50,000	40,000	200,000	300,000	748,457
Babljak		70,000	130,000	135,000	204,000	130,000	669,000
Pojatište	30,000	79,628	150,000			350,000	609,628
Muhadžer Talinovac	29,701	125,449	250,000	30,000	130,000		565,150
Jerliprelaz	50,000	87,000	67,465	58,813	204,000	30,000	497,278
Raka	10,000	50,000	80,000	50,000	230,000	50,000	470,000
Kosin	20,000			20,000	214,000	150,000	404,000
Manastirce	111,658	110,000	90,000	10,000	50,000		371,658
Jezerce	50,000	50,000	20,000	20,000	30,000	200,000	370,000
Slivovo		117,998	200,000			50,000	367,998
Miraš	80,000	39,837	85,000	50,000	80,000		364,837

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Mirosavlje			50,000	60,000	240,000		350,000
Muhadžer Prelez	174,435	60,000		40,000	70,000		344,435
Crnilo			55,000	75,000	100,000	100,000	330,000
Doganjevo	30,000	25,000	50,000	90,000		120,000	315,000
Grlica	15,000				170,000	120,000	305,000
Varoš Selo	10,000				140,000	150,000	300,000
Trn	30,000	70,000	49,000		50,000	100,000	299,000
Zlatare		170,000	20,000	50,000		50,000	290,000
Softović	40,000	19,372	56,347	40,000	40,000	70,000	265,719
Gornje Nerodimlje	30,000	212,000					242,000
Donje Nerodimlje		66,588	39,816		70,000		176,404
Papaz	30,000	70,000	52,316				152,316
Laškobare	1,000	66,469	25,985	30,000			123,454
Babuš					10,000	100,000	110,000
Zaskok			10,000		100,000		110,000
Rahovica	27,530		22,299			50,000	99,829
Muhovce	12,000				80,000		92,000
Dramnjak				50,000			50,000
Jerlitalinovce						40,000	40,000
Ukupno							14,962,904

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Tokom perioda 2018–2023, Opština Uroševac je potrošila oko 70 miliona evra na kapitalne investicije, od čega je oko 15 miliona evra (21%) bilo posvećeno seoskim područjima, dok je preko 54 miliona evra (79%) izdvojeno za gradska.

Procena raspodele kapitalnog budžeta u opštini Uroševac ukazuje na značajnu nejednakost u investicijama između različitih lokaliteta tokom perioda 2018–2023. Kamena Glava se ističe kao najveći korisnik istih sa ukupno 2.5 miliona evra, imajući u vidu da je zabeležilo osetan porast investicija u 2023. godini. Košare i Grebno su takođe ostvarili značajne svote, odnosno 1.1 milion evra i preko 1 milion evra, sa relativno stabilnom raspodelom duž godina. Gledajući u celosti, Uroševac ima 42 lokaliteta od kojih 21.5% (9) nije ostvarilo koristi, 14.5% (6) je ostvarilo delimičnu korist, 64% (27 lokaliteta) je ostvarilo koristi u kontinuitetu.

Lokaliteti koji su tokom ovog perioda ostali bez ijedne zabeležene investicije su Balić, Burnik, Gatnje, Nekodin, Sazlija, Staro Selo, Svrčina i Tankosić. Trend investicija pokazuje nestabilan pristup za većinu lokaliteta, gde su Muhadžer i godinama nastupila velika ulaganja koja su zatim praćena periodima bez ijedne investicije. Međutim, neki lokaliteti kao što su Babljak, Crnilo i Sojevo su u kontinuitetu imali pristup godišnjim sredstvima. 2023. godina je obeležila značajan porast investicija za neke lokalitete, posebno Kamen Glava, Košare i Sojevo.

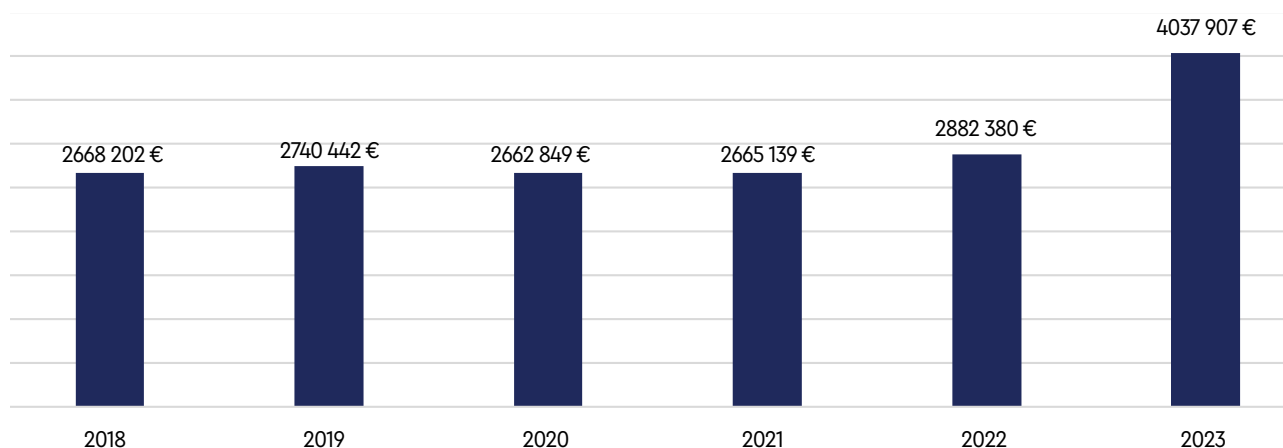
Opština Uroševac je jedna od malobrojnih opština na Kosovu koja uključuje najveći broj zahteva građana u planiranje budžeta, koji se dobijaju tokom javnih konsultacija koje opština održava u vezi sa budžetom. Ova opština je tokom 2023. godine održala devet ovakvih konsultacija na kojima je učestvovalo 226 građana i na kojima je podnet 171 zahtev; od kojih je opština prihvatila njih 136. Opština u zapisniku nije dala objašnjenja zašto je jedan broj zahteva odbijen.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Uroševac u periodu 2018–2023 su: Projekat "Spajanje grada": Investicija za izgradnju podvožnjaka koji povezuje istočni i zapadni deo grada, uključujući trake za vozila, pešake i bicikle i koja izbegava prugu. Izgradnja gradske zaobilaznice kao i izgradnja novog regionalnog bolničkog kompleksa, koji je ostao nezavršen od perioda pre pandemije pa nadalje.

2.8 Opština Klina

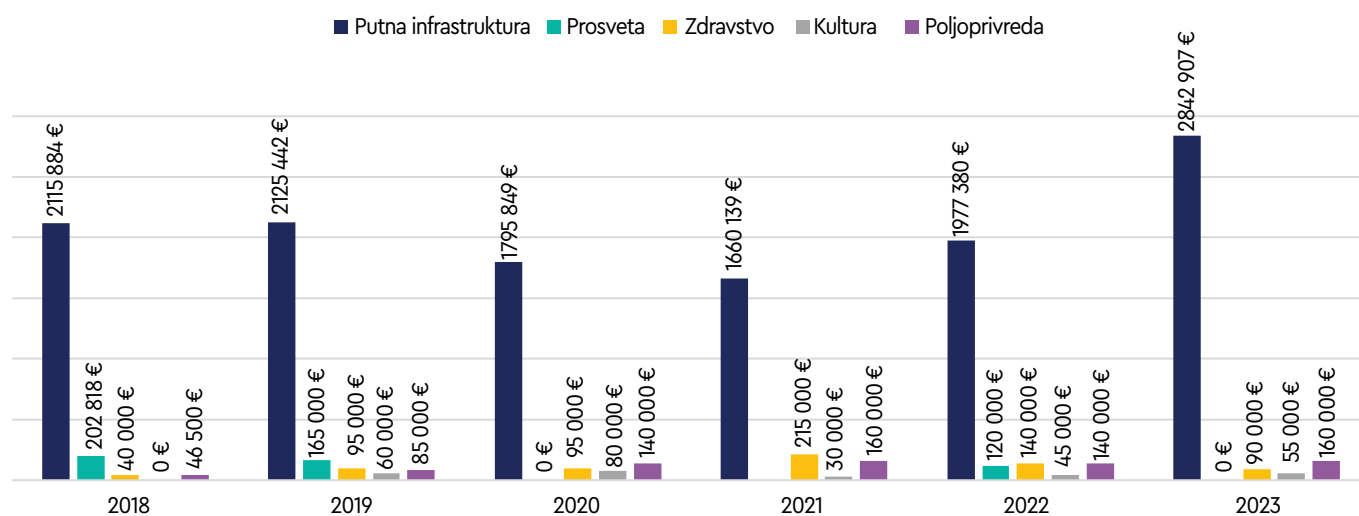
Budžet za kapitalne investicije Opštine Klina beleži opšti trend rasta. Od 2018. do 2019. godine zabeležen je lakši porast od 2.7%. U 2020. godini budžet je pretrpeo pad od 2.8% u odnosu na prethodnu godinu. 2021. godina je zabeležila minimalni rast od 0.1%. Značajnije povećanje zabeleženo je 2022. godine sa 8.2% u odnosu na 2021. godinu. Najznačajnija promena dogodila se 2023. godine, značajnim rastom od 40% u odnosu na 2022. godinu, čime je iznos budžeta ove opštine na ime kapitalnih investicija dostigao 4 miliona evra.

Grafikon 17. Budžet za kapitalne investicije u Klini 2018 – 2023. godine

U slučaju opštine Klina, raspodela kapitalnih investicija je izvršena uglavnom u pet oblasti: infrastruktura, prosveta, poljoprivreda, zdravstvo i kultura.

Grafikon 18. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Klina duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Infrastruktura je imala najveći prioritet, ali uz neke značajne promene. Od 2018. do 2021. godine došlo je do postepenog pada, uz smanjenje od oko 21%. Međutim, od 2021. godine pa nadalje, došlo je do značajnog povećanja, dostigavši 2.8 miliona evra u 2023. godini, što predstavlja rast od oko 71% u odnosu na 2018. godinu.

U oblasti prosvete, sa 202 hiljade evra u 2018. godini, sredstva su pala na nulu 2020. i 2021. godine, da bi se vratila na 120 hiljada 2022. godine, i da bi opet pala na nulu 2023. godine. Ovo ukazuje na nedostatak doslednosti u finansiranju prosvete, koja samim tim ne predstavlja oblast od prioriteta.

Zdravstvo je zabeležilo uzlazni trend od 2018. do 2021. godine, sa vrhuncem od 215 hiljada u 2021. (rast od 437.5% u odnosu na 2018). Međutim, budžet je 2023. smanjen na 90 hiljada evra, mada je i dalje za 125% veći nego 2018. godine.

Kultura je počela sa nula budžeta 2018. godine, međutim u međuvremenu je zabeležila stabilan rast, dostigavši 80 hiljada evra u 2020. godini. Bez obzira na pad u 2021. godini, budžet je ponovo povećan na 55 hiljada evra 2023. godine.

U oblasti poljoprivrede zabeležen je trend konstantnog rasta, sa 46 hiljade evra u 2018. na 160 hiljada evra u 2023. godini, što predstavlja rast od 244%.

Tabela 9. Distribucija kapitalnih investicija u Klini po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Dolac		15,000		50,000	140,000	290,000	495,000
Štupelj		85,000	50,000	150,000	90,000	70,000	445,000
Volujak	100,000	5,000		75,000	110,000	100,000	390,000
Zajmovo	17,500	17,000	110,000	40,000	30,000	170,000	384,500
Jošanica	20,000		60,000	75,000	60,000	150,000	365,000
Đurđevik	60,000	120,000		45,000	45,000	95,000	365,000
Sićevo		50,000	75,000	60,000	60,000	65,000	310,000
Grabanica	17,500	80,000				205,000	302,500
Iglarevo	120,000		10,000	30,000	70,000	50,000	280,000
Kruševo	100,000			50,000	95,000		245,000
Bokšić	70,000	40,000	40,000			70,000	220,000
Rudice	10,000	40,000	50,000	40,000		55,000	195,000
Zlokućane	40,000		30,000			115,000	185,000
Dugenjive				70,000		110,000	180,000
Vidanje			50,000			100,000	150,000
Dolovo		40,000	25,000		70,000		135,000
Dobri Do			65,000	35,000	30,000		130,000
Biča					40,000	60,000	100,000
Cerovik	60,000			30,000			90,000
Duš	70,000	20,000					90,000
Zabrđe		20,000			70,000		90,000
Drenovac	50,000	35,000					85,000
Berkovo		10,000				65,000	75,000
Budisavci		10,000				55,000	65,000
Prčevo			55,000				55,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Kpuz	20,000		30,000				50,000
Stup		40,000					40,000
Klinavac	15,000					10,000	25,000
Jagoda		5,000					5,000
Ukupno							5,547,000

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Klina je u periodu od šest godina (2018–2023) imala na svom raspolaganju oko 18 miliona evra od kojih je 5.5 miliona evra (ili 31%) uloženo u seoska područja a 12 miliona evra (68%) u gradska.

Na osnovu podataka u tabeli za Opštinu Klina, može se uočiti nejednaka raspodela budžeta na različitim lokalitetima od 2018. do 2023. godine. Neki lokaliteti su ostvarili znatno više koristi od drugih, dok neki nisu dobili nikakva finansijska sredstva tokom ovog perioda. Klina ima 42 lokaliteta od kojih 31% (13) nije ostvarilo koristi, 38% (16) je ostvarilo delimičnu korist, 31% (13 lokaliteta) je ostvarilo koristi u kontinuitetu.

Od lokaliteta koji su ostvarili najveće koristi su Dolac sa 495 hiljada evra, Štupelj sa 445 hiljada evra i Volujak sa 390 hiljada evra. Ovi lokaliteti su duž godina dobijali značajna sredstva koja su im dodeljena.

Sa druge strane, lokaliteti kao što su Zajmovo, Jašanica i Đurđevik takođe su dobili značajne svote, ali nešto manje od prve grupe.

Neki drugi lokaliteti su tokom ovog perioda dobili vrlo malo ili nimalo sredstava. Na primer, Jagoda je dobila samo pet hiljada evra, dok lokaliteti kao što su Čabić, Českov, Čupevo, Deič, Dobra Voda, Donji Petrič, Drenovčić, Drsnik, Dušević, Gornji Petrič, Grebnik, Naglavci i Svrha ne figuriraju ni sa kakvim finansijskim sredstvima duž ovog šestogodišnjeg perioda.

Opština Klina je tokom 2023. godine organizovala sedam budžetskih konsultacija sa građanima, na kojima je učestvovalo 88 građana, koji su podneli 41 zahtev – od kojih je 23 prihvaćeno od strane opštine i uvršteno u budžet.

Zahtevi koji su generalno uzeti u obzir odnosili su se na uređenje puteva, trotoara, popravku javnih objekata, izgradnju sportskih terena i postavljanje javne rasvete. Dok zahtev za postavljanje vodovodne mreže opština nije uzela u obzir, uz obrazloženje da postoji nedostatak odgovarajućeg izvora vode.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Klina u periodu 2018–2023 su: Izgradnja puta Klina-Volujak, izgradnja vodovodnog sistema u južnom delu, nova investicija u vodovod koji obuhvata 8 sela u južnom delu opštine i izgradnja novog centra za porodičnu medicinu u centru grada.

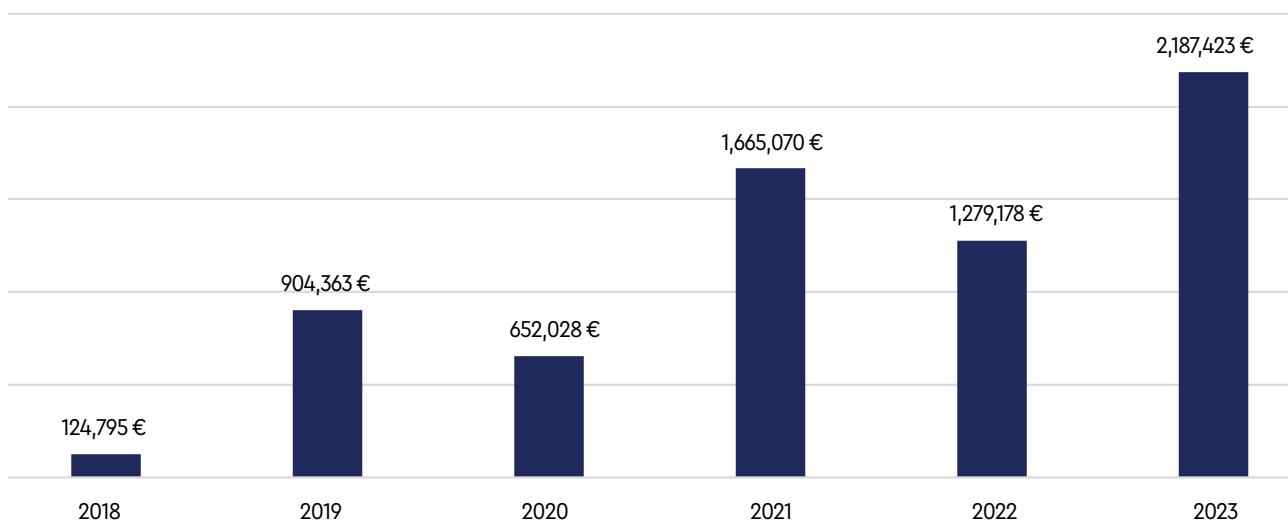
2.9 Opština Kamenica

Budžet za kapitalne investicije Opštine Kamenica zabeležio je uzlazni trend tokom perioda 2018-2023. U 2018. godini budžet je bio relativno nizak i iznosio je 124 hiljade evra, ali je u 2019. došlo do značajnog povećanja od 624 %, dostigavši 904 hiljade evra. Međutim, 2020. godina je zabeležila pad od 28%, smanjenjem na 652 hiljade evra, koje je nastupilo kao posledica pandemije KOVIDA-19.

2021. godina je zabeležila izuzetan rast, budžet je povećan za 155% u odnosu na prethodnu godinu i dostigao je vrednost od 1.6 miliona evra. Ovako veliki rast može predstavljati rezultat nastojanja za ekonomski oporavak nakon pandemije. Međutim, 2022. je ponovo pretrpeo blagi pad od 23%, i tom prilikom je budžet smanjen na 1.2 miliona evra.

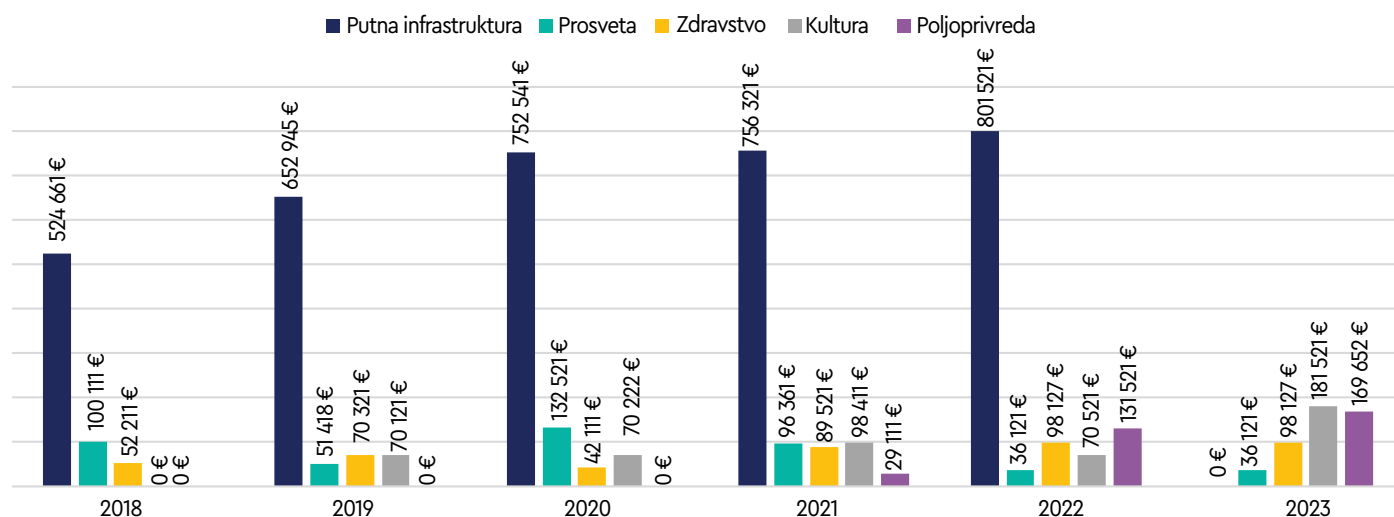
2023. godina je zabeležila vrhunac budžeta u ovom šestogodišnjem periodu, sa značajnim povećanjem od 71% u odnosu na prethodnu godinu, dostigavši 2.1 milion evra. U odnosu na početnu 2018. godinu, budžet za 2023. je povećan za 17.5 puta, što ukazuje na značajno proširenje investicionih kapaciteta opštine.

Grafikon 19. Budžet za kapitalne investicije u Kamenici 2018 – 2023. godine

Posmatrano po oblastima, infrastruktura je predstavljala oblast kojoj je poklonjen prioritet a koja je zabeležila kontinuiran i značajan rast. Sa 524 hiljade evra u 2018. godini, budžet za infrastrukturu je povećan na 1.2 miliona evra u 2023. godini, što predstavlja rast od približno 135%. Ovo pokazuje snažan fokus na razvoj opštinske infrastrukture.

Grafikon 20. Raspodela kapitalnog budžeta po glavnim oblastima u Opštini Klina duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Prosveta je pretrpela značajne fluktuacije. Nakon velikog pada u 2019. (51 sa 100 hiljada evra u 2018), došlo je do osetnog rasta u 2020. (132 hiljade evra). Međutim, od 2022. godine budžet za obrazovanje je ostao konstantan na 36 hiljada evra, što je za oko 64 odsto manje nego 2018. godine.

Zdravstvo je doživelo generalno pozitivan trend, sa značajnim rastom sa 52 hiljade evra u 2018. na 98 hiljada evra u 2023. godini, što je rast od približno 88%. Međutim, budžet je ostao nepromenjen na prelazu iz 2022. u 2023. godinu.

Kultura je zabeležila značajan rast. Sa nula budžeta u 2018. dostigla je 181 hiljadu evra u 2023. godini. Ovo veliko povećanje, posebno iz 2022. u 2023. godinu (oko 157%), ukazuje da je opština stavila novi fokus na infrastrukturni razvoj kulture u opštini.

Poljoprivreda je počela da dobija budžet tek od 2021. godine, ali je zabeležila brz rast. Sa 29 hiljada evra u 2021. budžet je povećan na 169 hiljada evra u 2023. godini.

Tabela 10. Distribucija kapitalnih investicija u Kamenici po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Ogošte		25,000		29,500	170,000	186,000	410,500
Toponica						267,050	267,050
Busovata						245,000	245,000
Koretin						178,000	178,000
Berivojce						120,000	120,000
Novo Selo						85,000	85,000
Mučivrcce						70,000	70,000
Donje Karačevo					50,000	17,000	67,000
Odanovce						50,000	50,000
Močare					43,000		43,000
Donja Šipašnica				29,950			29,950
Strelica				29,900			29,900
Ukupno							1,595,400

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Kamenica je u periodu od 2018–2023, na ime kapitalnih investicija imala na raspolaganju skoro 7 miliona evra, od kojih je 1.5 miliona evra (23%) posvećeno seoskim područjima a 5.2 miliona evra (77%) gradskim.

Raspodela budžeta u Opštini Kamenica po lokalitetima otkriva neujednačen obrazac ulaganja u različite lokalitete. Ogošte se pojavljuje kao glavni dobitnik sredstava sa 410 hiljada evra tokom 2019–2023, za kojim slede Toponica, Busovata, Koretin i Berivojce, koji su dobili značajne iznose 2023. godine. Nasuprot tome, Kamenica ima 54 lokaliteta od kojih 76% (41) nije ostvarilo koristi, 22% (12) je ostvarilo delimičnu korist a nema nijednog lokaliteta koji je uspevao da ostvari koristi od ovih sredstava u kontinuitetu. Na osnovu budžetskih izdvajanja u periodu 2018–2023, lokaliteti koji nisu imali koristi su: Hajnovce, Blate, Bosce, Bratiloc, Carakoc, Dajkoc, Dažnice, Desivojce, Girišec, Ferikeve, Gmice, Gornja Šipašnica, Gornje Karačevo, Kopernica, Kostadinice, Kranidel, Kremenata, Krileve, Lisocke, Lajčić, Leštar, Maroc, Mešine, Rahovice, Petroc, Poličke, Rogačice,

Šahić, Sedlar, Strezoc, Svirce, Trstene, Tuđec, Vaganeš, Gornja Veleglava, Donja Veleglava, Zecejče, Vrte i Žuja.

Ovo je takođe možda nastupilo usled činjenice da u Kamenici postoji uglavnom opšti budžet, u kojem se pominju područja ili projekti, ali ne i lokaliteti. Uopšteni budžet, koji ne precizira troškove za određene lokalitete, ukazuje na nedostatak transparentnosti i otežava tačnu procenu potreba i delotvornosti javnih troškova.

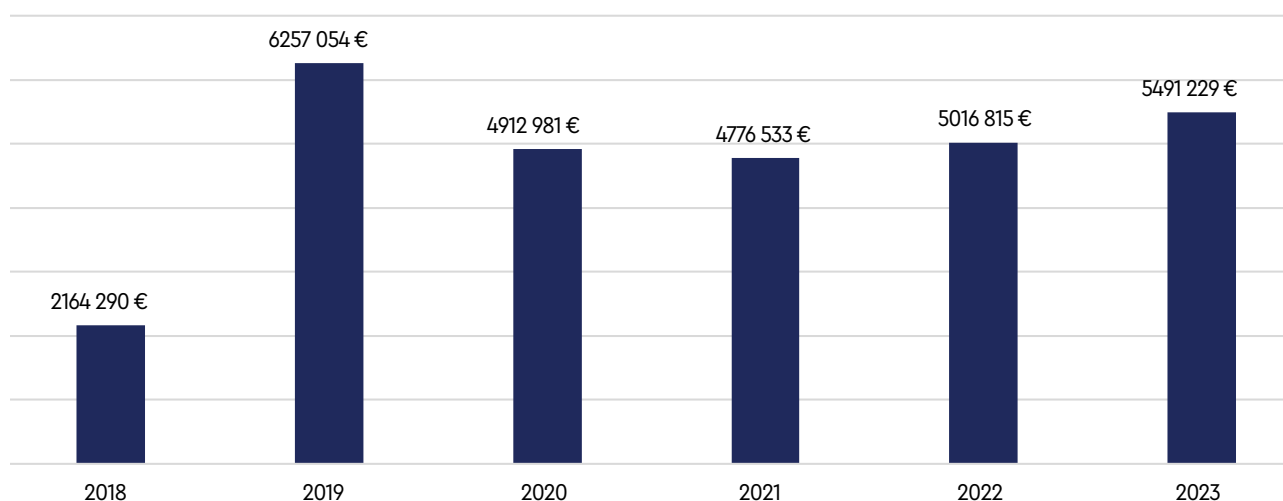
Inače, Opština Kamenica je organizovala najveći broj budžetskih rasprava sa građanima tokom 2023. godine, ukupno 29. Čak je i broj učesnika bio znatno veći u poređenju sa drugim opštinama obuhvaćenim ovim izveštajem, sa 663 građana koji su na njima učestvovali. Na ovim raspravama opštini su podneta ukupno 352 konkretna zahteva, od kojih je 216 opština uzela u obzir. Najveći broj odobrenih zahteva dolazio je iz oblasti infrastrukture (putevi, trotoari, javna rasveta), dok su zahtevi kao što su izgradnja centara za socijalno stanovanje (usled troškova) i izgradnja novih školskih i zdravstvenih objekata odbijeni. U slučaju školskih objekata, opravdanje opštine za odbijanje je da MONT sprovodi studiju o tome koje škole treba da se restrukturiraju, dok je u slučaju zdravstvenih ustanova obrazloženje bila nemogućnost opština da ih učine funkcionalnim, zbog nedostatak medicinskog osoblja.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Kamenica u periodu 2018–2023. godine su: izgradnja puta Kamenica-Ogošte, izgradnja srednje škole „Ismail Qemali“, kao i izgradnja gradskog trga, koji još nije u potpunosti priveden kraju.

2.10 Opština Obilić

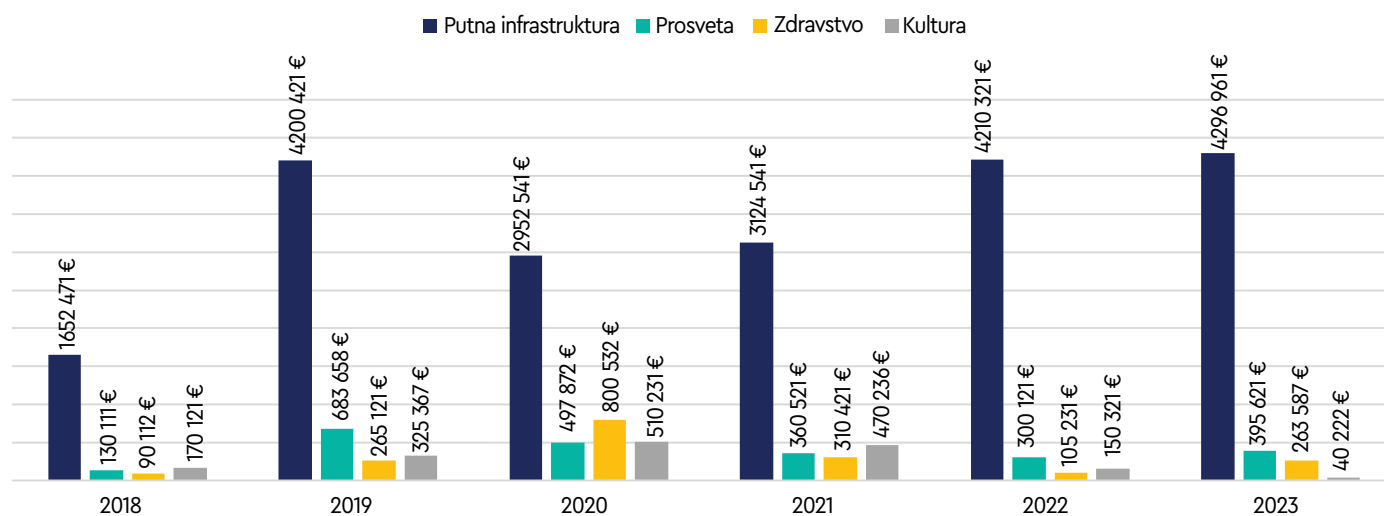
Budžet Opštine Obilić za kapitalne investicije dostigao je skoro 5.5 miliona evra do kraja 2023. godine. Od 2018. do 2019. godine nastupio je izvanredan rast od 189% (na više od 4 miliona evra). Međutim, 2020. godine je došlo do smanjenja od 21% (ili za 1.3 miliona evra manje). U 2021. godini je takođe zabeležen blagi pad od 2.8%. U 2022. godini budžet je povećan za 5% (ili 240 hiljada evra), dok je 2023. godine nastupilo dalje povećanje od 9.5% (474 hiljade evra). Generalno, uprkos fluktuacijama, budžet za 2023. je za 154% veći od budžeta za 2018. godinu.

Grafikon 21. Budžet za kapitalne investicije u Obiliću 2018 – 2023. godine

Ako se osvrnemo na raspodelu kapitala u oblastima, oblast infrastrukture je imala najveći značaj u budžetu, sa značajnim rastom sa 1.6 miliona evra u 2018. na 4.3 miliona evra u 2023. godini. Ovo predstavlja porast od približno 160% u ovom periodu. 2019. godina beleži najveći, u proseku od 154% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 22. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Obilić duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Dok je budžet za prosvetu varirao sa 130 hiljada evra u 2018. godini, on je osetno porastao na 683 hiljade evra u 2019. (rast od 425%). Međutim, nakon 2019. godine, isti beleži opadajući trend do 2022. godine, sa blagim povećanjem u 2023. godini. Uprkos padu, budžet za 2023. za prosvetu je još uvek za 204% veći od budžeta za 2018. godinu.

Budžet za zdravstvo je zabeležio velike oscilacije. Isti je doživeo vrhunac 2020. godine sa 800 hiljada evra, što predstavlja rast od 788% u odnosu na 2018. godinu. Ovako veliki rast je po svemu sudeći nastupio kao posledica većih potreba tokom pandemije KOVIDA-19. Nakon 2020. godine, budžet je opao, ali je i dalje veći od nivoa pre 2020. godine.

Budžet za kulturu je značajno povećan od 2018. do 2020. godine, dostigavši vrhunac od 510 hiljada evra u 2020. (200% povećanje u odnosu na 2018). Međutim, nakon 2020. godine nastupa osetan pad, pri čemu je budžet za 2023. iznosio samo 23% nivoa iz 2018. godine.

Tabela 11. Distribucija kapitalnih investicija u Obiliću po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Mazgit						1,028,000	1,028,000
Miloševo	50,000	600,000				199,577	849,577
Breznica			60,000			72,665	132,665
Lazarevo						85,000	85,000
Ade						10,000	10,000
Gornji Grabovac						5,000	5,000
Ukupno							2,110,242

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Obilić je tokom 2018–2023. godine za kapitalne investicije imala na raspolaganju sumu od preko 28 miliona evra, pri čemu je 2.1 miliona evra (7.4%) bilo posvećeno ruralnim područjima a preko 26 miliona evra (92.6%) gradskim.

Iz raspodele budžeta Opštine Obilić prema lokalitetima, može se zaključiti da su neki lokaliteti ostvarili mnogo više koristi od drugih, dok neki nisu imali nijednu zabeleženu investiciju u periodu od 2018-2023. Obilić ima 19 lokaliteta od kojih 68% (13) nije ostvarilo koristi, 31% (6) je ostvarilo delimičnu korist a nema nijednog lokaliteta koji je uspevao da ostvari koristi od ovih sredstava u kontinuitetu.

Lokalitet koji je najviše ostvario koristi od kapitalnih sredstava je Mazgit, sa investicijom od 1 milion evra samo u 2023. godini. Ovako velika svota ukazuje da je ovaj lokalitet bio u fokusu razvoja opštine. Posle njega dolazi Miloševo, sa uloženi ukupno 650 hiljada evra prevashodno u 2018. i 2019. godini, plus dodatna investicija 2023. godine. Lazarevo i Breznica su takođe ostvarili značajnu korist, sa ulaganjima od 85 hiljada evra i 132 hiljade evra.

Sa druge strane, mnogi lokaliteti kao što su Babin Most, Bakšija, Crkvena Vodica, Dobro Selo, Hamidija, Kozarica, Kruševac, Lajthishta, Leskovčić, Plemetina, Raskovo, Sibovac i Šipitula nisu zabeležili nikakvu investiciju tokom ovog perioda.

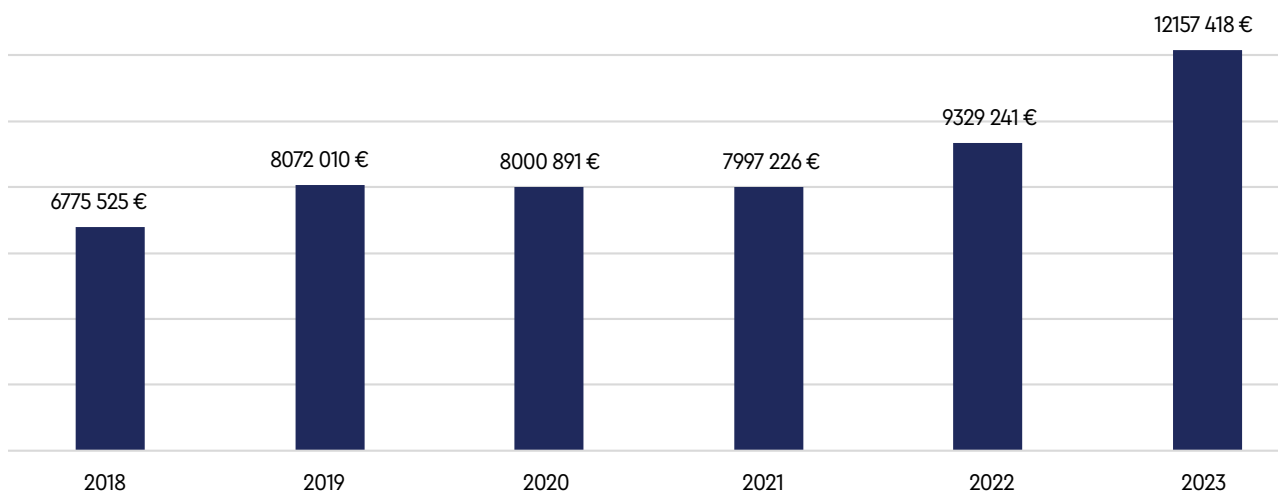
Ovakva situacija je potencijalno mogla biti uzrokovana i činjenicom da opština predstavlja uopšteni budžet i nije precizirano na koje se lokalitete raspoređuje. Ovakva praksa može da spreči delotvorno praćenje javnih rashoda i otežava procenu stvarnog uticaja investicija u svakoj oblasti opštine.

Opština Obilić je tokom 2023. godine organizovala tri budžetske rasprave sa građanima, na kojima je učestvovalo 57 građana opštine. U izveštaju ove opštine sa ovih rasprava nije precizirano koji su zahtevi građana i koliko njih je opština zapravo uzela u obzir. Dva najskuplja projekta u Obiliću u periodu 2018–2023 su gradski trg i pokretanje projekta povezivanja grada na sistem koproizvodnje.

2.11 Opština Peć

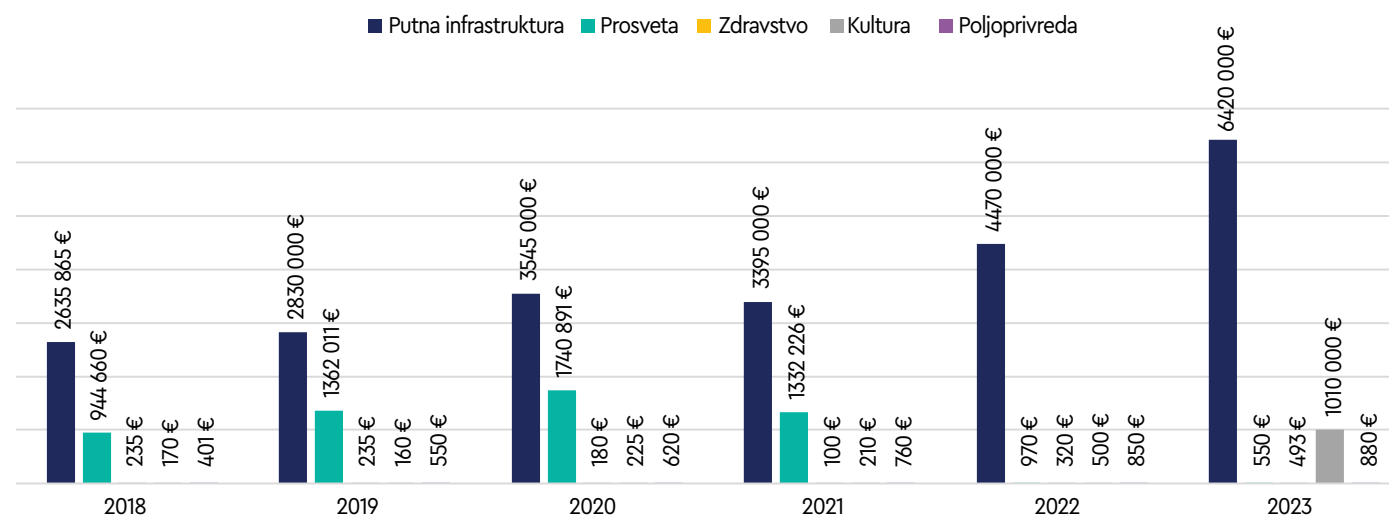
Budžet Opštine Peć za kapitalne investicije doživeo je generalno rastući trend od 2018. do 2023. godine. Od 2018. do 2019. godine došlo je do značajnog rasta od 19% (1.2 miliona evra). U 2020. godini zabeležen je blagi pad od 0.9% (minus 71 hiljada evra), dok je 2021. zabeležila dalji minimalni pad od 0.05%. Situacija se značajno poboljšala 2022. godine sa velikim rastom od skoro 17% (1.3 miliona evra). Najveći rast zabeležen je 2023. godine, sa povećanjem od 30% (2.8 miliona evra) u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno, od 2018. do 2023. godine, budžet je povećan za 79% (5.3 miliona evra), što ukazuje na povećanje ulaganja u kapitalne projekte u Opštini Peć duž ovog perioda.

Grafikon 23. Budžet za kapitalne investicije u Peći 2018 – 2023. godine

Prioriteti Opštine Peć u periodu od šest godina (2018–2023) oslikavaju da je ova opština posvetila veliki značaj infrastrukturi (putevi, kanalizacija, vodovod, parkovi, javna rasveta, trotoari, trgovci) kao i poboljšanju uslova u oblasti kulture.

Grafikon 24. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Peć duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Infrastruktura je zabeležila najveći i kontinuirani rast. Sa 2.6 miliona evra u 2018. godini, budžet je povećan na 6.4 miliona evra u 2023. godini, što predstavlja rast od približno 143%. Ovo ukazuje da je infrastruktura bila glavni prioritet opštine, velikim investicijama koje su nastavile da se povećavaju iz godine u godinu.

Prosveta je, s druge strane, zabeležila varirajući trend. Prvobitno je došlo do značajnog povećanja sa 944 hiljade evra u 2018. na 1.7 miliona evra u 2020. (rast od 84%), nakon čega je usledio osetan pad, koji je dostigao 550 hiljada evra u 2023. Ovo predstavlja pad od 68% u odnosu na vrhunac iz 2020. i pad od 42% u odnosu na 2018.

Zdravstvo je zabeležilo različite fluktuacije. Nakon perioda stagnacije i pada od 2018. do 2021. godine, budžet je značajno povećan u 2022. i 2023. godini, dostigavši 493 hiljade evra, što je za 110 % više nego u 2018. godini. Ovaj poslednji rast može predstavljati odgovor na zdravstvene izazove sa kojima se zemlja suočila tokom perioda pandemije.

Kultura je prva zabeležila značajan rast, posebno poslednjih godina. Sa 170 hiljada evra u 2018. godini, budžet je porastao na 1 milion evra u 2023. godini, što predstavlja opsežan rast od 492%. Ovo ukazuje novi fokus na kulturnom razvoju opštine.

Poljoprivreda je imala stabilan, ali umereniji rast. Sa 400 hiljada evra u 2018. godini, budžet je porastao na 880 hiljada evra u 2023. godini, što predstavlja rast od 120%.

Tabela 12. Distribucija kapitalnih investicija u Peći po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Glavičica	1,370,000	1,450,000	180,000				3,000,000
Boge	200,000					820,000	1,020,000
Barane				100,000	200,000	650,000	950,000
Zahać			250,000	100,000		360,000	710,000
Lješane	200,000			100,000	150,000		450,000
Glođane	15,000					400,000	415,000
Drelje				50,000		340,000	390,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Vitimirica	150,000		130,000			90,000	370,000
Hadžovići						320,000	320,000
Košutane						320,000	320,000
Škrelje		100,000	205,000				305,000
Dubovo			30,000			250,000	280,000
Vranovac						280,000	280,000
Jablanica						260,000	260,000
Brestovik	10,000			120,000		100,000	230,000
Trebović						200,000	200,000
Babiće						190,000	190,000
Bučane						190,000	190,000
Labljane						190,000	190,000
Pištane						190,000	190,000
Alagina Reka			150,000				150,000
Grabovac						150,000	150,000
Mala Jablanica						130,000	130,000
Belo Polje						120,000	120,000
Blagaje						100,000	100,000
Trstenik						100,000	100,000
Ljutoglava						90,000	90,000
Maleviće			85,000				85,000
Novo Selo	50,000	35,000					85,000
Dobri Do						70,000	70,000
Lipa						50,000	50,000
Radavac						50,000	50,000
Goraždevac			40,000				40,000
Mali Štupelj						20,000	20,000
Ukupno							11,500,000

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Peć, je imala na raspolaganju (2018 – 2023) iznos od preko 52 miliona evra, 11 miliona evra (22%) je uloženo u seoska područja a 41 milion evra (78%) u gradska.

Sudeći po raspodeli kapitala po lokalitetima, neka naselja su ostvarila značajne koristi, dok su druga dobila malo ili nisu uopšte dobila nikakva finansijska sredstva. Peć ima 68 lokaliteta od kojih 51.5% (33) nije ostvarilo koristi, 48.5% (33) je ostvarilo delimičnu korist a nema nijednog lokaliteta koji je uspevao da ostvari koristi od ovih sredstava u kontinuitetu.

Naselja koja su ostvarila najveće koristi su Boge sa 1 milion evra, Barane sa 950 hiljada evra i Zahać sa 710 hiljada evra. Čini se da su ovi lokaliteti bili prioritet za opštinska ulaganja poslednjih godina.

S druge strane, postoji značajan broj naselja koja nisu dobila nikakva sredstva u periodu 2018–2023, kao što su Brolič, Brežanik, Čalapek, Crna Obala, Auška, Dugaivo, Jošanica, Klinčina, Kosurič, Kotradi, Krstovac, Kruševac, Kučište, Ljubenič, Lođa, Ložane, Veliki Stupelj, Nabrđe, Naklo, Ozrim, Pepiče, Plavljane, Počešce, Rašič, Raušič, Romune, Rosulje, Ruhot, Siga, Svrke, Turjak, Velika Jablanica, Vragovac, Zagrmlje i Zalapek.

Čini se da je većina investicija bila usmerena na 2023. godinu, pri čemu će mnoga naselja po prvi put dobiti sredstva ili su zabeležila značajan rast investicija.

Ovakva situacija je potencijalno mogla biti uzrokovana i činjenicom da opština predstavlja uopšteni budžet koji je precizira na koje se lokalitete budžet raspoređuje. Ovakva praksa može da spreči delotvorno praćenje javnih rashoda i otežava procenu stvarnog uticaja investicija u svakoj zoni opštine.

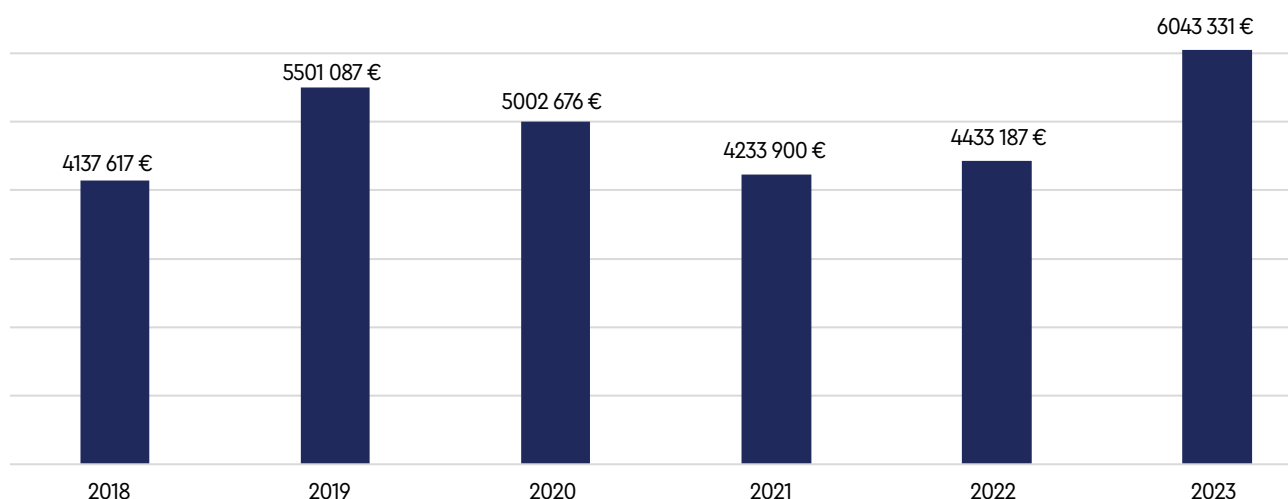
Opština Peć je tokom 2023. godine organizovala 12 budžetskih rasprava sa građanima, na kojima je učestvovalo ukupno 299 građana. Na ovim raspravama opštini je podneto 366 zahteva, od kojih je 149 prihvaćeno i uvršteno u konačnu verziju budžeta opštine. U predloženom zapisniku i zbirnom izveštaju sa javnih konsultacija, opština nije dala nikakvo objašnjenje zašto je jedan broj zahteva građana odbijen.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Peć u periodu 2018–2023 su izgradnja gradske zaobilaznice u Peći, izgradnja sistema kanalizacije i vodovoda za sela na području Rugove.

2.12 Opština Suva Reka

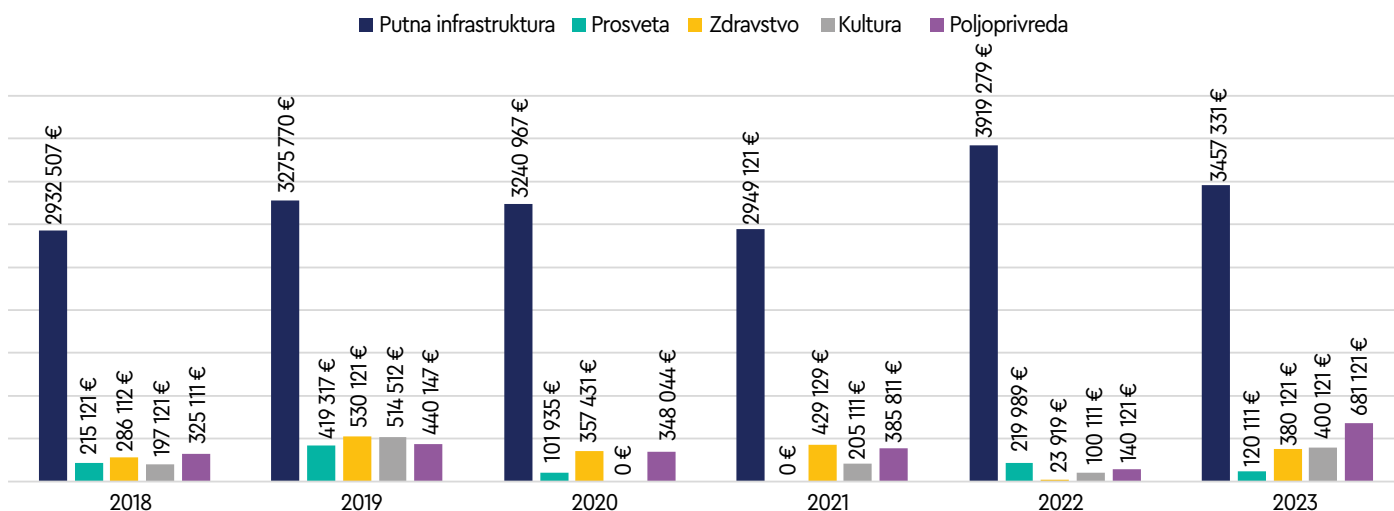
Budžet Opštine Suva Reka za kapitalne investicije na kraju 2023. godine premašio je iznos od 6 miliona evra. Na prelazu iz 2018. godine u 2019, došlo je do osetnog povećanja od 33% (sa 4.1 miliona evra na 5.5 miliona evra). Međutim, 2020. godine došlo je do pada od 9%, nakon čega je usledilo još jedno značajno smanjenje od 15% u 2021. (na 4.2 miliona evra). U 2022. godini zabeležen je blagi rast od 4.7% (na 4.4 miliona evra), dok je 2023. godina donela značajan rast od 36% (na preko 6 miliona evra), dostigavši najviši nivo u analiziranom periodu. Budžet za 2023. godinu bio je 46% veći nego u 2018. godini.

Grafikon 25. Budžet za kapitalne investicije u Suvoj Reci 2018 – 2023. godine

I u Suvoj Reci je infrastruktura predstavljala oblast sa najvećim investicijama u periodu od 2018–2023. Budžet za infrastrukturu je zabeležio oscilacije, sa značajnim rastom od 11% od 2018. do 2019. godine, nakon čega je usledio blaži pad u 2020. i 2021. godini. 2022. godina je zabeležila vrhunac investicija sa izvanrednim rastom od 33% u odnosu na 2021. godinu, dok je 2023. zabeležila blagi pad od 12%.

Grafikon 26. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Suva Reka duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Prosveta je zabeležila najveće fluktuacije. Od 2018. do 2019. godine nastupio je veliki rast od 95%, da bi nakon toga došlo do drastičnog pada u 2020. i nije bilo nijednog ulaganja u 2021. godini. 2022. godina zabeležila je povraćaj investicija, koji je zapravo bio manji u odnosu na 2019. godinu, dok je 2023. godine zabeležen dalji pad od 45%.

Zdravstvo je imalo neodrživ trend. Od 2018. do 2019. godine došlo je do značajnog rasta od 85%, za kojim je usledio pad u 2020. i 2021. godini. U 2022. godini zabeležen je drastičan pad od 94%, dok je 2023. godine zabeležen veliki rast, koji se skoro vratio na nivo iz 2021. godine.

Kultura je iz 2018. do 2019. godine zabeležila izvanredan rast od 161%, ali 2020. godine nije bilo nikakvih investicija. U 2021. godini se investicije ponovo vraćaju, dok je 2022. zabeležila blaži pad. U 2023. godini zabeležen je značajan rast od 299% u odnosu na 2022.

Poljoprivreda pokazuje varirajući trend. Od 2018. do 2019. godine je nastupio rast od 35%, za kojim je usledio lakši pad u 2020. godini i manji rast u 2021. godini. U 2022. godini zabeležen je veliki pad od 64%, dok je 2023. zabeležen izvanredan rast od 386%.

Tabela 13. Distribucija kapitalnih investicija u Suvoj Reci po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Studenčane	85,000	200,000	195,400	160,800	3,417	463,886	1,108,503
Blace		87,500	251,800	225,000	6,663	240,475	811,438
Pećane	55,000	61,769	25,500	425,000	14,285	63,888	645,442
Samodraž		144,000	138,000	93,500	14,285	225,789	615,574
Budakovo	15,000	80,000	53,000	170,000	203,417	77,500	598,917
Đinovce	35,000	127,000	70,500	125,000		176,666	534,166
Vranić	55,000		59,500	70,000	49,430	164,250	398,180
Selogražde		58,000	34,000	135,000		170,000	397,000
Rečane	12,000	199,000	39,000	60,000		77,500	387,500
Grejkovce	25,000	67,000	63,000	87,500	17,702	100,000	360,202

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Dulje	15,000	28,000	21,500	65,000	3,417	200,416	333,333
Semetište	35,000	46,000	41,300	58,100	14,285	104,888	299,573
Sopina	60,000		34,000	67,500		137,500	299,000
Bukoš		76,000	21,000	85,000	3,417	110,100	295,517
Movljane	5,000		16,500	60,000	3,417	209,000	293,917
Slapužane	45,000	29,000	41,000	32,000	20,948	115,475	283,423
Dubrava		85,000	26,000	125,000		20,000	256,000
Mačitevo	25,000			30,000		162,500	217,500
Geljance	50,000	38,000	36,000	55,012		20,000	199,012
Donja Krušica	45,000		18,000	95,000	30,000	5,000	193,000
Nišor	65,000		18,500	35,000		73,750	192,250
Delovce	35,000		10,000	80,000	15,000	43,750	183,750
Trnje	15,000		45,400	50,500		62,110	173,010
Grejčevce			71,000	30,000	30,000	40,000	171,000
Dobrodeljane	45,000		50,000	40,020		28,500	163,520
Lešane			60,700	68,100	3,417	25,000	157,217
Kostrce	10,000		10,000	55,000	25,000	46,888	146,888
Savrovo		29,000	47,166	35,000		15,000	126,166
Papaz			18,500	25,000		81,587	125,087
Mušutište	30,000		28,000	40,000		25,000	123,000
Neprebište	30,000		28,000	40,000		25,000	123,000
Gornja Krušica	20,000		10,000	20,000		42,500	92,500
Raštane			19,400			70,554	89,954
Popovljane	15,000	15,000	10,000	5,000	13,000	10,000	68,000
Vrševce	10,000		10,000	20,000	21,000	5,000	66,000
Dvorane	15,000		10,000	20,000		15,000	60,000
Lužnica	15,000		10,000	15,000		10,000	50,000
Stara Vučina				2,500	15,285	16,000	33,785
Čajdrak					13,000	20,000	33,000
Ukupno							10,705,324

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata u budžetu. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli. Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Duž perioda od 2018–2023, Opština Suva Reka je imala na raspolaganju skoro 30 miliona evra od kojih je približno 11 miliona evra (37%) uloženo u seoskim područjima a skoro 19 miliona evra (63%) u gradskim. Raspodela budžeta u opštini Suva Reka po lokalitetima, za razliku od drugih opština, bila je nešto balansiranija i sistematičnija za skoro sve lokalitete. Suva Reka ima 39 lokaliteta ukupno, 13% (5) je ostvarilo delimičnu korist, 87% (34) je ostvarilo koristi u kontinuitetu.

Studenčane se ističe kao najveći korisnik sa ukupno 1.1 miliona evra, imajući u vidu da je zabeležilo održiv i visok rast investicija duž godina. Mušutište je takođe dobilo značajan iznos od 903 hiljade evra i Blace, sa 971 hiljada evra.

S druge strane, neki lokaliteti su dobili minimalna finansijska sredstva. Na primer, Dvorane je tokom čitavog perioda dobio samo 60 hiljada evra, dok je Lužnica dobila 50 hiljada evra. Među naseljima sa manje izdvojenim sredstvima su i Vrševce sa 46 hiljada evra i Stara Vučina sa samo 33 hiljade evra.

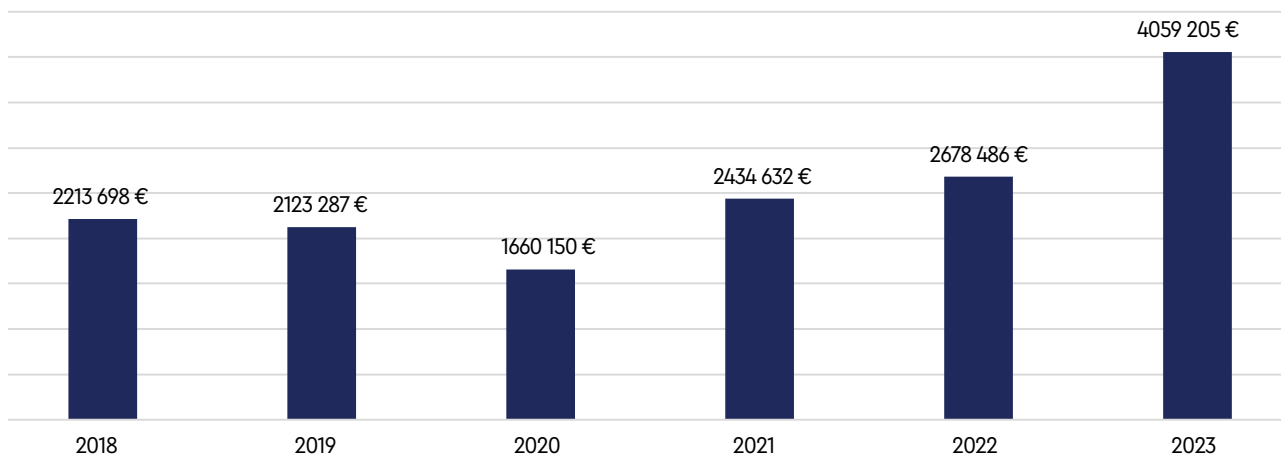
Neka naselja nisu dobila finansijska sredstva u određenim godinama, kao što je slučaj Čajdraka, koji je tek poslednjih godina počeo da dobija finansijska sredstva. Suva Reka je tokom 2023. godine organizovala četiri budžetske rasprave sa građanima, kojima je prisustvovalo 147 građana a podneta su 40 zahteva, od kojih je opština prihvatila samo sedam, opština nije u zbirnom izveštaju i zapisniku sa javnih rasprava navela razloge za odbijanje zahteva.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Suva Reka u periodu 2018–2023. godine su izgradnja puta Suva Reka-Mušutište, izgradnja sportske hale „17. februar“, kao i izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda koje još uvek nije privedeno kraju.

2.13 Opština Vitina

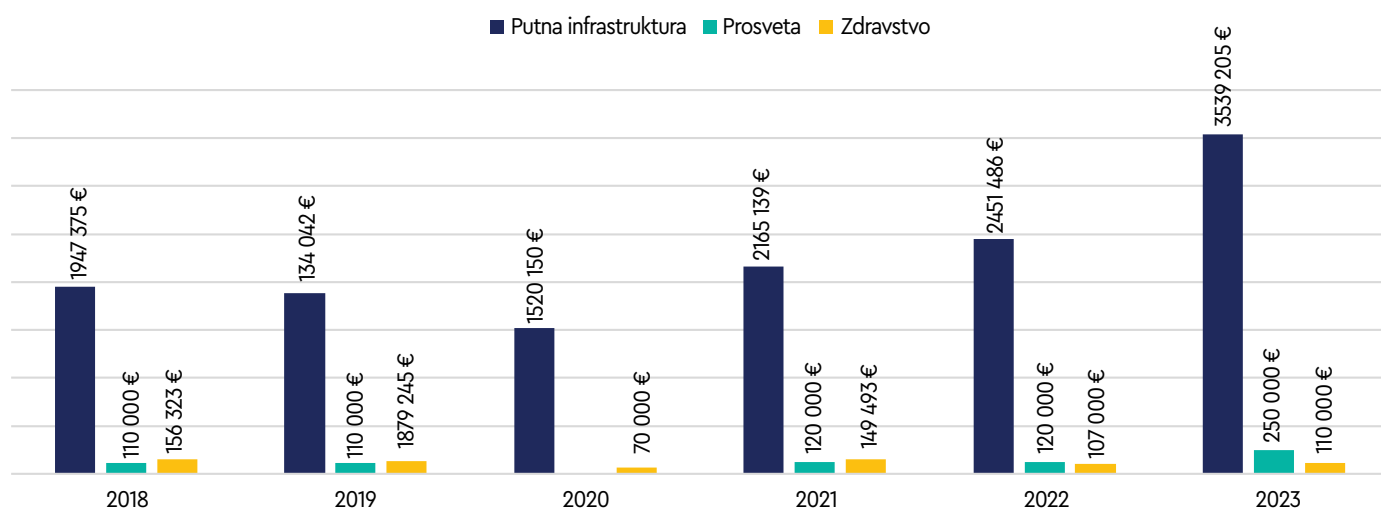
Budžet Opštine Vitina za kapitalne investicije premašio je vrednost od 4 miliona evra. Od 2018. do 2019. godine nastupio je lakši pad od 4%. 2020. godina je zabeležila najveći pad, od 22% u odnosu na prethodnu godinu, usled pandemije KOVIDA-19. Međutim, od 2020. godine pa nadalje, budžet beleži kontinuirani rast. U 2021. godini zabeležen je značajan rast od 47% u odnosu na 2020. Rast je nastavljen sa 10% u 2022. godini i izvanrednim povećanjem od 51% u 2023. godini, dostigavši najviši nivo u periodu 2018–2023.

Grafikon 27. Budžet za kapitalne investicije u Vitini 2018 – 2023. godine

Infrastruktura je kao oblast imala najveći značaj i najznačajnije povećanje budžeta. Sa 1.9 miliona evra u 2018. godini, budžet za infrastrukturu je povećan na 3.5 miliona evra u 2023. godini, što predstavlja rast od oko 82%. Vredi napomenuti da je došlo do manjeg pada u 2019. i većeg pada u 2020. godini (usled pandemije), nakon čega je međutim došlo do brzog i kontinuiranog rasta od 2021. godine pa nadalje.

Grafikon 28. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Vitina duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Budžet za prosvetu je ostao relativno stabilan od 2018. do 2022. godine, u vrednosti od 110 hiljada do 120 hiljada evra. Međutim, 2023. godine on značajno raste na 250 hiljada evra, što predstavlja rast od 127% u odnosu na prethodnu godinu. Budžet za zdravstvo je sa 156 hiljada evra u 2018. godini, zabeležio blagi pad u 2019. godini, zatim značajan pad u 2020. (70 hiljada usled preraspodele sredstava tokom pandemije). U 2021. godini nastupa značajan rast na 150 hiljada evra, nakon koga dolazi do blažeg pada 2022. i 2023. godine. U odnosu na 2018. godinu, budžet za zdravstvo za 2023. godinu je manji za oko 29 %. Opština Vitina tokom 2023. i 2022. godine nije objavila podatke o održavanju ili neodržavanju budžetskih konsultacija sa građanima.

Tabela 14. Distribucija kapitalnih investicija u Vitini po lokalitetima (ne uključujući gradska naselja ili zone) za period 2018–2023.

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Slatina				200,000	90,000	272,151	562,151
Požaranje	50,000		130,000	32,500		156,707	369,207
Letnica					221,486	40,000	261,486
Begunce						205,110	205,110
Drobeš						180,702	180,702
Trpeza			83,050	26,666		59,285	169,001
Radivojce						146,914	146,914
Smira			63,050	26,666		49,313	139,029
Ljubište						135,396	135,396
Ribnik						132,082	132,082
Ramnjane						127,415	127,415
Čerkez Sadovina						124,802	124,802
Donja Stubla		95,000				29,000	124,000
Gušica						120,027	120,027
Vrban						114,313	114,313
Devaja						99,722	99,722
Novo Selo						95,000	95,000

Naselja	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ukupan iznos (€)
Jerli Sadovina						93,533	93,533
Đelekare						81,111	81,111
Balance						79,007	79,007
Buzovik				32,500		45,000	77,500
Grmovo						71,813	71,813
Kabaš						70,813	70,813
Gornja Stubla						65,714	65,714
Ravnište						60,424	60,424
Gornja Budrika						56,416	56,416
Žitinja						51,785	51,785
Trstenik						47,507	47,507
Podgorce						39,285	39,285
Debelde						15,714	15,714
Ukupno							3,916,979

Napomena: Rubrike koje su ostale prazne znače da na tom lokalitetu nije bilo planiranih projekata.

Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije prema odgovarajućim godinama prikazana u tabeli

Lokaliteti navedeni na osnovu Zakona o administrativnim granicama opština.

Opština Vitina je, u periodu od 2018–2023, imala na raspolaganju 15 miliona evra za kapitalne investicije, od kojih je skoro 4 miliona evra (26%) utrošeno u seoskim područjima a više od 11 miliona evra (74%) u gradskim.

Ocenjujući prema raspodeli kapitalnog budžeta po naseljima, uočava se neravnomerna raspodela budžeta. Neka naselja su vidljivo ostvarila više koristi od drugih, dok neka nisu dobila nikakva finansijska sredstva tokom periodu 2018–2023. Opština Vitina ima 36 lokaliteta od kojih 17% (4) nije ostvarilo nikakve koristi, 83% (30) je ostvarilo delimičnu korist a nema nijednog lokaliteta koji je uspevao da ostvari koristi od ovih sredstava u kontinuitetu.

Od lokaliteta koji su ostvarili najveće koristi su Slatina sa 562 hiljade evra, Požaranje sa 369 hiljada evra i Letnica sa 261 hiljada evra. Ove cifre pokazuju značajan fokus na investicije u ovim područjima. S druge strane, neka naselja su dobila relativno zadovoljavajuće finansiranje, kao što su Begunce sa 205 hiljada evra, Drobeš sa 180 hiljada evra i Radivojce sa 146 hiljada evra. Ovi iznosi, iako značajni, znatno su niži od onih u vodećim naseljima.

Međutim, neki lokaliteti nisu dobili nikakva finansijska sredstva tokom perioda izveštavanja, uključujući Čiflak, Mijak, Šašare, Veliki Godek, Vrnavokolo i Vrnez.

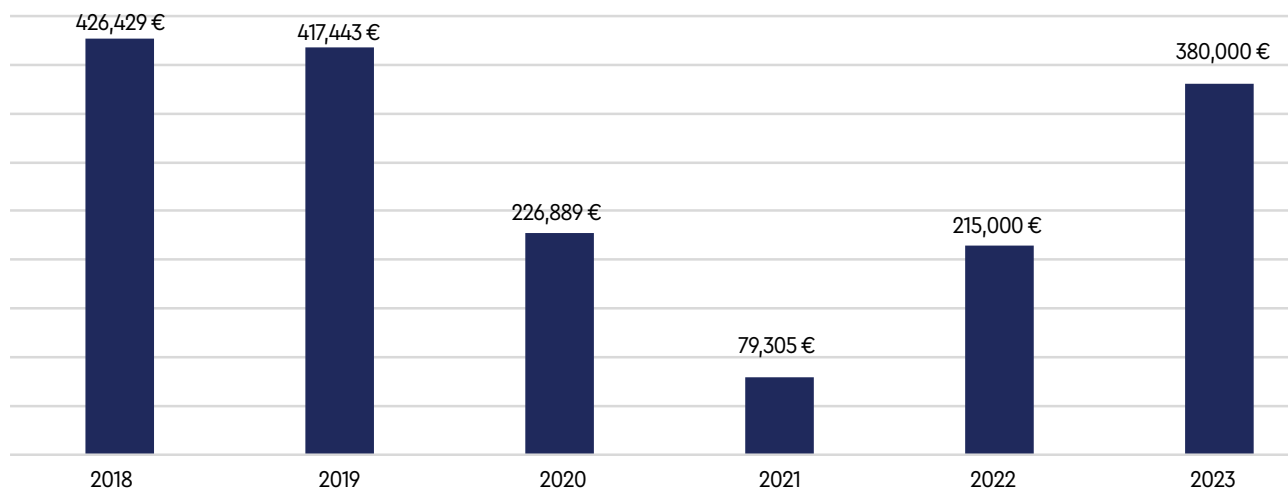
Takođe, primećuje se da je najveći deo finansija dodeljen 2023. godine, uz vrlo malo ili nimalo ulaganja prethodnih godina u većini ovih naselja. Ovakva situacija je potencijalno mogla biti uzrokovana i činjenicom da je opština do 2022. godine podnela uopšteni budžet i nije precizirala na kojim lokalitetima će biti utrošen budžet za kapitalne investicije.

Najskuplji infrastrukturni projekti u Opštini Vitina u periodu 2018–2023. godine su izgradnja puta Vitina – Letnica, izgradnja srednje tehničke škole i izgradnja novog školskog objekta za stručno obrazovanje.

2.14 Opština Junik

Budžet opštine Junik za kapitalne investicije je najniži među ovih 15 opština uključenih u ovaj izveštaj. U 2018. godini budžet je iznosio 426 hiljade evra, pretrpevši blaži pad od 2 % u 2019. godini sa 417 hiljada evra. 2020. godina je zabeležila ogroman pad od 45% sa 226 hiljada evra, za kojim je usledio još veći pad u 2021. sa 79 hiljada evra, što predstavlja pad od 65% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u 2022. godini je došlo nastupio značajan rast od 171% sa 215 hiljada evra, a pozitivan trend je nastavljen i u 2023. sa dodatnim rastom od skoro 77%, dostižući 380 hiljada evra. Uprkos nedavnom rastu, budžet za 2023. i dalje ostaje skoro 11% manji od budžeta za 2018.

Grafikon 29. Budžet za kapitalne investicije u Juniku 2018 – 2023.

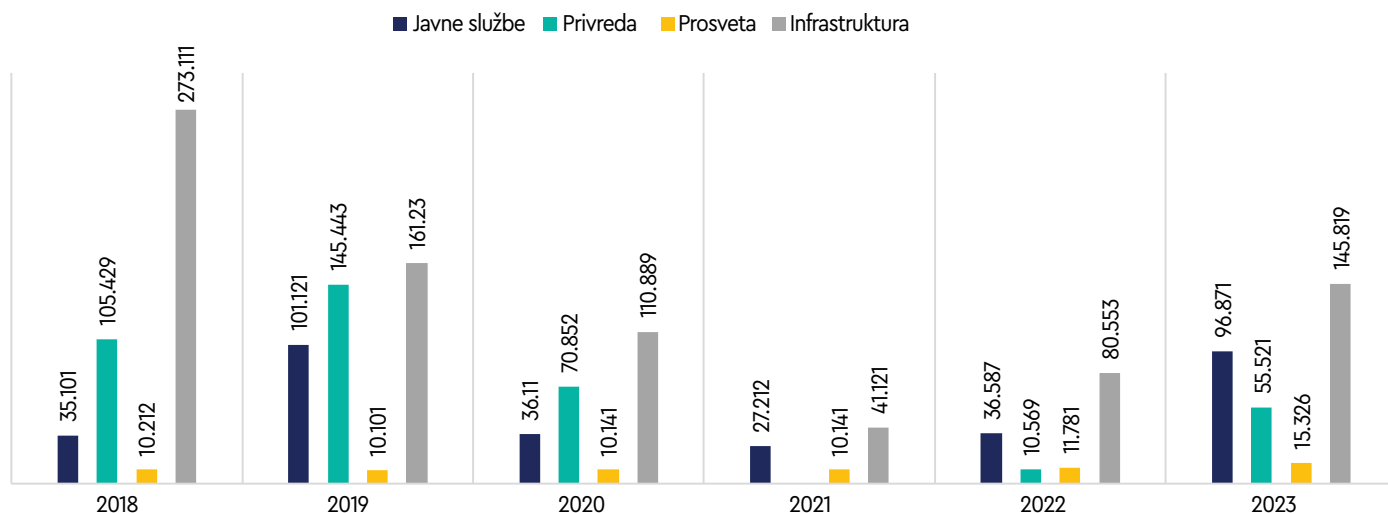

Kapitalne investicije u Opštini Junik od 2018. do 2023. godine pokazuju na oscilirajući trend u raspodeli finansijskih sredstava po različitim oblastima. Infrastruktura je dobila najviše investicija, sa prosekom od 135 hiljada evra godišnje, dostižući vrhunac u 2018. sa 273 hiljade evra. Međutim, 2021. godine došlo je do značajnog pada sa samo 41 hiljadom evra, nakon čega je usledio postepeni oporavak.

Oblast ekonomije je pokazala velike fluktuacije, sa najvećim ulaganjem od 145 hiljada evra u 2019. godini, i uz osetan pad na 10 hiljada evra u 2022. godini. Ovo predstavlja razliku od 93% između godina sa najvećim i najnižim investicijama u ovoj oblasti.

Javne usluge su zabeležile značajan rast u 2019. i 2023. godini, sa 101 hiljadom evra, odnosno 96 hiljada evra, dok su ostale godine bile relativno male sa prosekom od 33 hiljade evra. Prosveta je dobila najniže, ali najstabilnije investicije, sa postepenim povećanjem od 10 hiljada evra u 2018. na 15 hiljada evra u 2023. godini, što predstavlja rast od 50 odsto u ovom periodu. Generalno, 2019. godina predstavlja vrhunac ukupnih investicija sa 417 hiljada evra, dok je 2022. bila godina sa najnižim investicijama.

Grafikon 30. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Junik duž 2018–2023.

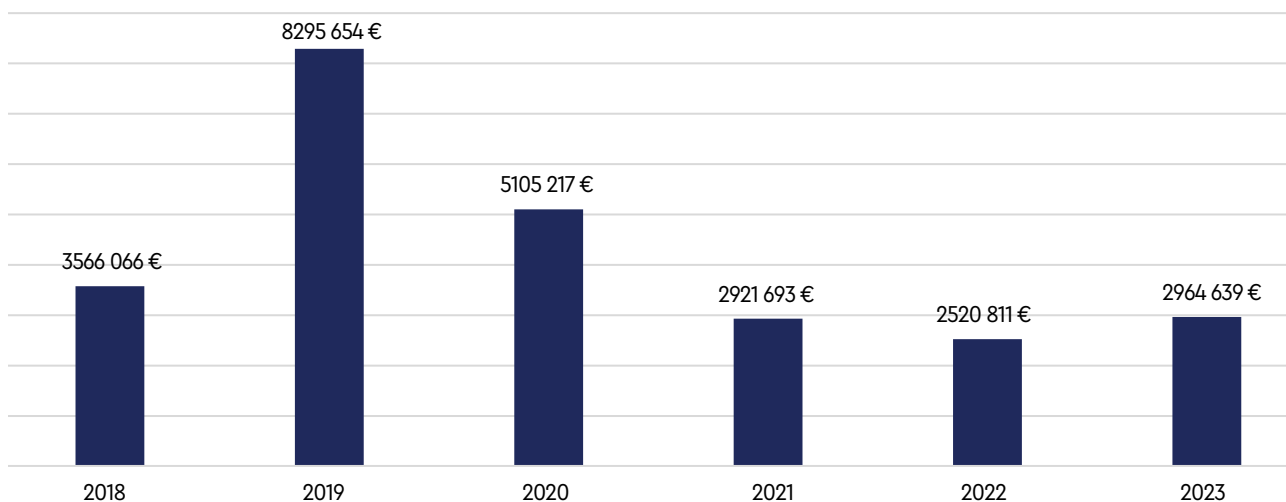
Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Opštinu Junik karakteriše posebna administrativna struktura, koja obuhvata samo dva glavna lokaliteta. Ova jedinstvena konfiguracija nosi sa sobom izazove u detaljnoj raspodeli budžeta po određenim oblastima. Tokom procesa izrade godišnjeg budžeta, opština ne precizira troškove po naseljima ili posebnim oblastima, već se usredsređuje na opšte kategorije troškova. Opština Junik je tokom 2023. godine organizovala tri budžetske rasprave sa građanima, kojima je prisustvovalo 43 građana, koji su podneli 33 zahteva, od kojih je opština njih 17 uzela u obzir prilikom izrade budžeta. Do odbijanja ostalih zahteva došlo je uglavnom iz dva razloga: prvo nedostatak budžetskih kapaciteta opštine da pokrije ovakve projekte (predloge) i da neki zahtevi, kao što je asfaltiranje privatnih puteva, nisu u nadležnosti opštine.

2.15 Opština Gračanica

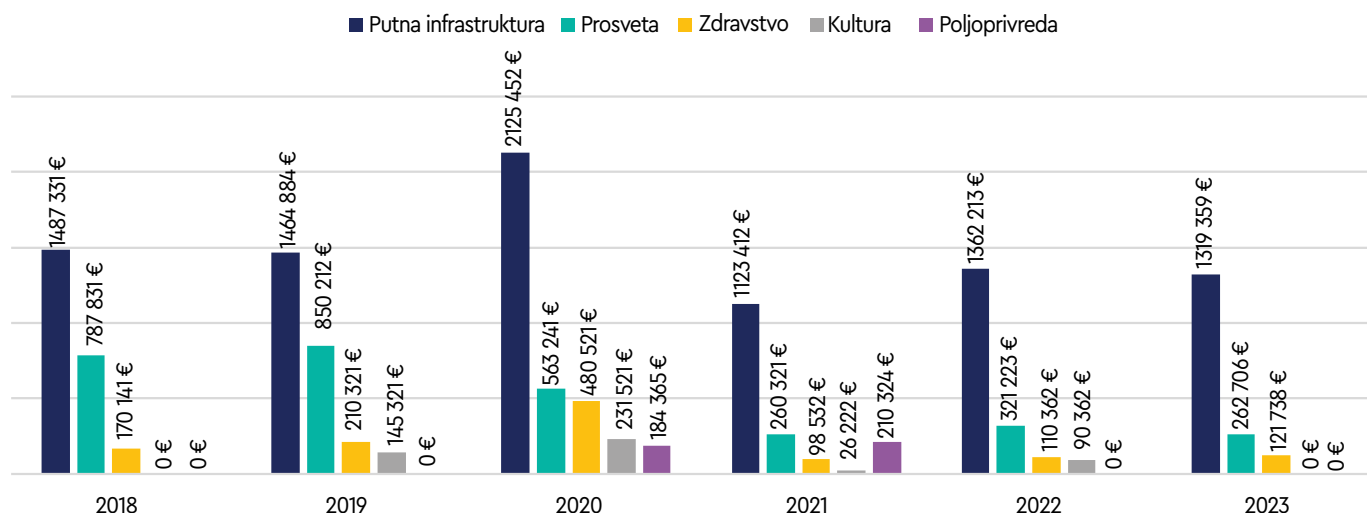
Budžet opštine Gračanica za kapitalne investicije pretrpeo je značajne promene od 2018. do 2023. godine. Na prelazu iz 2018. godine u 2019, nastupio je najveći rast od 132% (sa 3.5 miliona evra na 8.2 miliona evra). Međutim, u 2020. godini je zabeležen osetan pad od 38% u odnosu na 2019. Opadajući trend je nastavljen u 2021. i 2022. godini, sa padom od 43% odnosno 14%. 2023. je zabeležila blago poboljšanje od 18% u odnosu na 2022. godinu, ali je i dalje ispod nivoa iz 2018. godine.

Grafikon 31. Budžet za kapitalne investicije u Gračanici 2018 – 2023.

Raspodela kapitala po oblastima za godine 2018–2023. ukazuje da je infrastruktura predstavljala oblast sa najvećim budžetom tokom čitavog perioda, pokazujući kontinuirani fokus na razvoj opštinske infrastrukture. Međutim, došlo je do značajnih fluktuacija, sa velikim rastom u 2020. (45% više nego u 2019) i osetnim padom u 2021. (47% manje nego u 2020).

Grafikon 32. Raspodela budžeta za kapitalne investicije po glavnim oblastima u Opštini Gračanica duž 2018–2023.

Napomena: Prikazane su samo glavne finansijske oblasti i iznosi za ovu opštinu.

Prosveta je predstavljala drugu oblast koja je finansirana najviše, koja je međutim zabeležila značajan pad od 2019. do 2020. (pad od 34%) i od tada je ostala relativno niska.

Zdravstvo je zabeležilo značajan rast u 2020. godini (129% više nego u 2019), kao odgovor na pandemiju KOVIDA-19. Međutim, budžet za zdravstvo je značajno opao u narednim godinama, stabilizujući se na nižem nivou od onog koji je postojao pre pandemije. Kultura je pretrpela ogromne fluktuacije, sa nula finansijskih sredstava 2018. i 2023. godine, ali značajnim rastom u 2019. i 2020. godini. Ovo može ukazivati na posebne kulturne projekte koji su dobili privremeno finansiranje. Poljoprivreda je dobila sredstva tek 2020. i 2021. godine, što sugerise privremeni fokus na ovaj sektor.

Tokom procesa izrade godišnjeg budžeta, opština ne precizira troškove po naseljima ili posebnim oblastima, već se usredsređuje na ukupne kategorije troškova, vodeći se projektima a ne lokalitetima. Pored toga, ova opština nije objavila nijedan dokument koji pokazuje da održava konsultacije sa građanima tokom faze izrade budžeta.

3. Koliko se u budžet kapitalnih investicija uključuju lokaliteti na kojima žive nevećinske zajednice

Kapitalne investicije na lokalitetima naseljenim nevećinskim zajednicama na Kosovu su od suštinskog značaja za razvoj i primenu uključivih politika. Pre svega, ulaganja u infrastrukturu, prosvetu, zdravstvo i javne usluge u ovim oblastima pomažu u smanjenju društvenih i ekonomskih nejednakosti između različitih zajednica. Ovo doprinosi stvaranju pravednijeg i ravnopravnijeg društva, u kojem svi građani, bez obzira na etničku pripadnost, imaju jednak pristup mogućnostima i uslugama.

Sem toga, podrška opština ovim lokalitetima predstavlja odraz posvećenosti države da poštuje i štiti prava manjina. Ovo je posebno važno u kontekstu Kosova, gde je izgradnja poverenja između različitih zajednica ključna za dugoročnu stabilnost i prosperitet zemlje.

Tabela 15. Kapitalne investicije opština na lokalitetima naseljenim manjinama u periodu 2018–2023.

Opštine	Lokaliteti na kojima prevashodno žive manjinske zajednice					Opštinske investicije 2018–2023. (evra)
Glogovac	×	×	×	×	×	
Dragaš	Brod	Restelica	Dikance	Krstac	Kruševo	2,483,843
Kačanik	×	×	×	×	×	
Peć	Brestovik	Vitomirica	×	×	×	600,000
Kamenica	Močare	Strezovce	Vaganeš	×	×	43,000
Obilić	Crkvena Vodica	Plemetina	×	×	×	0
Suva Reka	Geljance	×	×	×	×	199,000
Orahovac	Velika Hoča	Dobri Dol	×	×	×	210,000
Klina	Rudice	×	×	×	×	195,000
Vitina	×	×	×	×	×	
Uroševac	Plešina	Papaz	×	×	×	152,000
Podujevo	×	×	×	×	×	
Prizren	Grnčare Manastirica	Gornje Selo Nebregošte	Jablanica Rečane	Ljubinje Skorobište	Ljubižda Sredska	1,029,000

Napomena: Rubrike x označavaju da se na tom lokalitetu te godine nije naišlo na rodno budžetiranje. Izvor: Budžetska izdvajanja opštine za kapitalne investicije po odgovarajućim godinama prikazanim u tabeli. Lokaliteti su uzeti na osnovu statistika o stanovništvu ASK za 2021. godinu.

Ono što se može zaključiti iz ocenjenih opština jeste da Opština Dragaš ima najveći broj lokaliteta naseljenih prevashodno nevećinskim zajednicama, uključujući Brod, Restelicu, Dikance, Krstac i Kruševo. Ova opština takođe prednjači po investicijama, sa iznosom od 2.4 miliona evra uloženi u ove oblasti u pomenutom periodu.

Prizren, još jedna veoma raznolika opština, takođe ima značajan broj manjinskih lokaliteta, među kojima Grnčare, Manastirica, Gornje Selo, Nebregošte, Jablanica, Rečane, Ljubinje, Skorobište, Ljubižda i Sredska. Ova opština je uložila više od 1 miliona evra, što je svrstava na drugo mesto po investicijama.

S druge strane, neke opštine kao što su Glogovac, Kačanik, Vitina i Podujevo nemaju konkretne podatke o lokalitetima naseljenim nevećinskim zajednicama ili o načinjenim ulaganjima. Ovo može ukazivati ili na odsustvo značajnih nevećinskih zajednica u ovim oblastima, ili na nedostatak volje među nekolicinom nevećinskih zajednica da se registruju tokom faze popisa.

Opština Obilić, iako ima dva identifikovana lokaliteta (Crkvena Vodica i Plemetina), nije prijavila nikakvu investiciju duž ovog perioda.

4. Povezanost kapitalnih investicija i izbornih obećanja

Uporedba i procena tri mandata (12 godina) lokalne uprave na Kosovu ukazuje na to da se broj obećanja u oblasti infrastrukture nalazi u konstantnom padu, ali i da je stopa njihove ispunjenosti u padu. Tako su tokom mandata 2013–2017. data 333 obećanja u oblasti infrastrukture, od kojih je 221 ispunjeno, što predstavlja stopu ispunjavanja od 66%.

Sledeći mandat, 2017–2021, obeležen je blagim padom u broju obećanja na polju infrastrukture (putevi, trotoari, kanalizaciona mreža, vodovod, javna rasveta, parkovi) sa 274 obećanja, ali uz povećanje stope ispunjenja na 67 %, ispunjavanjem 184 obećanja.

Kada je reč o aktuelnom mandatu 2021–2025, dato je 199 obećanja do juna 2024. su samo 44 ispunjena, što predstavlja stopu ispunjavanja od 22%. Ovo je takođe u suprotnosti sa činjenicom da u strukturi opštinskih budžeta u oblasti kapitalnih investicija, potrošnja na infrastrukturu čini najveći procenat investicija. Na osnovu podataka predstavljenih u tabeli koja sledi u nastavku, primetan je spor napredak u realizaciji infrastrukturnih obećanja u 14 opština na Kosovu. Od ukupno 95 propraćenih obećanja u 14 opština, 30 obećanja ili 31.6% još nije počelo da se sprovodi. Sa druge strane, 16 obećanja je u početnoj fazi.

Takođe, 27 obećanja je polovično ispunjeno, a 22 je u potpunosti realizovano, što zajedno čini 51.6% ukupnih obećanja. Međutim, postoje značajne razlike između opština. Na primer, Opština Kačanik ima najveći broj neispunjenih obećanja (14), dok su neke opštine kao što su Junik, Orahovac i Vitina ostvarile bolji napredak. Međutim, ukupan tempo primene ostaje izazovan, s obzirom da je samo 23% obećanja u potpunosti ispunjeno do juna 2024.

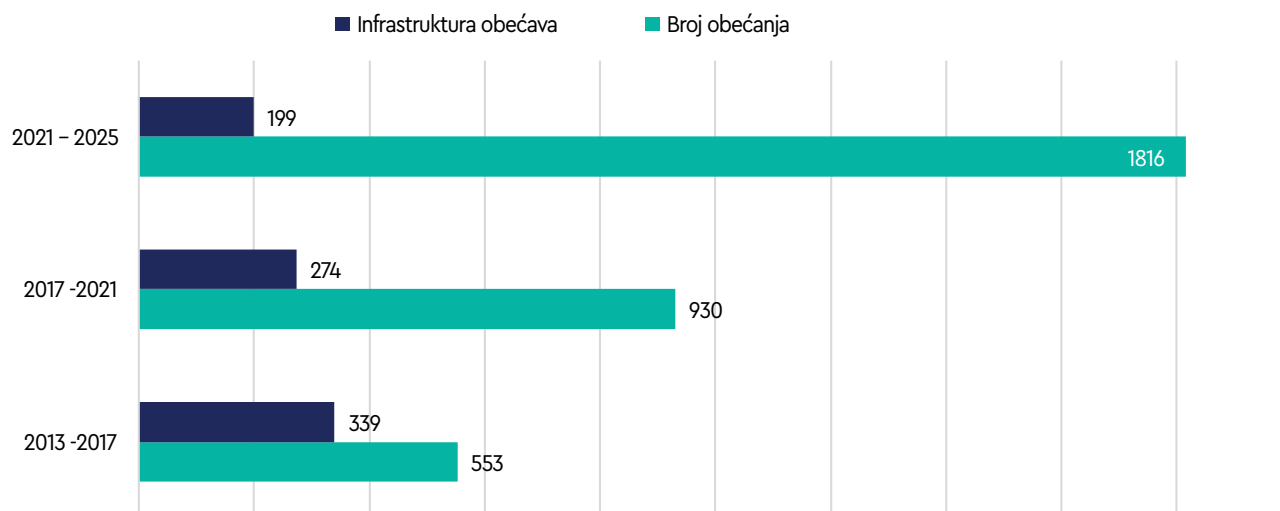
Tabela 16. Stopa realizacije obećanja u 14 opština iz oblasti infrastrukture do juna 2024. godine

(Napomena: U Opštini Gračanica nije bilo obećanja predstavljenih tokom prošle izborne kampanje.)

	Nisu započeta	Započeta	Završena do pola	Ispunjena
Agim Aliju (Uroševac)	4	2	5	2
Bali Muharemaj (Suva Reka)	1			
Besim Ilazi (Kačanik)	14	2	6	2
Bexhet Xheladini (Dragaš)	2		1	4
Ferit Idrizi (Junik)	1			3
Gazmend Muhaxheri (Peć)	1	1	3	1
Ramiz Lladrovci (Glogovac)	1	1	1	2
Ruzhdi Shehu (Junik)			1	1
Shaqir Totaj (Prizren)	1	2		2
Shpejtim Bulliqi (Podujevo)	1	1	2	1
Smajl Latifi (Orahovac)			2	
Sokol Haliti (Vitina)		2	1	1
Xhafer Gashi (Obilić)	2	2	3	2

	Nisu započeta	Započeta	Završena do pola	Ispunjena
Zenun Elezaj (Klina)	2	3	3	2
Ukupno	30	16	27	22

Grafikon 33. Ukupan broj izbornih obećanja i obećanja u oblasti infrastrukture

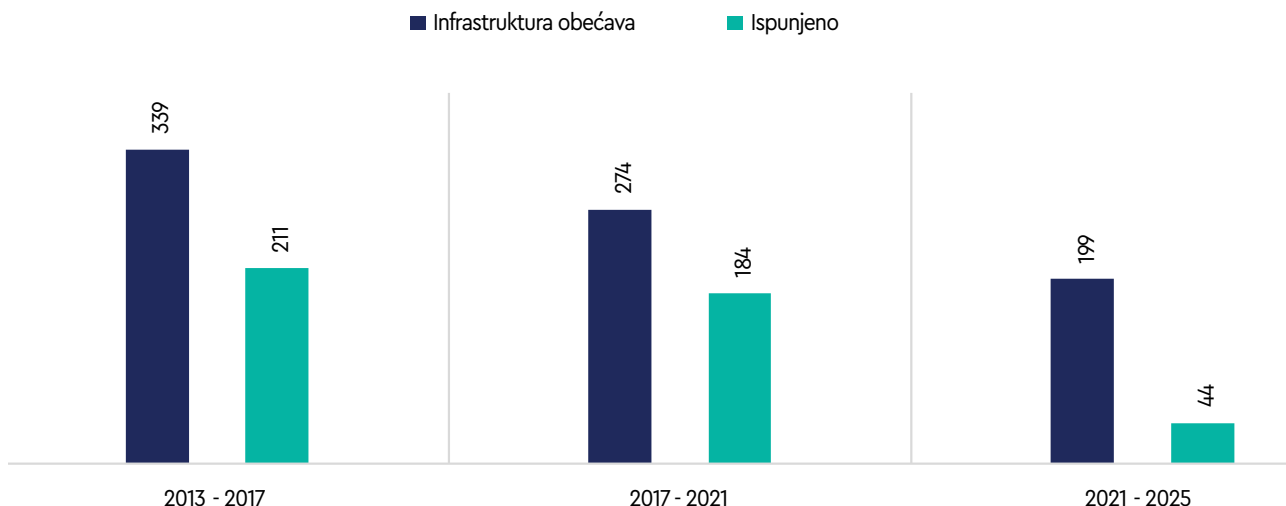

Izvor: Institut GAP

Od ukupno 1816 obećanja datih za mandat 2021–2025 do juna 2024. godine, 765 obećanja (42%) je u potpunosti ispunjeno, 304 obećanja (17%) poluispunjeno, 326 obećanja (18%) je započelo rad, 421 obećanje (23%) još nije počelo. U međuvremenu, 20% obećanja datih po oblastima, infrastrukturi je ispunjeno; u obrazovanju 54%; javne usluge 25%; ekonomija 52%; zdravlje 66%; poljoprivreda 50%; administracija 66%; socijalna zaštita 50%; urbanizam 27%; a sport 36%.

Ključni faktor koji objašnjava visok nivo rashoda na polju infrastrukture i nezadovoljavajuću stopu ispunjenja obećanja je nedostatak jasne povezanosti između kapitalnih investicija i izbornih obećanja. Ovaj nedostatak povezanosti je posledica nekoordinisanog planiranja, zbog činjenice da se planovi kapitalnih investicija često sastavljaju a da se ne uzmu u obzir konkretna obećanja data tokom izbornih kampanja. Dodatni faktor je i činjenica da lokalni lideri mogu odlučiti da ulože u projekte koji nisu bili deo izbornih obećanja, ali se smatraju neophodnim za zajednice i lokalitete.

Grafikon 34. Broj infrastrukturnih obećanja i broj ispunjenih infrastrukturnih obećanja tokom mandata

Izvor: Institut GAP

Iz gornjeg grafikona, uočava se trend smanjenja broja obećanja datih u oblasti infrastrukture od mandata do mandata, kao i različitih nivoa njihove realizacije. U periodu 2013–2017, od 339 obećanja datih u infrastrukturi, realizovano je 211, što je stopa realizacije od 62%. Ovo predstavlja relativno dobar učinak u pogledu ispunjenja obećanja tokom tog mandata u oblasti infrastrukture.

U mandatu 2017–2021, broj obećanja u oblasti infrastrukture pao je na 274, od čega je realizovano 184, dostigavši stopu realizacije od 67%. I pored manjeg broja obećanja, ovaj rok je pokazao veći procenat realizacije u odnosu na prethodni mandat.

Trenutni mandat 2021–2025 pokazuje dalji pad broja obećanja sa njih 199 od kojih je do juna 2024. realizovano samo 44, što čini 22,11% od obećanja. Međutim, treba imati u vidu da ovaj mandat još ne nije završen i ima dodatnog vremena za realizaciju preostalih obećanja. Nemogućnost ili teškoća opština da ispune obećanja u infrastrukturne linije zbog nekoliko faktora, nedostatak pravilnog planiranja i investicionih projekata, velika i česta kolebanja cena na tržištu materijala koji se koriste a zatim nemogućnost preduzeća da ih ispune

javnih ugovora, ispostavilo se da je dodatni faktor nedostatak resursa tehnički i profesionalni privatni operateri koji ugovaraju javne radove, zatim imovinski i budžetski problemi koji proizilaze iz ugovora kolektivne, spadaju u faktore koji negativno utiču na napredak infrastrukturni radovi.

5. Rodno odgovorno budžetiranje u 15 opština

Rodno budžetiranje u kosovskim opštinama je od suštinskog značaja za promovisanje rodne ravnopravnosti i održiv lokalni razvoj. Ovaj pristup osigurava da su finansijska sredstva pravedno i ravnopravno raspoređena između muškaraca i žena, odgovarajući na posebne potrebe oba pola. Kroz rodno budžetiranje, opštine mogu identifikovati i pozabaviti se postojećim nejednakostima, poboljšati kvalitet javnih usluga za sve građane i povećati učešće žena u lokalnom odlučivanju.

Sa druge strane, konceptualno i pravno shvatanje rodno odgovornog budžetiranja podrazumeva pristup koji obezbeđuje da su potrebe i interesi žena i muškaraca uključeni u proces planiranja i raspodele javnog budžeta, uzimajući u obzir da rodne perspektive i potrebe mogu biti različite. Rodno budžetiranje na opštinskom nivou na Kosovu predstavlja i zakonsku obavezu. Ova praksa pomaže u delotvornoj primeni nacionalnih politika i strategija o rodnoj ravnopravnosti, doprinoseći celokupnom ekonomskom i društvenom razvoju zemlje. Takođe, rodno budžetiranje povećava transparentnost i odgovornost u lokalnoj upravi, jača poverenje građana u javne institucije i promoviše pravednije društvo.

Tabela 17. Koliko 15 opština uključuje rodno budžetiranje u svoje budžete

Opštine	Objavljivanje rodno odgovornih budžetskih dokumenata			
	2020	2021	2022	2023
Glogovac	✓	✓	✓	✗
Dragaš	✓	✓	✓	✗
Kačanik	✓	✓	✓	✓
Peć	✗	✗	✗	✗
Kamenica	✓	✗	✓	✗
Obilić	✓	✓	✓	✗
Suva Reka	✓	✗	✓	✓
Orahovac	✗	✗	✓	✓
Klina	✗	✗	✓	✗
Vitina	✓	✗	✗	✗

Opštine	Objavljivanje rodno odgovornih budžetskih dokumenata			
Uroševac	✓	✗	✓	✓
Podujevo	✓	✓	✓	✓
Prizren	✗	✗	✗	✗
Junik	✗	✓	✓	✓
Gračanica	✗	✗	✓	✓

Izvor: Izveštaj Instituta GAP o Indeksu budžetske transparentnosti

Na osnovu podataka predstavljenih u tabeli, primetan je različit trend u objavljivanju rodno odgovornih budžetskih dokumenata (evaluiraani dokumenti su odobreni budžet, dokumenti iz zapisnika javnih konsultacija i Srednjoročnog budžetskog okvira) od strane različitih opština na Kosovu tokom perioda 2020–2023. Neke opštine, kao što su Kačanik i Podujevo, su bile dosledne u objavljivanju ovih dokumenata duž godina. Sa druge strane, Peć i Prizren nisu objavili nijedan dokument tokom ovog perioda, kao i druge opštine kao što su Orahovac i Junik koje su počele da objavljuju kasnije i nastavile su redovno. Celokupna procena pokazuje postepeno, ali nije isti u svim opštinama, na osnovu srednjoročnog budžetskog okvira, u objavljivanju ovih dokumenata.

6. Proces konsultacija sa građanima u fazi izrade budžeta (2018 – 2023)

Konsultacije građana u procesima planiranja budžeta u opštinama predstavljaju suštinski element lokalne demokratije i dokaz poštovanja načela dobre uprave. Ova praksa osigurava da finansijske odluke opština odraze stvarne potrebe i prioritete građana. Kroz javne konsultacije, građani imaju priliku da iznesu svoje predloge kapitalnih projekata, javnih usluga i raznih investicija koje direktno utiču na kvalitet njihovog života.

Ovaj pristup ne samo da povećava transparentnost i odgovornost lokalnih institucija, već i jača poverenje i posvećenost građana u lokalnu samoupravu. Takođe, učešće građana u odlučivanju pomaže da se identifikuju problemi koji mogu biti nepoznati opštinskim službenicima i omogućava pravedniju i efikasniju raspodelu finansijskih sredstava. Ova demokratska praksa je posebno važna u kontekstu Kosova, gde jačanje lokalnih institucija i povećanje poverenja građana u njih ostaju ključni prioriteti za održivi razvoj.

Konsultacije sa građanima, osim principa da svedoče o dobrom i otvorenom upravljanju, istovremeno predstavljaju zakonsku obavezu. Ovaj proces na Kosovu, sagledan iz ugla lokalne uprave, uređen je Ustavom Kosova (član 45) i Zakonom o lokalnoj samoupravi (članovi 68, 69 i član 73) – ovi članovi preciziraju i uređuju proces i postupke učešća građana u odlučivanju i njihovog informisanja o javnim politikama. Pored osnovnog zakona o opštinama, Administrativno uputstvo za otvorenu upravu Ministarstva lokalne samouprave (MLS) iz 2023. godine daje objašnjenje i sadržaj konsultacija i zastupanja građana u lokalnom odlučivanju.

Na osnovu ovog administrativnog uputstva, opštine, osim što imaju obavezu da održe javne konsultacije sa građanima, moraju da objave na svojim internet stranicama informacije o broju učesnika i njihovom polu, podnetim zahtevima ili žalbama i druge detalje koji su proizašli iz održanih konsultacija, uključujući odgovornost opština i način tehničke organizacije procesa konsultacija.

Godinu dana nakon početka primene ove prakse (2019), Kosovo se suočilo sa pandemijom KOVIDA-19 i na snazi su bile zabrane okupljanja sa građanima, koje su u ovom ili onom obliku trajale tokom cele 2021. godine. Nedostatak redovnog funkcionisanja zvaničnih internet stranica opština takođe je imao negativan efekat, od kojih su neke zaključile da je tehnički nemoguće postaviti dokumente (izveštaje) koji bi prikazali broj i tok javnih konsultacija u odnosnim opštinama.

Tabela 18. Broj javnih konsultacija održanih u 11 opština, učesnika, podnetih zahteva i broj zahteva koje je opština prihvatila (konsultacije održane 2023. o budžetu za 2024. godinu)

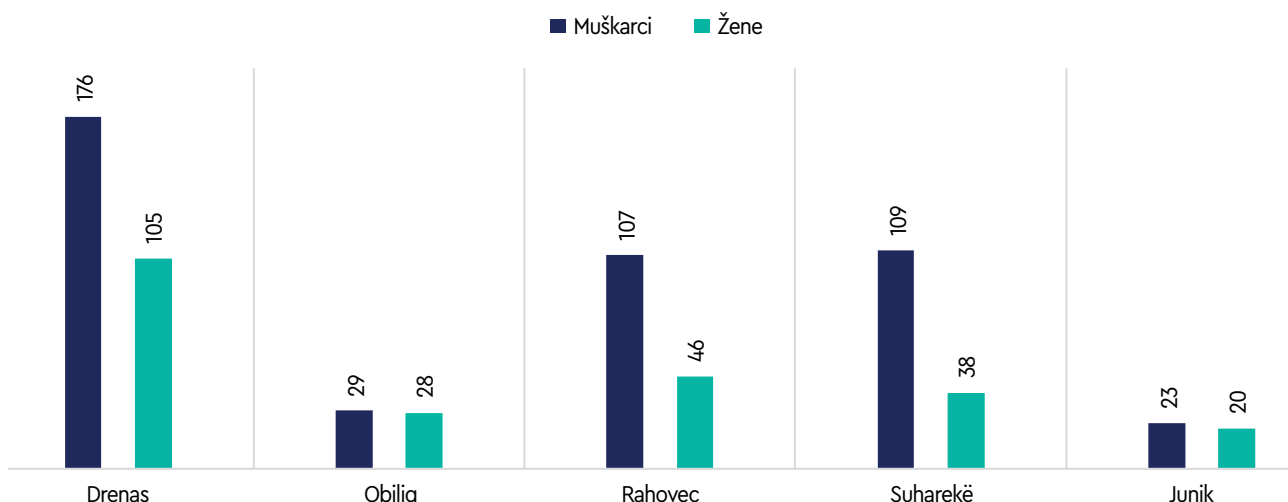
	Glogovac	Peć	Kamenica	Obilić	Suva Reka	Orahovac	Klina	Dragaš	Junik	Uroševac	Podujevo
Broj održanih rasprava	8	12	29	3	4	11	7	8	3	9	3
Broj učesnika	281	299	663	57	147	153	88	201	43	226	37
Broj predloga	92	366	352	/	40	144	41	55	33	171	91
Broj predloga uključenih u budžet za odnosnu godinu	64	149	216	/	7	48	23	43	17	136	53
Procenat prihvaćenih zahteva	69%	40%	61%	/	17%	33%	56%	78%	51%	79%	58%
Ukupno broj podnetih zahteva											1,385
Ukupan broj prihvaćenih zahteva											756 (55%)

Na osnovu podataka predstavljenih za 2023. godinu, zaključuje se da prisustvo građana na budžetskim konsultacijama i dalje predstavlja poseban problem. Sa druge strane, pozitivna je činjenica da su u mnogim opštinama, iste uzele u obzir većinu zahteva koje su građani podneli.

Zaključuje se da je među ovih 11 opština koje su objavile izveštaje o javnim konsultacijama u vezi sa budžetom, Opština Kamenica najaktivnija sa 29 održanih rasprava i 663 učesnika, sa prosečno 23 učesnika po raspravi. Ova opština je primila i 352 predloga, od kojih je 216 (61%) uvršteno u budžet.

S druge strane, Opština Peć je sa 12 rasprava i 299 učesnika dobila najveći broj predloga (366), ali je 149 (41%) uvrstila u budžet. Manje opštine kao što su Junik i Obilić su bile manje aktivne u ovom pogledu, sa po 3 rasprave. Obilić, u kome nema podataka o prihvaćenim ili realizovanim predlozima, usled činjenice da izveštaj koji je objavila opština nije bio potpun, navodi samo broj organizovanih konsultacija i broj učesnika – ali ne i broj podnetih zahteva i onih koje je opština prihvatila.

Dragaš, Glogovac i Uroševac su opštine koje su u svoje budžete uvrstile najveći procenat zahteva građana, u Uroševcu je 80% zahteva uključeno u budžet, u Glogovcu 70% i u Dragašu 78%. Najmanji procenat prihvaćenih zahteva beleži se u Suvoj Reci sa samo 17%. Opštine kao razloge za odbijanje zahteva građana navode budžetska ograničenja, samu prirodu zahteva koji često izlaze van nadležnosti opštine, tehničke razloge i druge faktore. Na primer, postoje slučajevi kada se ne grade novi zdravstveni objekti iz straha da neće moći da budu funkcionalizovani zbog nedostatka medicinskog osoblja.

Grafikon 35. Budžetske konsultacije procenjene sa aspekta rodne zastupljenosti

Od 11 opština u fokusu ovog izveštaja a koje su objavile izveštaje o budžetskim konsultacijama sa građanima, samo njih pet, Glogovac, Obilić, Orahovac, Suva Reka i Junik, su podnele podatke o učesnicima, po polu. Na osnovu ovih pet opština, može se primetiti zadovoljavajuće učešće žena u budžetskim konsultacijama, posebno u Obiliću i Juniku, ali i dalje zabrinjava mali broj opšteg učešća građana na ovim konsultacijama.

Zaključci i preporuke

Uprkos značajnom rastu kapitalnih investicija i odnosnih budžeta za investicije u infrastrukturu, opštine se susreću sa poteškoćama u ispunjavanju izbornih obećanja na polju infrastrukture. Dodatni nedostatak u ovoj tački je odsustvo diversifikacije investicija mimo osnovne infrastrukture. Ova situacija odražava nedostatak fokusa na ključne sektore kao što su privreda, poljoprivreda ili urbanizam, ograničavajući potencijal uglavnom u infrastrukturi.

Takođe, primetna je tendencija da se kapitalni budžeti predstavljaju na uopšten način, bez jasnih specifikacija oko lokaliteta koji će od njih ostvariti koristi. Ovakva praksa ne samo da smanjuje transparentnost, već i dovodi do nejasnoća u javnom mnjenju.

U periodu od 2018–2023, 15 opština uključenih u ovaj izveštaj (Glogovac, Kačanik, Peć, Kamenica, Obilić, Gračanica, Suva Reka, Orahovac, Klina, Vitina, Dragaš, Junik, Uroševac, Podujevo i Prizren) imalo je na raspolaganju 566 miliona evra. Od ovog broja, 13 opština je u svojim budžetima (bez Junika i Gračanice) predstavilo podatke o raspodeli kapitalnih investicija po lokalitetima. Međutim, nalazi ukazuju na veliki jaz između kapitalnih troškova namenjenih urbanim delovima grada i ruralnim lokalitetima. Konkretno, u periodu od 2018–2023, kapitalne investicije u 13 opština su dostigle ukupnu vrednost od 540 miliona evra, od čega je 98 miliona evra ili 18% uloženo u seoskim područjima a 442 miliona ili 82% u gradskim zonama/naseljima.

Kosovske opštine su relativno kasno počele da sprovedu praksu javnih konsultacija o budžetu, počev od 2019. godine. Pandemija KOVIDA-19 negativno je uticala na održavanje javnih konsultacija tokom 2020–2021, ograničavajući okupljanja i funkcionisanje opštinskih internet stranica.

Opština Kamenica je po svemu sudeći najaktivnija sa 29 javnih rasprava i 663 učesnika, nakon kojih je prihvatila 61% predloga građana i uvrstila ih u budžet. Opštine Dragaš, Glogovac i Uroševac imaju najveći procenat prihvatanja zahteva građana i uključivanja u budžet (78–80%), dok Suva Reka ima najmanji procenat sa samo 17%.

Samo 5 od 11 analiziranih opština prijavilo je rodno razvrstane podatke o učešću na budžetskim konsultacijama. Uprkos zadovoljavajućem učešću žena u nekim opštinama kao što su Obilić i

Junik, i dalje zabrinjava generalno nisko učešće građana na budžetskim konsultacijama.

Na osnovu nalaza iz ovog izveštaja, Institut GAP preporučuje:

Opštinama:

Opštine Obilić, Vitina i Kamenica treba da obezbede da se praksa započeta dodelom sredstava iz kapitalnih investicija po lokalitetima nastavi u svim narednim godinama.

Opštine Junik i Gračanica treba da se pridržavaju uputstava Ministarstva finansija u prvom budžetskom cirkularu u kome se traži da budžet bude detaljan, jasan i potpun, što znači da ove dve opštine moraju da krenu da dele iznose kapitalnih investicija ne samo po projektima već i po lokalitetima.

Opštine uključene ovu analizu trebalo bi značajno da povećaju iznos i procenat sredstava koja izdvajaju za kapitalna ulaganja po seoskim lokalitetima.

Opštine uključene u ovu analizu treba da pogledaju lokalitete koji nisu ostvarili koristi od kapitalnih sredstava u poslednjih šest godina kako bi ih uključili u kapitalne projekte u narednim godinama.

Opštine uključene u ovu analizu treba da primene uravnoteženiji pristup u raspodeli investicija, ne usredsređujući se samo na infrastrukturu, već uključujući više investicija u sektorima privrede, poljoprivrede i urbanizma.

Opštine treba da organizuju više budžetskih rasprava, obezbeđujući da građani budu informisani i konsultovani o sadržaju budžeta. Istovremeno, opštine treba da sagledaju koji su najbolji načini da podstaknu građane da učestvuju na budžetskim raspravama.

Ministarstvu finansija:

Ministarstvo finansija treba da se postara da opštine poštuju uputstva koja su im data u prvom budžetskom cirkularu, u skladu sa kojima izrada budžeta mora podrazumevati potpunu, jasnu i detaljnu podelu, koja uključuje i naznake lokaliteta i kapitalnih projekata.

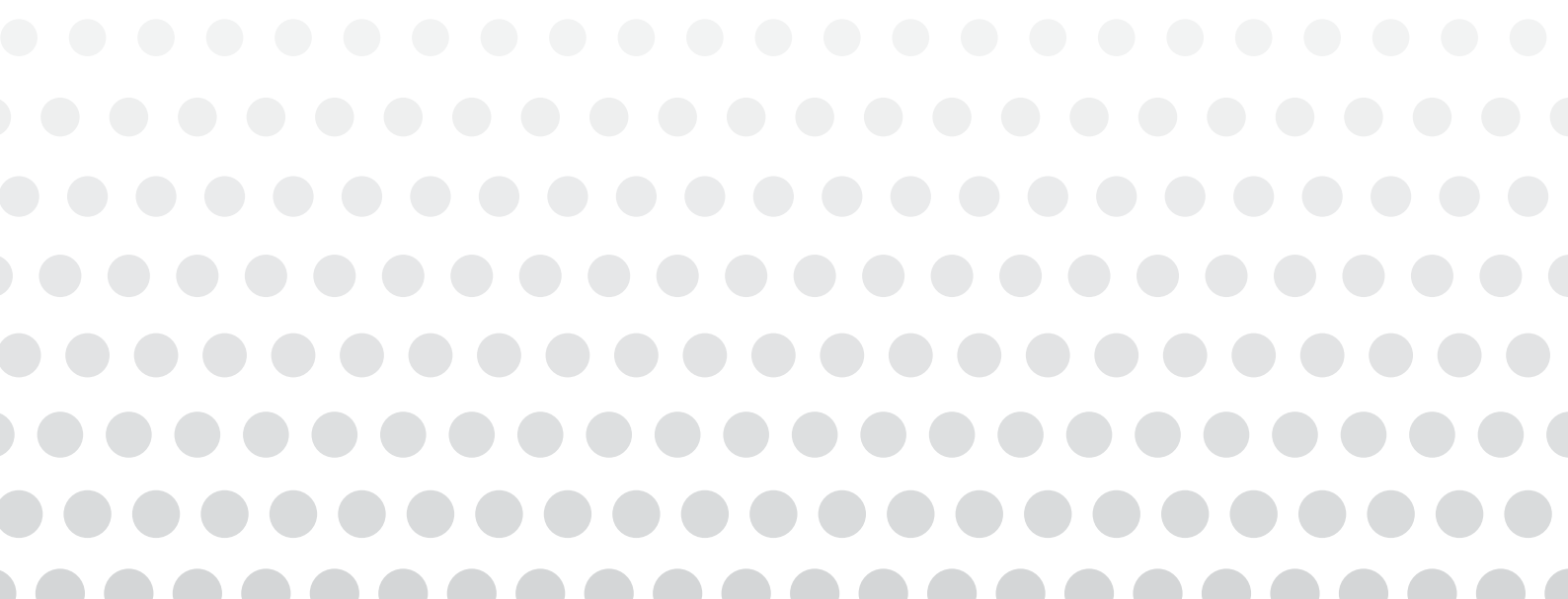
Institut GAP je istraživački centar Think Tank, osnovan 2007. godine na Kosovu. Glavni cilj Instituta GAP je privući stručnjake kako bi stvorili okruženje za profesionalni razvoj i istraživanje, slično institucijama u zapadnim zemljama. Takođe pruža kosovskim građanima priliku za istraživanje, razvoj i implementaciju projekata radi unapređenja kosovskog društva. Prioritet ovog Instituta je mobilizacija stručnjaka radi suočavanja sa ekonomskim, političkim i društvenim izazovima zemlje. Glavni ciljevi Instituta GAP su ispunjavanje praznina između vlade i građana, kao i ispunjavanje praznina između problema i rešenja.

www.institutigap.org

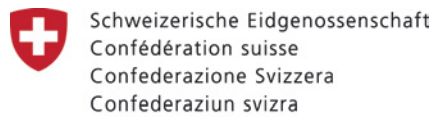
Sejdi Kryeziu, Blloku 4, Nr. 4, 10000 Prishtinë

Tel.: +383 38 609 339

info@institutigap.org

Ovaj projekat podržavaju:

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

